

τὸ ὑπ' ἀρ. 91 παρὰ Jacobstahl ἀνάγλυφον (σ. 90 πίναξ 52) εἶναι τοσοῦτον ὅμοιον τὸ νῦν δημοσιευόμενον, ὥστε ἡ ἀπὸ τῆς αὐτῆς μήτρας προέλευσις εἶναι ἀναμφίβολος. Οὕτω αὐξάνεται κατὰ ἓν ἡ παρὰ Jacobstahl ὑπ' ἀρ. 91,92 καὶ 93 σειρὰ τῶν Μηλιακῶν ἀναγλύφων, ἀποκτῶμεν δὲ ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς κάτω ἀριστερᾶς γωνίας τοῦ ἀναγλύφου. Ἐπίσης ἐδῶ διακρίνονται σαφέστερον τὰ ἀντικείμενα, τὰ ὅποια εἶναι ἐξηγητῆμενα ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀρ. 91 ἔχει τὰς ἐξῆς δύο διαφορὰς: αἱ ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῆς Πηνελόπης κατακόρυφοι πλαστικῶς δεδηλωμένοι πτυχαὶ τοῦ χιτῶνος λείπουν ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου· διότι ἐδῶ ἦσαν ἀσφαλῶς δεδηλωμένοι διὰ χρώματος· πρβ. Jacobstahl ἐνθ. ἀνωτ. σ. 146. Δευτέρα διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἐδῶ ἡ διάτρητος τεχνικὴ δὲν εἶναι γενικὴ· τὰ ἐντὸς ἐκατέρας μορφῆς κενὰ ἐδῶ δὲν εἶναι διάτρητα, ὅπως εἰς πάντα τὰ ὅμοια ἀνάγλυφα (ἐκτὸς τοῦ καὶ ἄλλως παραλλάσσοντος ὑπ' ἀρ. 88), ἀλλὰ μόνον ὁ μεταξὺ τῶν δύο μορφῶν καὶ ὑπὲρ τὸ ὕψος τῶν γονάτων χῶρος (νῦν συμπληρωμένος κακῶς διὰ γύψου)· τὰ ἀνάλογα ὅμως δὲν ἐλλείπουν μεταξὺ τῶν Μηλιακῶν ἀναγλύφων· βλέπε τὰ ἔχοντα θέμα τὸν θάνατον τοῦ Ἀκταίωνος ἀνάγλυφα (ἀρ. 24, 25 καὶ 26 πίν. 13 καὶ 14), τὰ ὅποια παρὰ τὴν ἐκ τῆς αὐτῆς μήτρας προέλευσιν, ἀλλ' ὅμως δεικνύουσι παραλλάσσουσαν εἰς ἕκαστον τὴν διάτρητον τεχνικὴν· ἀνάλογος εἶναι ἡ διαφορὰ καὶ εἰς τὰ ὑπ' ἀρ. 81-88, 78-79, 95-99, 37-38· χρονολογία τοῦ ἀναγλύφου ἡμῶν περίπου 460-450 π. Χ. (Jacobstahl ἐνθ. ἀν. σ. 174).

Παρ' ὅλον ὅτι τὸ ἡμέτερον εἶναι ἓν τισιν ἐλλιπὲς συμπληροῖ ὅμως τὸ παρὰ Jacobstahl ὑπ' ἀρ. 91 ἀποτελοῦν προσέτι ἐντονώτερον καὶ σαφέστερον ἔκμαγμα· ἡ ἀσφαλὴς δὲ αὐτοῦ καταγωγή ἐκ Μήλου ἀποτελεῖ μίαν ἀκόμη ἔνδειξιν διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐντόπισιν τῶν «Μηλιακῶν» ἀναγλύφων.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Μ. ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΕΝ ΝΕΑΠΟΛΕΙ (ΚΑΒΑΛΑ¹)

ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΠΑΚΑΛΑΚΗ

Τὸ ὕλικόν τῆς παρούσης μελέτης προέρχεται ἐκ δύο λατρευτικῶν πυρῶν τοῦ ἱεροῦ τῆς θεᾶς Παρθένου ἐν Νεαπόλει (Καβάλα), τὰς συνθήκας δὲ ὑπὸ τὰς ὁποίας περισυνελέγη ἐξεθέσαμεν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1937 σ. 59 ἐ.¹ Ἐνταῦθα μελετῶμεν ὅ,τι ἦτο δυνατόν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν θρυμμάτων ἐκείνων νὰ ἀριθμηθῇ² καὶ νὰ φωτογραφηθῇ. Δὲν ἀποκλείεται μετὰ τὸ ὑπολειπομένου σωροῦ

¹ Βλ. καὶ BCH 1936 (LX) Chronique des fouilles σ. 480 (P. Lemerle). JdI, Anzeiger 1937 σ. 156 (Riemann).

² Ὁ αὐξων ἀριθμὸς τῶν ὁστράκων ἀντεστοίχει κατὰ τὴν ὑποβολὴν τῆς μελέτης πρὸς ἰσαριθμούς ἀπεικονίσεις των. Ἀφαιρεθεισῶν εἶτα πολλῶν εἰκόνων παρέμει-

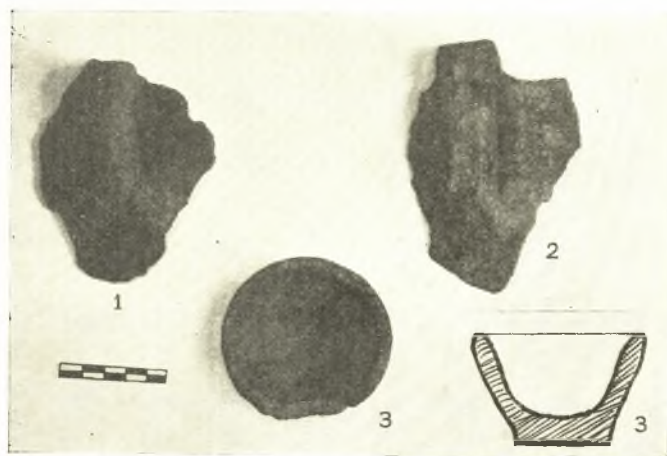
νεν ἡ ἀρίθμησης καθὼς καὶ ἡ περιγραφή τῶν μὴ εἰκονιζομένων ὁστράκων. Οὕτως ἔχομεν μίαν ἰδέαν τοῦ πλήθους τῶν δικαιουμένων ἰδιαιτέρας μνείας ὁστράκων καὶ μικροεργημάτων.

τῶν μικροσκοπικῶν ἢ καὶ μεγαλυτέρων μὲν ἀναξίων ὅμως, κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν, ἰδιαιτέρας μνείας ὀστροάκων νὰ ὑπάρχουν καὶ τινὰ εἰσέτι συνανήκοντα ἢ συνεφαπτόμενα πρὸς τὰ ἐνταῦθα μελετώμενα, ἢ περαιτέρω ὅμως διάκρισις αὐτῶν δὲν ἦτο καὶ τόσον εὐκόλος ἄνευ μάλιστα τῆς βοηθείας εἰδικοῦ τεχνίτου, συγκολλητοῦ. Τὰ συνανήκοντα καὶ συγκολληθέντα ὑφ' ἡμῶν τῶν ἰδίων εἰς μεγάλα μέρη ἀγγείων ὀστρακα εὐλόγως παρουσιάζουν ἀτελείας τινὰς εἰς τοὺς ἄρμούς των.

Τὰ ὀστρακα καὶ τὰ ἄλλα ὀλίγα ἐκ τοῦ ἰδίου εὐρήματος ἀντικείμενα ἐναπόκεινται εἰς τὸ Μουσεῖον Καβάλας, καὶ εἶναι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν θρυμματώδη καὶ μικροσκοπικὴν των πολλάκις κατάστασιν μέγιστοι κήρυκες τῆς ἀρχαιότητος τῆς πόλεως.

Ἀνάγουν τὴν ἱστορίαν αὐτῆς εἰς τὸν 6^{ον} π. Χ. αἰῶνα, αὐξάνουν τὰς περὶ τῆς ἐν τῇ πόλει λατρείας τῆς θεᾶς Παρθένου γνώσεις ἡμῶν¹, καὶ ἀνετέθησαν πρὸ τῆς ἀνεγέρσεως προφανῶς τοῦ μαρμαρίνου ἰωνικοῦ περιπτέρου ναοῦ τῆς θεᾶς, πρὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰῶνος².

Α'. ΧΟΝΔΡΟΕΙΔΗ. 1) εἰκ. 1,3. Ἀκέραιον σχεδὸν χονδροειδὲς ἄνευ λαβῆς κύπελλον³. Πηλὸς ἀκάθαρτος, πλήρης τριμμάτων μαρμαρυγίου (mica) καὶ ἄλλων ξένων

Εἰκ. 1. Χονδροειδῆ - χειροποίητα ἀγγεῖα.

σωμάτων, παντελὲς ἔλλειψις ἐπιχρίσματος, χειροποίητον, διάμ. 0,080 μ., ὕψ. 0,035 μ. Τύπος συνηθέστατος ὡς προϊστορικὸς (ΑΕ 1898 πίν. 9,40. Dugas La céramique des Cyclades σ.27, εἰκ. 9^α. Délos V εἰκ. 99 C. C. Edgar Exc. at Phylacopi σ. 101 πίν. VIII, 8,12).

2) εἰκ. 1,1. Ὅστρακον ἀνήκον εἰς χειροποίητον ἀγγεῖον μετὰ μιᾶς ἢ καὶ περισσοτέρων δακτυλιωτῶν κατακορύφων λαβῶν, μὴ ἐκφυομένων ἀπὸ τῶν χειλέων. Ἐπιφάνεια ἐσωτερικὴ ἀνώμαλος, φέρουσα ἴχνη τῆς διὰ λεπτοῦ κάπως ἐργαλείου ἐπιτυχίας τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀγγείου. Πηλὸς φαιὸς, πλήρης μαρμαρυγίου. Ὑψος σφζόμενον $\pm 0,12$ μ.

1 Γ. Μπακαλάκης ΑΕ 1936 σ. 35. P. Collart Philip-pes, Paris 1937, Κεφάλ. III Neapolis σ. 156.

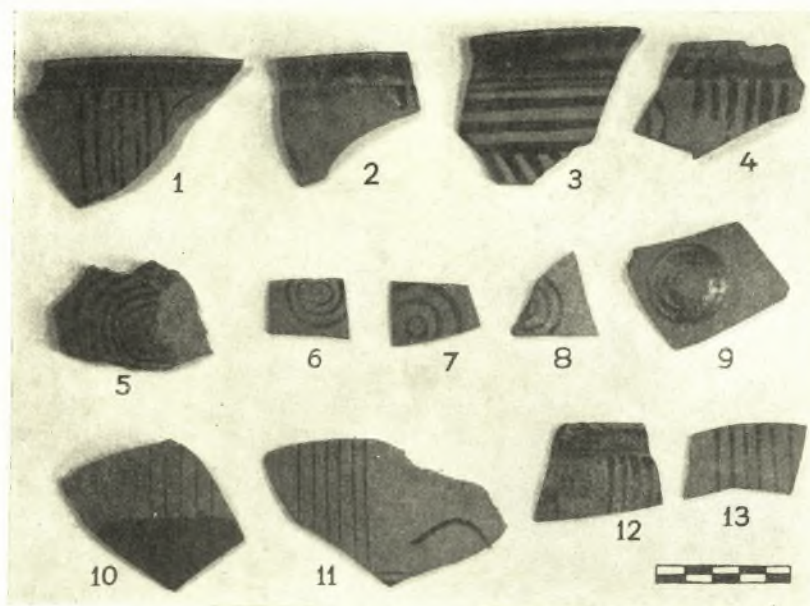
2 Μπακαλάκης ἔ. ἄ. σ. 14 κ.ἐξ.

3 Περὶ χονδροειδῶν ἀγγείων ἱστορικῶν χρόνων βλ. Mylonas Olynthus V, II, σ. P¹-P³.

3) **είκ. 1, 2.** "Οστρακον ἀνήκον εἰς ἀγγεῖον μετὰ σφωζομένης ταινιωτῆς λαβῆς, ἐκφυομένης ἐκ τῶν χειλέων τοῦ ἀγγείου. Ἐπιφάνεια ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ἀνώμαλος. Πηλὸς ἐρυθρός, πλήρης μαρμαρυγίου. Ὑψος σφωζόμενον $\pm 0,11$ μ. Παρὰ τὴν στεφάνην καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τῆς λαβῆς μικραὶ ἀνάγλυφοι στιγμαί.

Τὸ ἀγγεῖον καὶ τὰ ὄστρακα ταῦτα, ἐὰν δὲν ἀνευρίσκοντο μετὰ τῶν ἐξηκριβωμένης ἡλικίας, τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος, γραπτῶν ἀγγείων, θὰ ἡδύνατό τις νὰ τὰ δεχθῇ ἀφόβως ὡς προϊστορικά. Ἡ συνύπαρξις τῶν ὅμως ἢ βεβαία χρονολογεῖ ταῦτα τοῦλάχιστον ἐντὸς τοῦ τρίτου τετάρτου τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος, ὁρίου ante quem τῶν νεωτέρων ἀττικῶν μελανομόρφων ἀγγείων, τῶν συνανευρεθέντων ἐν ταῖς πυραῖς (κατωτέρω ἀριθ. 270, 271), καὶ θίγει ἐκ νέου τὸ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κεραμοπούλλου (ΑΕ 1932 σ. 56, 69 κ. ἐξ. **είκ. 33, 1-3.35**) τεθὲν πρόβλημα τῆς ἐρεῦνης τοῦ ἐντοπίου πολιτισμοῦ τῆς βορείου Ἑλλάδος. Πιθανὸν νὰ εἶναι ἀνεξέλικτα ἐντόπια προϊόντα κοινῆς χρήσεως, ὡς πρὸς τὴν μελέτην τῶν ὁποίων, ὡς εὐτελοῦς τεχνικῆς ἐμφανίσεως, αἱ γνώσεις ἡμῶν καὶ ἐν τῇ νοτιωτέρᾳ Ἑλλάδι μόλις νῦν προάγονται ἐξ εὐρημάτων, οἷα τὰ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν λ. χ. ἢ τοῦ Ἀναγυροῦντος.

Β'. ΑΓΓΕΙΑ ΜΕΤΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ ΔΙΑΚΟΣΜΟΥ ΤΟΥ 7^{ΟΥ} Π.Χ. ΑΙΩΝΟΣ. Τὰ περισσότερα ἐκ τούτων ἀνήκουν εἰς διώτους μετ' ἐπιπέδου ἢ ἐλαφρῶς δακτυλιωτῆς βάσεως

Εἰκ. 2. "Οστρακα μετὰ γεωμετρικοῦ διακόσμου.

σκύφους, φέροντας διακόσμησιν γεωμετρικὴν ἐξ ὁμοκέντρων κύκλων καὶ καθέτων γραμμῶν ἐναλλάξ (τριγλύφων καὶ μετοπῶν - **είκ. 2**).

Τὸ 3 τῆς ἰδίας εἰκόνος ἀνήκεν εἰς στεφάνην μεγαλυτέρου ἀγγείου, ἴσως κρατηροσχήμου, τὰ δὲ 17-19 εἰς κοιλίαν καὶ ἄλλα μέρη πρόχου ἢ ἄλλου ἀναλόγου ἀγγείου.

Ὁ πηλὸς τῶν ὀστράκων τούτων εἶναι ἐρυθρός, καθαρός, φέρει λεπτότατα ψήγματα χρυσίζοντος μαρμαρυγίου, ἢ δὲ ὀπτησίς των ἀρίστη. Ἐσωτερικῶς τὰ ὀστρακα φέρουν ἐπίχρυσμα ἐρυθρὸν ἢ καστανόχρουν, ἐξωτερικῶς δὲ ἐπὶ τῆς ὀχρῆς καὶ τόσον λείας ἐπιφανείας τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς ἀποτριβείσης ἐν μέρει φέρουν τὸν περιγραφέντα διάκοσμον διὰ χρώματος καστανοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐρυθρᾶς τινος ἀποχρώσεως, ὀφειλομένης εἰς τὴν ὀπτησιν. Διαφόρου συστάσεως πηλοῦ, χονδροῦ, ἀκοσκίνιστου καὶ φέροντος ὅχι μόνον ψήγματα μαρμαρυγίου, ἀλλὰ καὶ μαρμάρου τεμάχια, εἶναι τὸ ὀστρακὸν 5 εἰκ. 2. Ἐσωτερικῶς οὐδὲν ἐπίχρυσμα φέρει, ἐξωτερικῶς διὰ χρώματος βαθέος καστανοῦ φέρει πυκνοὺς ὁμοκέντρους κύκλους. Τὸ ἴδιον ὀστρακὸν φέρει φανερά τὰ ἴχνη τοῦ πυρός.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ὀστρακα εἶναι τελείως ὅμοια πρὸς τὰ ὑφ' ἡμῶν ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς Καλαμίτσας (Ἀντισάρας) εὑρεθέντα (ΠΑΕ 1935 σ. 34 ἐξ. εἰκ. 7, 1936 σ. 75 εἰκ. 3). Ἡ ἡλικία τῶν ἐκ Καλαμίτσας προερχομένων ὀστράκων, χαρακτηρισθέντων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξ Ὀλύνθου ὁμοίων των (Excavations at Olynthus V, II, Prepersian Pottery from Olynthus by G. E. Mylonas σ. 15 κ. ἐξ. πίν. 22 καὶ πίν. F πρβ. Délos X πίν. LV D 668 E 665-667, 665-68.) ὡς «προπερσικῶν» ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τοῦ παρόντος εὐρήματος, καὶ ἀσφαλῶς τὰ ὀστρακα χρονολογοῦνται ἤδη ἐντὸς τοῦ α'. ἡμίσεος τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος. Τὴν ὑπόθεσιν δὲ ὅτι ἐνδεχομένως τὰ ἀγγεῖα τῆς ποιότητος ταύτης νὰ κατεσκευάζοντο ἐπὶ τινος σημείου τῆς Μακεδονικῆς ἢ Χαλκιδικῆς ἀκτῆς, ἐπιβεβαιώνουν πάμπολλα ἐκ Θάσου ὀστρακα δημοσιευθησόμενα προσεχῶς εἰς BCH ὑπὸ τῆς Δίδος Haspels¹). Ἡ Θάσος συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν ὡς ἄνω χονδρικῶς ὀριζομένην γεωγραφικὴν τῶν ἀγγείων τούτων ἐντόπισιν.

20. Εἰς τὴν ὁμάδα τῶν ἀνωτέρω ἀγγείων συγκαταλέγεται καὶ μέγα μέρος μικροσκοπικοῦ ἀγγείου, τῶν γνωστῶν ἀναθηματικῶν εἰς διαφόρους θεότητας, ἄβαφον ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, μετὰ δύο ἐλλειπουσῶν λαβῶν, καὶ μιᾶς καστανομελάνου παχείας ταινίας ἐπὶ τῶν ὤμων του. Πηλὸς ὁ αὐτὸς πρὸς τὰ 4 κλπ. μεγίστη διάμετρος $\pm 0,06$ μ. ὕψος σφζόμενον 0,04 μ.

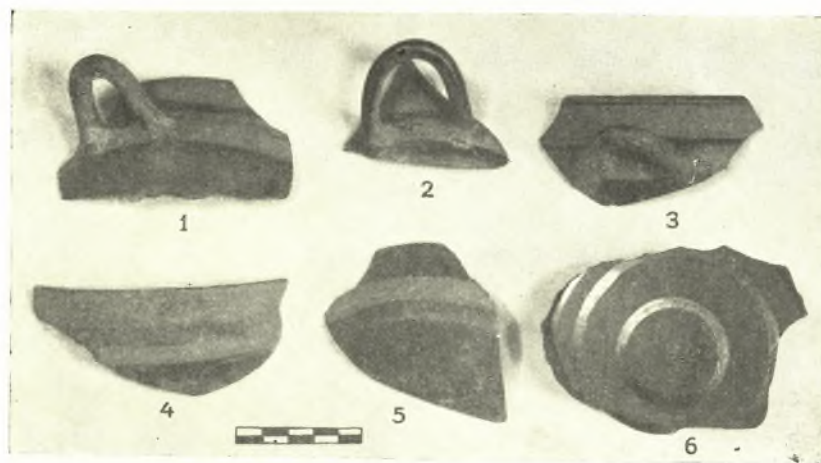
21 καὶ 22. Τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ καὶ πιθανὸν τῆς ἰδίας προελεύσεως εἶναι δύο μεγάλα μέρη ληκυθίων. Τὸ σφζόμενον ὕψος τοῦ 22 εἶναι 0,10 μ.· τὸ ἀγγεῖον καλύπτεται ἐξωτερικῶς ὑπὸ ἐνιαίου καστανοῦ χρώματος, ἀφήνοντος ἀκάλυπτον κατὰ διακοσμητικὴν διάθεσιν τὴν βάσιν του. Τὸ 21 ἐπὶ τοῦ χρώματος τοῦ πηλοῦ φέρει ζώνας ἐρυθρᾶς περὶ τὴν βάσιν καὶ τοὺς ὤμους του. (Olynthus V, πίν. 35, σ. 62-63 πίν. 39 σ. 73).

Γ'. ΙΩΝΙΚΑΙ ΚΥΛΙΚΕΣ. Πάμπολλα ὀστρακα, ἀνήκοντα εἰς τὸν γνωστὸν ἰωνικὸν τύπον τῆς κύλικος μετὰ καθέτου στεφάνης, ἐλαφρῶς δακτυλιωτῆς βάσεως καὶ σφαιρικῆς λεκάνης, τὸν ἐξ ὅλων τῶν ἰωνικῶν πόλεων-ἀποικιῶν καὶ ἐξαγωγικῶν λιμένων γνωστὸν (W. Technau Ath. Mitt. 1929 σ. 34-36. Griechische Keramik im Samischen Heraion), προέρχονται ἐκ τῶν πυρῶν, ἀλλ' οὐδὲν δυστυχῶς ἀκέραιον ἀγγεῖον συνεκροτήθη.

1 Τὴν Δ^α Haspels καὶ ἐνταῦθα θερμῶς ὀφείλω νὰ τὰ ἐκ Θάσου καὶ Καβάλας κεραμικά εὐρήματα, εὐχαριστήσω διὰ τὴν καλωσύνην νὰ συγκρίνωμεν ὁμοῦ

Τοῦ ἀρχαιοτέρου τύπου Α) εἶναι τὰ ὄστρακα 23 τῆς εἰκ. 3, 4-5, τὰ ὅποια, καίτοι ἐφωτογραφήθησαν χωριστά, συνανήκουν. Διάμετρος τοῦ ἀγγείου $\pm 0,13$ μ. Πηλὸς ἐρυθροκίτρινος, περιέχων μαρμαρυγίαν, χεῖλος αὐστηρῶς κάθετον ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἀγγείου. Μόλις διασφύζεται ἡ ρίζα τῆς μιᾶς τῶν λαβῶν. Καστανομέλαν ἀμαυρὸν βερνίκι περιβάλλει τὴν στεφάνην καὶ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ ἀγγείου, ἀφήνον μίαν λωρίδα ἄβαφον εἰς τὸ μεταξὺ τῶν λαβῶν τμήμα. Τὸ βερνίκι ἀπολεπίζεται καὶ δὲν ἀπετέλεσεν ἐνιαῖον σῶμα ἐπικαλύψαν τὸν πηλόν. Ἐσωτερικῶς δλόκληρον τὸ ἀγγεῖον καλύπτεται ὑπὸ τοῦ ἰδίου βερνικίου, πλὴν μικρᾶς ἔσωθεν τῆς στεφάνης ἀβάφου λωρίδος.

Τὸ ὄστρακον 24 ἔχει χεῖλος κάπως ἀποκλίνον τοῦ καθέτου περιγράμματος τοῦ 23 (εἰκ. 5 α, 1-2). Κατὰ ἄλλα ὁμοιάζει πρὸς ἐκεῖνο, σφύζει μόνον μεγαλύτερον μέρος τῆς λεκάνης τοῦ ἀγγείου. Ἡ βάσις του συμπληροῦται ὑποθετικῶς μετὰ δακτυλίου. Μετὰ τῶν

Εἰκ. 3. Ὅστρακα ἰωνικῶν κυλίκων, 4-5 τύπου Α τὰ ὑπόλοιπα τύπου Γ.

ὡς ἄνω ὀστράκων κατατάσσεται καὶ τὸ 25 ἀνήκον εἰς πῶμα ἢ πινάκιον μετὰ γωνιώδους ὤμου.

Εἰς ὅμοια ἀγγεῖα, ἀλλὰ ζωηροτέρου περιγράμματος καὶ ἀβαθεστέρας λεκάνης, διὰ στιλπνοῦ μαύρου βερνικίου καλυπτομένων τῶν λείων τοιχωμάτων (τύπος Β), ἀνήκουν τὰ ὄστρακα 26-35 εἰκ. 4 1-3.

Ἡ πηλὸς τῶν εἶναι ἐρυθρόφαιος - φαιός. Τὰ τοιχώματά των λεπτότατα, ἡ ἐπιφάνειά των λεία. Χεῖλη κάθετα καὶ σαφῶς χωριζόμενα ἀπὸ τῆς ἀβαθοῦς λεκάνης εἰκ. 5 α, 3. Βάσις ἐλαφρῶς ὑψηλή, δισκόσχημος. Διάμετρος ἀγγείου $\pm 0,12$ μ. ὕψος $\pm 0,075 = 0,080$ μ. Διάμετρος δίσκου βάσεως $0,054$ μ. Τὸ μαῦρο βερνίκι, τὸ ὅποιον καλύπτει ἑξωτερικῶς τὸ ἀγγεῖον, δὲν εἶναι τόσο παχὺ καὶ τόσο βαθέος χρώματος ὡς τὸ ἀττικὸν λ.χ. ἀλλ' ἔχει τὸ ἰδιάζον χρῶμα τῆς μαύρης ὥριμου ἐλαίας, ἰωνικόν.

Ἐξωτερικῶς τὸ ἀγγεῖον εἶναι δλόκληρον διὰ τοῦ ὡς ἄνω βερνικίου βεβαμμένον, πλὴν μιᾶς μόνον ἀβάφου στενῆς ζώνης μεταξὺ τῶν λαβῶν, ἐφ' ἧς ἐπικάθηνται μελαναὶ σταγόνες, λαμβάνουσαι πολλάκις τὴν ὄψιν σφαιρικῶν φυλλαρίων (εἰκ. 4, 2). Ὑπεράνω τῆς ζώνης ταύτης πολλάκις ἐπικάθεται τοῦ μελανοῦ βερνικίου ἐπίθετος ἰώδης γραμμή.

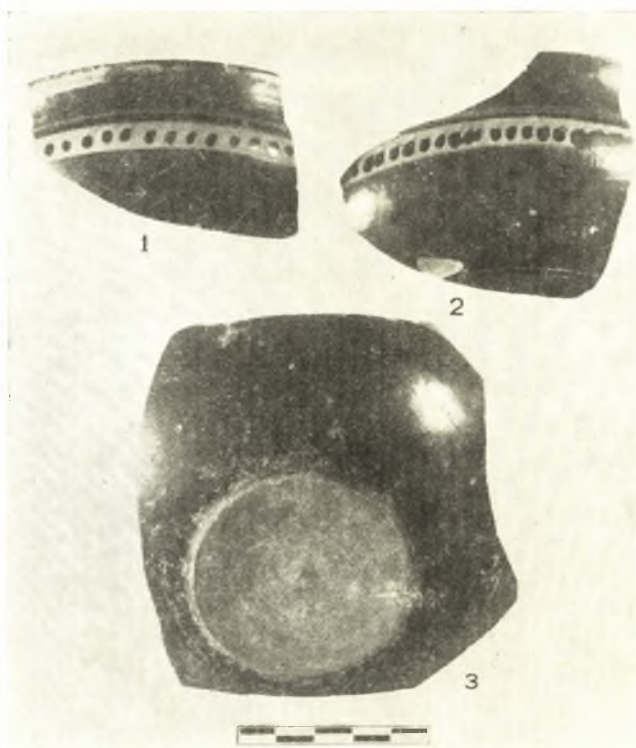

Ἄβαφος εἶναι ὁ δίσκος τῆς βάσεως τοῦ ἀγγείου (εἰκ. 4, 3). Ἐσωτερικῶς τὰ τοιχώματα τοῦ ἀγγείου εἶναι βεβαμμένα διὰ μελανοῦ πρὸς τὸ κασιανὸν χρώματος, ἐνίοτε ὅμως καὶ διὰ τοιούτου τῆς σοκολάτας (*dunkelrot pastose*), πλὴν τοῦ κέντρου τῆς λεκάνης, ὅπου ἔχομεν κύκλον ἄβαφον. Στενὴ ἄβαφος λωρὶς περιθεῖται τὸ ἀνώτατον ἐσωτερικὸν τῆς στεφάνης σημεῖον.

Ὅμοια ἀκέραια ἀγγεῖα ἢ μέρη εὐρέθησαν εἰς τὴν Αἴγιναν (*Furtwängler, Aegina (Aphaia)* σ. 455, 236 πίν. 128, 32. Μουσεῖον Αἰγίνης ἀδημοσίευτον ἀρ. 1963), εἰς Ὀλυμπίαν (*Olympia IV, Bronzen* σ. 202, 1303), εἰς Ναύκρατιν (*Naukratis I* πίν. 10. Προβ. καὶ *CV Copenhagen* πίν. 79.9), καὶ Θάσον ἀδημοσίευτα.

Υψουμένης τῆς βάσεως τῶν ἀγγείων τούτων εἰς δακτυλιωτῆ-κωδωνόσχημον καὶ τῶν χειλέων των κάπως λοξῶς κλινομένων ἐπὶ τῶν ὤμων των ἔχομεν τὸν ραδινὸν τύπον (Γ) τῶν κυλίκων, εἰς τὰς ὁποίας ἀνήκουν τὰ ὄστρακα 36-49 εἰκ. 3, 1-3, 6. Πηλὸς ἐρυθρός, βερνίκι κασιανόχρουν πρὸς τὸ μέλαν.

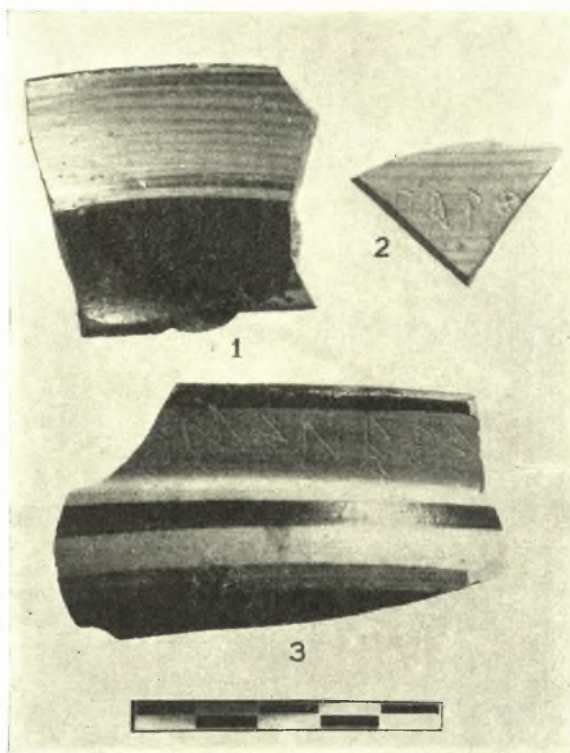
Ἐξωτερικῶς τὰ ἀγγεῖα ταῦτα εἶναι ἀπὸ τῆς βάσεως μέχρι τῆς μεταξὺ τῶν δύο λαβῶν ζώνης βεβαμμένα διὰ κασιανοῦ στιλπνοῦ βερνικίου διαφόρων ἀποχρώσεων μαύρου πρὸς τὸ ἐρυθρὸν ὀφειλομένων εἰς τὴν ὀπτησιν. Ἡ μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνη καὶ ἡ στεφάνη τοῦ ἀγγείου μένουσι ἄβαφοι. Ἀπλαῖ ταινίαι (γραμμαὶ) περὶ τὰ χεῖλη καὶ τὴν βάσιν τῆς στεφάνης μόνον σύρονται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, τοῦ χρώματος τοῦ πηλοῦ. Αἱ λαβαὶ καλύπτονται ἢ ὁλοκλήρως ἢ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ βερνικίου. Ταινία καὶ στιγμή εἰς τὸ κάτω τῆς κωδωνοσχήμου βάσεως μέρος (49). Ἐσωτερικῶς ἐνιαῖον μαῦρον χρῶμα καταλαμβάνει τὰ τοιχώματα πολλῶν ἀγγείων, ἄλλα μόνον περὶ τὰ χεῖλη καὶ ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τῆς λεκάνης φέρουν πολλοὺς δακτυλίους διὰ τοῦ αὐτοῦ κασιανοῦ-μέλανος χρώματος (εἰκ. 3, 6). Ὅμοια ἀγγεῖα ἐκ Θήρας (*Dragendorff, Thera II* σ. 217 εἰκ. 422 ὑποσημ. 177), ἐκ Ρόδου καὶ ἄλλων νήσων (*Kinch, Vroulia* πίν. 5-7), χωρὶς βέβαια νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς καὶ τὸν λαμπρὸν ἐσωτερικὸν διάκοσμον ἐκείνων. *Boehlau Aus ionischen und italischen Nekropolen* πίν. VIII, 21, 24. *Pfuhl, Malerei III* εἰκ. 160 § 193-194 *Bildlose ionische Vasen. Sieveking-Hackl (Μονάχου)* 491 εἰκ. 65. πίν. 18, 480-493. *Beazley-Magi, la Collezione Benedetto Guglielmi del Mus. Greg. Etrusco. Vaticano*

Εἰκ. 4. Ὅστρακα ἰωνικῶν κυλίκων τύπου Β.

1939 πίν. I, 5-6, σ. 17. Ἐκ Θεσσαλονίκης εὔρημα ἐκ τάφου τῆς Τούμπας ὑπὸ Σ. Πελεκίδη Μουσείον Θεσσαλονίκης ἀριθ. 372. ἐνταῦθα εἰκ. 5α, 4. W. Technau ἔ. ἀ. παρένθ. πίν. XVIII 1 ἄβαφον, ἐκ Σάμου εἰκ. 28, 5-6 ὅμοια πρὸς τὰ ἡμέτερα ὄστρακα. CV Copenhagen πίν. 7 9, 11.

Ἐπὶ τῆς στεφάνης τοῦ 36 ὑπάρχει ἐγγράκτος ἡ ἀρχαϊκοῦ τύπου γραμμάτων ἐπιγραφή]ΕΣΜΑΝΕΘΕΚΕ[Ν] (εἰκ. 5, 3). Τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀναθέσαντος μόλις ἡ κατάληξις ΕΣ σφύζεται. Μετὰ τὸ ρῆμα ἀσφαλῶς πρέπει νὰ φαντασθῶμεν τὴν δοτικὴν [ΠΑΡΘΕΝΟΙ].

Εἰκ. 5. Ὀστρακα ἰωνικῶν κυλίκων 1-2 τύπου Δ καὶ 3 τύπου Γ.

αὐτοῦ μελίχρου ἐπιχρίσματος. Τὸ στήθος δι' ἐπιθέτου ἰώδους ἀπολεπισθέντος. Ἡ κόμη ἀναλίσπει ἐν εἴδει κρωβύλου ἐπὶ τῶν νώτων. Διάφοροι λεπτομέρειαι τῆς παραστάσεως τονίζονται δι' ἐγγράκτων γραμμῶν.

Τελευταῖος τύπος (Δ) τῶν ἀγγείων τούτων εἶναι ὁ μεθ' ὑψηλοτέρου ποδός, εὐρείας ἀβαθοῦς λεκάνης καὶ λοξῶν πλαγίων πλατέων χειλέων, ὁ ὁποῖος μόνον κατὰ τὸν κωδωνόσχημον καὶ ὄχι τὸν τόσον ραδινὸν πόδα διαφέρει τῶν περιφήμων ἀττικῶν «μικρογραφικῶν» κυλίκων (Kleinmeisterschalen). πρβ. CV Deutschland Bd 4. Braunschweig, Herzog Anton Ulrich-Museum πίν. I, 3 καὶ 4, ἐνταῦθα εἰκ. 5α, Δ.

Πηλὸς ἐρυθρός, ἐπίχρισμα μέλαν στυλπνόν-ἐλαιόχρουν. Ἐξωτερικῶς τὰ ἀγγεῖα ταῦτα κοσμοῦνται δι' ἀπλῶν μελαμβαφῶν ταινιῶν, ἀφήγουν δὲ ἀδιακόσμητον τὴν μεταξὺ

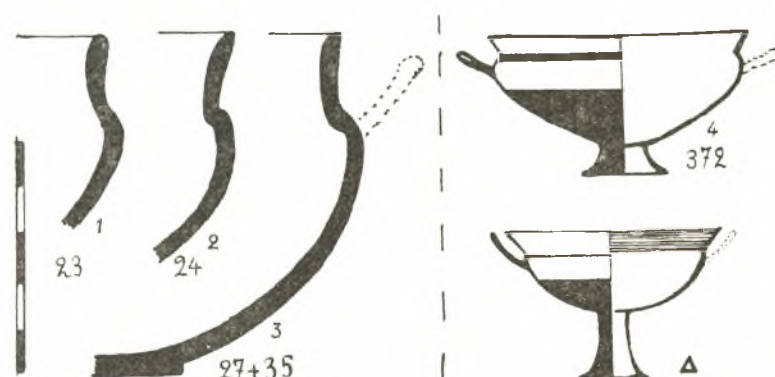
¹ Διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος καὶ τοῦ ξένου ὄρου σκόπιμον ἐθεωρήσαμεν νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὸν ὄρον ἐκ τῆς βυζαντινῆς Τέχνης.

τῶν λαβῶν ζώνην, μόλις δὲ ἐμφανίζονται τὰ παρὰ τὴν ρίζαν τῶν λαβῶν ἀνθέμια.

Ἐσωτερικῶς καλύπτονται ὑπὸ ἐνιαίου μελανοῦ χρώματος, μόνον περὶ τὴν στεφάνην ἔχουν ἀκάλυπτον στενὴν λωρίδα. Ἐνίοτε περὶ τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τῶν ἔχουν ἔδαφος ἄβαφον κυκλοτερές μετὰ στιγμῆς εἰς τὸ κέντρον ἢ καὶ σπανιώτερον παρὰστασιν ἐν ἐγκολπίῳ ὡς τὸ 53 ἢς μόνον μέρος σφύζεται πιθανὸν πτηνὸν δι' ἰωδῶν χρωμάτων καὶ ἐγχαράκτων λεπτομερειῶν παρασταθὲν. Πολλάκις ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς λοξῆς ἐπιφανείας τῆς ἀβάφου στεφάνης τῶν φέρουν λεπτοτάτας παραλλήλους γραμμὰς χρώματος καστανομαύρου εἰκ. 5, 1 (πρβ. σκύφον παρὰ Petrie, Naucratis I πίν. X 4-6, «bowls VI cent. B.C.» Kinch Vroulia πίν. 7. 3. Technau ἔ. ἀ. εἰκ. 28,7 ἐκ Σάμου Boelhau ἔ. ἀ. σ. 150, πίν. VIII, 23. Sieveking - Hackl 500, σ. 50, πίν. 18, 521).

Εἰς μικροσκοπικὸν ὄστρακον εἰκ. 5, 2 ἀνήκον εἰς λεκάνην παρομοίου ἀγγείου, ἥτις ἐξωτερικῶς ἔφερε κλῶνον μύρτου, ἐσωτερικῶς δὲ τὰς λεπτὰς καστανεορύθρους παραλ-

Εἰκ. 5α. Τομαὶ τριῶν ὀστράκων. Τὸ ἀγγεῖον Μουσείου Θεσσαλονίκης ἀριθ. 372 καὶ κύλιξ τύπου Δ.

λήλους γραμμὰς, διεσώθη ἢ ἐγχαράκτος ἐπιγραφὴ ΠΑΡΘ[ΕΝΟΙ]· σφζ. ὕψ. ὀστράκου 0,020 μ. πηλὸς ἐρυθρὸς· μέλαν ἐλαιόχρουν ἰωνικὸν ἐπίχρυσμα.

Δ'. ΑΝΑΤΟΛΙΖΟΝΤΑ ΜΗΛΙΑΚΑ¹. Ἐκ τῶν 7 ὀστράκων, τῶν ἀποτελούντων τὴν δμάδα ταύτην τὰ τρία, τὰ ὅποια μάλιστα εἶναι καὶ τὰ μεγαλύτερα, ἀνήκουν εἰς τὸ συνηθέστατον εἶδος ἀγγείων τῆς Κυκλαδικῆς κεραμικῆς, εἰς πινάκια.

64 (εἰκ. 6 καὶ 7, 1). Μέγα μέρος ἐπιπέδου πυθμένος πινακίου ἐκ πέντε συγκολληθέντων ὀστράκων καὶ ἐνὸς ἀκόμῃ ἔκτου μὴ ἐπισυναπτομένου, ἀλλὰ προφανῶς ἀνήκοντος εἰς τὸ αὐτὸ ἀγγεῖον. Πηλὸς ἐρυθρὸς, σκληρὸς, περιέχων ψήγματα μαρμαρυγίου, πάχ. τοιχώματος 0,011 μ. διάμ. πυθμένος $\pm$ 0,275 μ. Ἐξωτερικῶς ἄβαφος ἐπίπεδός πως ἐπιφάνεια τοῦ πηλοῦ, φέρουσα περὶ τὴν ἐπισύναψιν τῶν λοξῶς ἀποκλινουσῶν καὶ ἐλλειπουσῶν πλευρῶν τοῦ ἀγγείου δύο ἀναγλύφους δακτυλίου.

Ἐσωτερικῶς ἐπὶ τοῦ πηλοῦ ἔχομεν παχὺ ἀπολεπισθὲν ἐν πολλοῖς κυτρινόλευκον ἄλειμμα, ἐφ' οὗ ἢ παρὰστασις βαδίζοντος λέοντος, διὰ μελανοῦ χρώματος καὶ ἐπιθέτου ἰώδους γεγραμμένης· διὰ μελανοῦ ὡσαύτως χρώματος εἶναι γεγραμμένα καὶ τὰ πληρω-

¹ Γενικὴν βιβλιογραφίαν βλ. Pfuhl Malerei § 29 καὶ Buschor Ath. Mitt. 1929 σ. 162.

τικά τοῦ χώρου κοσμήματα: σβάστικα, κύκλοι, σπείραι καὶ σταυροειδῆ κοσμήματα. Ἡ ὅλη παράστασις περιβάλλεται ὑπὸ διπλῶν κυκλικῶν γραμμῶν—ἐξ ὧν ὑπολογίζεται ἡ διάμετρος τοῦ κυκλικοῦ πυθμένου — καὶ σειρᾶς μελανῶν σιγμῶν ἢ σφαιρικῶν φύλλων μόνις διατηρουμένων.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τοῦ πυθμένου μόνις διὰ τῆς ἀφῆς εἶναι αἰσθητὴ ἡ ἑναρξίς τῆς ἐκφορᾶς τῶν ἀποκλινόντων πλευρῶν τοῦ πινακίου. Τὸ σύνολον τῆς ἐργασίας καὶ διακοσμήσεως τοῦ ἀγγείου ὁμοιάζει πρὸς τὰ τοῦ Μουσείου Μυκόνου ἐκ Δήλου, εἰς πρό- τυπα τῶν ὁποίων ὀφείλομεν καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς παραστάσεως εἰκ. 7, 1. (Κ. Ρωμαῖος Ἀρχ. Δελτ. 12, 1929 ἡ καθαρσις τῆς Δήλου καὶ τὸ εὔρημα τοῦ Σταυροπούλου σ. 209).

65 εἰκ. 7 4. Μέρος ἐπιπέδου ὡσαύτως πυθμένου πινακίου ἐξ ἑξ τεμαχίων συγκολληθέντων· διάμετρος σφζομένης ζώνης $\pm 0,015 \mu$, πάχος τοιχωμάτων $0,013 \mu$, πηλὸς ὁ

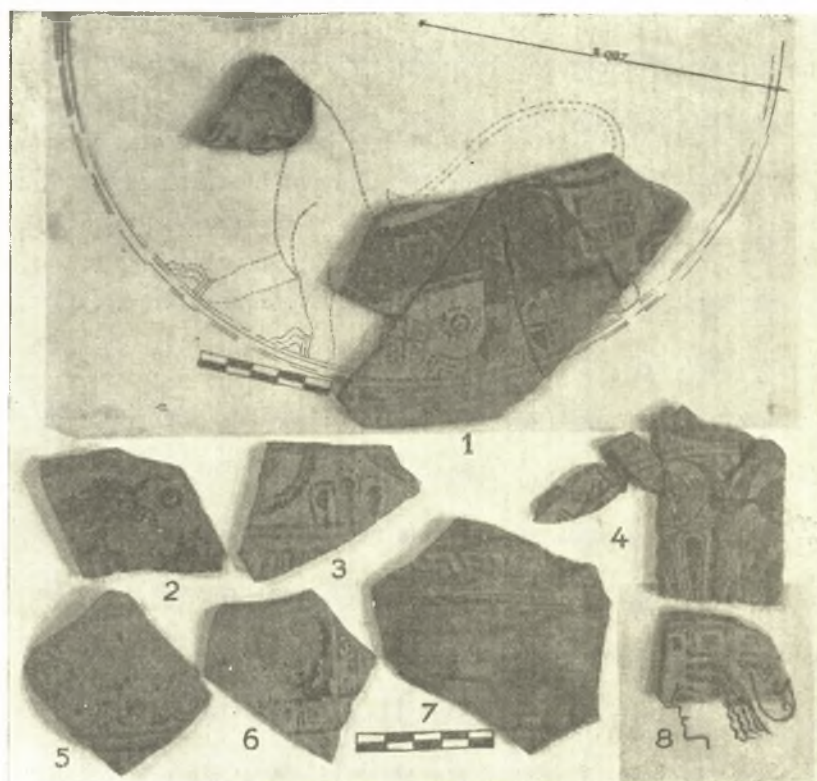
Εἰκ. 6. Ὅστρακα Μηλιακοῦ πινακίου ἀριθ. 64 πρβ. εἰκ. 7, 1.

αὐτὸς πρὸς τοῦ 64. Ἐξωτερικῶς διπλοῖ εἰς δύο διάφορα σημεία τοῦ πυθμένου ἀνάγλυφοι δακτύλιοι. Ἐσωτερικῶς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀλείμματος καὶ διὰ τῶν ἰδίων χρωμάτων παρίσταται εἰς μὲν τὸ κέντρον ρόδαξ, περίξ δ' αὐτοῦ περιβαλλομένη ἐντὸς διπλῶν γραμμῶν ζώνη ἐξ ἐναλλὰξ κλειστῶν καὶ ἀνοικτῶν καρδιοσχημῶν φύλλων λωτοῦ. Πέραν τῆς ζώνης ταύτης μόνις διακρίνονται ἔχνη παραστάσεως πτερῶν τοῦ γνωστοῦ καμπύλου περιγράμματος. Πιθανὸν ἢ πέραν τῆς ζώνης τῶν φύλλων διακόσμησις νὰ ἀπετελεῖτο ἐκ σειρᾶς πτερωτῶν ζώων ἢ μορφῶν, σφιγγῶν λ.χ. συνηθεστάτων εἰς τὰ ἀγγεῖα ταῦτα.

66. εἰκ. 7, 2. Μέρος ἐπιπέδου πυθμένου πινακίου ἐξ ἑνὸς μόνον ὀστράκου, πηλὸς ὁ αὐτὸς περιέχων καὶ τρίμματα μαρμάρου. Ἐξωτερικῶς περὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκφορᾶς τῶν ἀποκλινόντων πλευρῶν τοῦ ἀγγείου ὑπάρχει παχὺς ἀνάγλυφος δακτύλιος. Ἐσωτερικῶς τὸ κιτρινόλευρον ἀλειμμα ἀπελεπίσθη τελείως. Ἐπ' αὐτοῦ διὰ καστανομέλανος χρώματος γεγραμμένη προτομή γρυπός, κύκλος πληρωτικὸς τοῦ χώρου καὶ ὑπόλειμμα ἐτέρας ἀδιαγνώστου παραστάσεως, ἰώδη ἐπίθετα χρώματα, διάμετρος $\pm 0,14 \mu$.

*Αμφορεῖς. Τὰ 67 καὶ 68 εἰκ. 7, 3 καὶ 6 ὄστρακα ἀνήκουν εἰς δύο διάφορα ἀγγεῖα, πιθανὸν ἀμφορεῖς. Τὸ 67 ἔχει ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν ἄβαφον, πηλὸς ἐρυθρὸς πλήρης μαρμαρυγίου, σφζόμενον ὕψος 0,060 μ., πάχος 0,010 μ. Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας ἔχομεν τὰ γνωστὰ ἐπὶ μηλίων ἀγγείων τρίφυλλα ἢ συνεχῇ ἀνθέμια καὶ σπείρας.

Τὸ 68 ἔχει ὕψος σφζόμενον 0,065 μ., πάχος 0,006 μ. πηλὸς ὁ αὐτός. Ἐσωτερικῶς βερνίκι καστανέρυθρον. Ἐξωτερικῶς ἀπόφουςις ἀποσπασθείσης λαβῆς, κιτρινόλευκον ἄλειμμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ μέλαν συμπαγὲς χρῶμα περὶ τὴν ρίζαν τῆς λαβῆς. Μαιανδροειδῆ κοσμήματα περιβάλλουν ἐν τετραπλεύρῳ πλαισίῳ τὴν ἐλλείπουσαν λαβήν. Μεταξὺ τῶν

Εἰκ. 7. Ὅστρακα Μηλιακῶν ἀγγείων ἀριθ. 7. «Ροδίου».

δύο ριζῶν τῆς μέγας ἐσχηματοποιημένους τριγωνικὸς γραπτὸς ὀφθαλμὸς μετὰ μεγάλης μελανῆς κόρης εἰς τὸ κέντρον. Τὸ ὄστρακον ἀνήκει προφανῶς εἰς κάθετον εὐρύτατον λαιμὸν ἀμφορέως.

Ὑδρία. Εἰς λαιμὸν ὕδριας ἀνήκει τὸ ὄστρακον 69 εἰκ. 7, 5, πηλὸς ἐρυθρός, περιέχων λεπτὰ ψήγματα μαρμαρυγίου, τοιχώματα λεπτότατα πάχους 0,003 μ., ὕψος σφζόμενον 0,060 μ., ἐσωτερικῶς ἀνεπίχριστος ἐπιφάνεια, αὐλακωτὴ ἐκ τῆς τροχηλάτου κατασκευῆς. Ἐξωτερικῶς ἐπὶ τοῦ ἀπολεπισθέντος λευκοκιτρίνου αἰλείμματος πλοχμός, ἀποτελούμενος ἐκ συμπλεκόμενων συγκεντρικῶν κύκλων καὶ πληρωματικῶν στιγμῶν-τριγωνιδίων. Κάτωθεν ἀναγλύφων καὶ γραπτῶν συγχρόνως διπλῶν δακτυλίων ἀρχίζει τὸ κοσμοῦν τοὺς ὤμους τοῦ ἀγγείου γλωσσωτὸν κυμάτιον. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ὤμου φανερά.

Βαθεΐα λεκάνη(;) Εἰς τοιοῦτον ἀγγεῖον ἀνήκει πιθανῶς τὸ ὄστρακον 70 εἰκ. 7,8 πηλὸς ἐρυθρόφαιος σκληρὸς περιέχων μαρμαρυγίαν, πάχος τοιχωμάτων 0,007 μ., ὕψος σφζόμενον 0,05 μ. Ἐσωτερικῶς φέρει ἐπίχρισμα καστανόχρουν. Ἐξωτερικῶς ἐπὶ τοῦ κιτρινωποῦ ἀλείμματος ἀβακωτὸν κόσμημα καὶ κάτωθεν αὐτοῦ σφάζεται τὸ ἄνω μέρος γυναικείας προτομῆς, σφιγγός(;) μετὰ λοφίου, γεγραμμένης διὰ καστανομέλανος χρώματος. Ἀναγνωρίζει τις ἐνταῦθα τὴν γνωστὴν ἐπὶ λαιμοῦ ὑδριῶν καὶ ἀμφορέων Μηλιακῶν τῆς Ρηνείας-Μυκόνου κυρίως, μὲ τὸ ἐνιαῖον τοξοειδὲς περίγραμμα θινὸς καὶ μετώπου, τριγωνικοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ οὔλης κόμης γυναικείαν μορφήν (Ath. Mitt. 1932 (57) παρένθ. πίν. XXXI (Kunze). Ἡ ὑπεράνω τοῦ τριγωνικοῦ ὀφθαλμοῦ καμπύλη γραμμὴ τῆς ὀφρύος καὶ ἡ ὑπερμεγέθης μαύρη τελεία, ἡ παριστῶσα τὴν κόρην, δίδουν ἀντιθέτως πρὸς τὴν ὑποτυπώδη καὶ σχηματικὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ παρὰστασιν ζωὴν καὶ κίνησιν προσηλωτικήν.

71. Μικρὸν ὄστρακον πυθμένος πινακίου, πηλὸς κιτρινόφαιος μὲ πολλὰ ψήγματα μαρμαρυγίου, ὕψος σφζόμενον 0,650. Ἐξωτερικῶς οὐδεὶς διάκοσμος, δακτύλιος ἀνάγλυφος. Ἐσωτερικῶς μόλις διασφίζονται τὰ ἴχνη τῆς περιφερείας τοῦ πυθμένος, διαμέτρου $\pm 0,18$ μ., καὶ προτομὴ ἵππου, γεγραμμένη διὰ μελανοῦ βερνικίου καὶ ἐπιθέτου λευκῶν γραμμῶν καὶ ἰώδους, πρὸ αὐτῆς ἴσως ἡ χαίτη ἄλλου ἵππου. Τὸ ὄστρακον τοῦτο εἶναι κυκλαδικόν, ἀλλ' ἡ μηλία ἐντόπισίς του δὲν εἶναι καὶ τόσον βεβαία, καίτοι συνηγοροῦν πρὸς τοῦτο ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς σφζομένης προτομῆς καὶ ἡ παντελὴς ἔλλειψις ἐγχαράκτων γραμμῶν (πρβ. ἀμφορέα Μυκόνου· φωτογραφία Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν ἀριθ. 34.300 καὶ ὄμων ὕδριος 34.317).

Ε'. ΡΟΔΙΑΚΑ.¹ Ὅστρακα ροδιακῶν ἀγγείων ἀνήκοντα εἰς κοῖλα πινάκια, πλαισιούμενα ὑπὸ ἐνιαΐας καὶ πλατείας ἐπιπέδου στεφάνης 72 καὶ 73 εἰκ. 8, 1-2, εἰς τι σημεῖον τῆς ὁποίας εὐρίσκοντο δύο ὅπαι ἀναρτήσεως τοῦ ἀγγείου διὰ νήματος, καὶ δακτυλιωτῆς βάσεως ἢ καὶ ἐλαφρῶς εἰσεχόντων χειλέων 74 εἰκ. 8, 5.

Τὸ μεγαλύτερον τῶν σφζομένων ὀστράκων 72 εἰκ. 8, 1, καθὼς καὶ τὰ ἐν τῇ ἰδίᾳ εἰκόνι 73 καὶ 74 παρατεθειμένα, ἀνήκουν εἰς ἀγγεῖα διαμέτρου $\pm 0,22$ μ. καὶ ὕψους 0,05 μ. βλπ. εἰκ. 8 α, 2.

Πηλὸς ἐρυθρός, σκληρός, ἔλλειψις ἐγχαράκτου διακόσμου, ἐσωτερικῶς ἀλοιφὴ λευκή. Ἐπιχρίσματα μαῦρον-καστανόχρουν, ἰώδες καὶ ἐρυθρόν. Εἰς τὸ κέντρον ρόδαξ σχηματιζόμενος ὑπὸ ἐναλλὰξ λογχοειδῶν καὶ ἀνοικτῶν φύλλων, περιβαλλόμενος ὑπὸ πλατειῶν ταινιῶν, καταλαμβανουσῶν δλόκληρον τὸ κοῖλον τιμῆμα τοῦ ἀγγείου (λεκάνην). Ἐπὶ τῆς στεφάνης ὑποτυπώδης μαίανδρος.

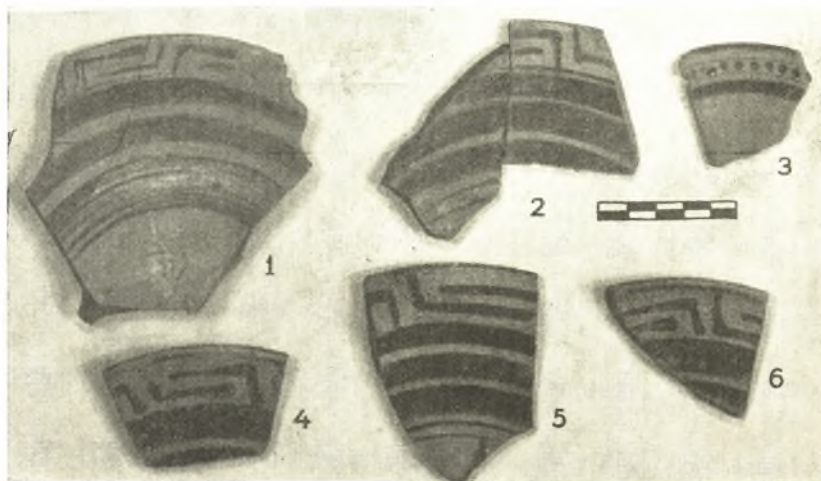
Ἐξωτερικῶς: ἔλλειψις ἀλοιφῆς. Ἐπὶ τῆς τομῆς (πάχους) τῆς στεφάνης μικραὶ κάθετοι γραμμαὶ (languettes). Ἐπὶ τῆς λεκάνης καὶ περὶ τὴν δακτυλιωτὴν βάσιν ταινίαι μελαναί.

Ὅμοια ἀκέραια ἀγγεῖα ἐκ Δήλου, Dugas Délos XVII σ. 53 κέξ. VI vases Rhodoïoniens πίν. XLIII 19-22. XLVI 29. XLVII 26, πρβ. Délos X πίν. XIII 68 καὶ 69.

¹ Τὸ εἶδος τῶν ἀγγείων τούτων σήμερον δὲν ἐντοπίζεται μόνον ἐπὶ τῆς Ρόδου καὶ γενικῶς χαρακτηρίζεται ὡς «Ostionisch».

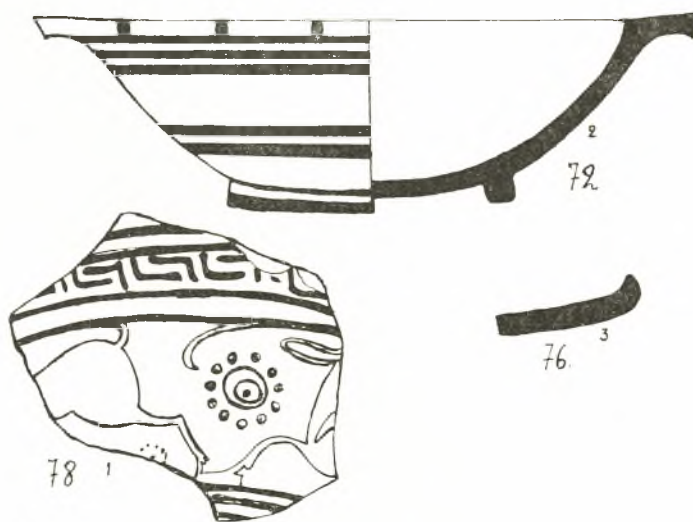
Κ. Κουρουνιώτης Ἀρχ. Δελτ. 1916 σ. 205 εἰκ. 24,1. ἐκ Χίου. W. Lamb. Antissa BSA XXXII (1932-33) σ. 58 πίν. 23,27, ἔκτου π. Χ. αἰῶνος ἐκ Μυτιλήνης. Naucratis I πίν.

Εἰκ. 8. Ὅστρακα «Ροδιακῶν» ἀγγείων.

VII 1-6. Ῥοδιακῶν πινακίων τεμάχια κατέχει καὶ τὸ πλούσιον εἰς κεραμικὰ εὗρηματα Μουσεῖον Αἰγίνης.

Ὁ ἀπλούστερος διάκοσμος τῶν ἐκ Καβάλας ὀστράκων καὶ τῶν ἐξ ἄλλων εὗρημάτων ὁμοίων των, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν πλουσιώτερον καὶ φυσικώτερον (Vegétal. πρβ.

Εἰκ. 8α. 1) Σχέδιον τοῦ ὀστράκου 78. 2) Τομὴ καὶ συμπλήρωσις ὀστράκου ἀριθ. 72. 3) Τομὴ χειλέων ὀστράκου 76.

Délos X πίν. XIV, 70, XVII πίν. XLIII 23) ἀνάγει τὰ ὀστρακα ταῦτα εἰς τὴν νεωτέραν φάσιν τῆς κατηγορίας των (Délös XVII, σ. 57).

Εἰς ἀπλουστέρου διακόσμου καὶ μικροτέρας διαμέτρου $\pm 0,125$ μ. ἀβαφεῖς πινακίον ἀνήκει τὸ ὀστρακον 75 εἰκ. 8,3. Τὴν ἐπίπεδον στεφάνην του, ἐφ' ἧς διατηροῦνται αἱ ὀπαὶ τῆς ἀναρτήσεως, κοσμοῦν μεγάλαι μελαναὶ στιγμαί, πλαισιούμεναι ὑπὸ ὁμοιο-

χρώμων ταινιών. Πλατεΐα ταινία περιθέει καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς λεκάνης τοῦ ἀγγείου. Ἐξωτερικῶς οὐδεὶς διάκοσμος ὑπάρχει, πηλὸς ἐρυθρὸς ἄνευ ἀλοιφῆς, ἔχνη δακτυλιωτῆς βάσεως. Τὸ ὄστρακον ὁμοιάζει πρὸς φιάλην ὑψίπουν τοῦ Λούβρου CV Louvre II De πίν. 1. 6. καὶ πίν. 2. 4.

Εἰς ὑψίποδας φιάλας τῆς αὐτῆς τεχνοτροπίας καὶ προελεύσεως ἀνήκουν τὰ δύο ὄστρακα 76 καὶ 77 τῆς εἰκ. 8, 4, 6. Χεῖλη εἰσέχοντα βλ. εἰκ. 8 α, 3. Διάμετρος $\pm 0,202 \mu.$ = $0,215 \mu.$ πηλὸς ἐρυθρὸς σκληρὸς, χρώματα ἐρυθρὰ ἐπὶ κιτρινολεύκου ἀλείμματος πρβ. Délos X πίν. XIII 65α καὶ Cambridge CV IIIc VII. μόνον τὰ ἐσωτερικῶς διακεκοσμημένα. Ἀμέσως περὶ τὰ χεῖλη ὑποτυπώδης μαίανδρος καὶ πλατεΐαι ταινίαι.

Εἰς κοιλίαν ἀμφορέως ἢ ὑδρίας ἀνήκει τὸ ὄστρακον 78 εἰκ. 7, 7, εἰκ. 8 α, 1 καὶ ἕτερον, μικροσκοπικὸν μὴ συνεφαπτόμενον καὶ μὴ εἰκονιζόμενον ἐνταῦθα. Ὑψος σφζόμενον $0,090 \mu.$ πάχος τοιχωμάτων $0,004 \mu.$ πηλὸς ἐρυθρὸς, καθαρὸς μετὰ λεπτοτάτων, ψηγμάτων μαρμαρυγίου. Ἐσωτερικῶς φέρει αὐλακώσεις τῶν δακτύλων τοῦ κεραμέως, δείγματα τροχηλάτου. Ἐξωτερικῶς παρὰστασιν σειρᾶς ἐλάφων (;), περιβαλλομένων ὑπὸ ζώνης ὑποτυπώδους μαίανδρου ὁμοίας πρὸς τῶν πινακίων 72 κλπ. Ἡ παρὰστασις γεγραμμένη διὰ μελανοῦ κασιανοῦ χρώματος ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἀλείμματος ἀπελεπίσθη. Τὸν ὑποτυπώδη μαίανδρον περιβάλλουσιν ἰώδεις ταινίαι. Ὅμοια ἀγγεῖα ἐξ Ἡραίου Δήλου (Délos X πίν. XII Rhodoïoniens).

Ὁστρακον πρόχου ἐκ Φικελλούρας.

Τὸ ὄστρακον 79 εἰκ. 13, 16, ἀνήκον εἰς κοιλίαν πρόχου, καίτοι φωτογραφεῖται μεταξὺ τῶν Κορινθιακῶν, διαφέρει τούτων οὐσιωδῶς. Πηλὸς ἐρυθροκίτρινος, περιέχων λεπτὰ ψήγματα μαρμαρυγίου. Ἐσωτερικῶς ἀγάνωτος ἐπιφάνεια μετὰ ραβδώσεων τροχηλάτου. Ἐξωτερικῶς ἐπίχρυσμα κιτρινόλευκον ἀραιόν, ζῶναι κασιανόχρου ἐπιχρίσματος ἐπὶ τῆς κοιλίας τοῦ ἀγγείου, ἐπὶ τῶν ὤμων παρὰστασις ζῶου (ἐλάφου;), τοῦ ὁποίου μόνον ὁ ὀπίσθιος ποὺς διασφύζεται. Κοσμήματα πληρωματικὰ ἐκ κύκλου καὶ πέριξ αὐτοῦ στιγμῶν, τριπλῶν κατ' ἀποστάσεις ὀδοντωτῶν ἀποφύσεων ἐφαπτομένων τῶν ζωνῶν. Ἡ περιγραφεῖσα τεχνικὴ τοῦ ἀνωτέρω ὀστράκου εἶναι καθ' ὅλα ὁμοία πρὸς τὴν τοιαύτην τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Φικελλούρας (Cook BSA XXXIV σ. 53 εἰκ. 9. 7. πρβ. καὶ Payne Protokorinthische Vasenmalerei σ. 18, πίν. 32. 1. οἶνοχόην ἐκ Καμείρου μετ' ἀποφύσεων ὀδοντωτῶν. Délos X πίν. XII α - β 59 καὶ 60. Clara Rhodos IV σ. 131 εἰκ. 124. VI σ. 85 εἰκ. 96).

Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα εἶναι ἀναβιώσις τῶν ἀνατολιζόντων Ῥοδιακῶν περὶ τὸ 580 π. Χ. ἀρχικῶς. Περὶ τὸ 560 π. Χ. ἡ ὁμάς τῆς ἐκ Tell Defenneh οἶνοχόης μετὰ παραστάσεως λέοντος (Cook ἔ. ἀ. σ. 5, πίν. 17,2 b.c. Kunze Ath. Mitt. 1934 παρ. πίν. 6, 1-2). Εἰς τὸ δεύτερον τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. χ. αἰῶνος καὶ ἀπὸ τὰ παλαιότερα ἐπομένως παραδείγματα τῶν ἀγγείων Φικελλούρας κατατάσσεται τὸ ἐκ Καβάλας ὄστρακον.

5' ΝΑΥΚΡΑΤΙΚΑ-ΧΙΑΚΑ. Εἰς ὑψηλὸν ποτήριον τῆς γνωστῆς καλυκοσχήμου μορφῆς, τῆς ἀποτελουμένης ἐκ λίαν εὐρέος, λεπτοτάτου χοανοειδοῦς σώματος, ἐξωγκωμένου ἐλαφρῶς παρὰ τὴν βάσιν, ἔνθα ἐκφύονται ἀντιστοίχως δύο τοξοειδεῖς ὀριζόντιοι λαβαί,

καὶ φερομένου ἐπὶ ὑψηλοῦ κωνικοῦ ποδός, ἀνήκουν τὰ ὄστρακα 80 καὶ 81 εἰς χεῖλος δὲ ὁμοίου ἀγγείου τὸ 82¹.

Ὁ πηλὸς τῶν εἶναι φαιόχρους καὶ καθαρὸς τοιχώματα τοῦ ἀγγείου λεπτότατα. Ἡ ἀλοιφή τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας διατηρεῖ τὸ λευκὸν στιλπνὸν χρώμα της καὶ ἐπ' αὐτοῦ σφύζεται ἡ τυπικὴ ἐρυθροκίτρινη διακοσμητικὴ ζώνη, ἀποτελουμένη ἐκ παραλλήλων περιφερειακῶν παχειῶν καὶ κατ' ἀποστάσεις καθέτων γραμμῶν, ὀριζουσῶν ἐν εἵδει τριγλύφων μετοποειδεῖς χώρους καὶ περιθέουσα τὸ ἀγγεῖον εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἐκφύσεως τῶν λαβῶν του. Ἐντὸς τοῦ μετοποειδοῦς στενοῦ χώρου μία μόνον ὀριζοντία παχυτέρα προιονοειδοῦς περιγράμματος γραμμὴ ὑπάρχει (Κ. Κουρουνιώτης Ἀρχ. Δελ. 2 (1916) σ. 192 κέ. πίν. παρ. 2. 7-8. JHS (1924) XLIV, 206 πίν. IX, 9, 8. Kinch Vroulia σ. 150 πίν. 28, 3α, 4. Salzmann Kamiros πίν. 38. Prins de Jong Naucratis, diss. Utrecht 1925, 11, 30, 33. Naucratis I πιν. V 38 καὶ 32. Edgar BSA V σ. 507. Pfuhl σ. 144 κ. ἐξ. εἰκ. 120).

Εἰς τὸ ἄνωθεν τῆς τυπικῆς ταύτης ζώνης καὶ πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ κωδωνοσχήμου ἄνω μέρους τοῦ ἀγγείου, ὅπου γνωστὴ εἶναι ἡ παράστασις λέοντος ἢ σφιγγὸς κατὰ μῆλιον ἢ ρόδιον τρόπον γεγραμμένης, ἀνήκει τὸ μικροσκοπικὸν ὄστρακον 82, διατηρήσαν ἐκτὸς τοῦ στικτοῦ κοσμήματος τῆς στεφάνης καὶ μέρος γυναικείας μορφῆς τινος ἢ κεφαλῆς σφιγγὸς (Naucratis I πίν. V, 38-39).

Τοῦ ὀστράκου τούτου ὁ πηλὸς εἶναι τεφρόχρους, τὸ ἄλειμμα κιτρινωπὸν, ἡ δὲ διακόσμησις καστανόχρους.

Πυκνὸν στρώμα καστανόχρουν στιλπνοῦ γανώματος καταλαμβάνει τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τῶν τριῶν ὀστράκων, διακρινομένων σαφῶς τῶν γραμμῶν τοῦ χρωστήρος. Ἐπ' αὐτοῦ σφύζονται τμήματα τῶν ἐκ λευκοῦ ἐπιθέτου χρώματος ταινιῶν καὶ τοῦ εἰς τὸ βάθος τοῦ πυθμένος ἐγγεγραμμένου ἐξ ἐναλλάξ λευκῶν καὶ ἰωδῶν φύλλων ρόδακος (Κ. Κουρουνιώτης ἔ. ἀ. 195. Vroulia 149 πίν. 46. Naucratis I, πίν. V. 53, 55. Prins de Jong ἔ. ἀ. σ. 11).

83. Μικροσκοπικὸν ὄστρακον μεθ' ὑπολείμματος τῶν γνωστῶν ζωηρῶς ὀρχουμένων μορφῶν καὶ πληρωτικῶν τοῦ χώρου κοσμημάτων πηλὸς ἐρυθρὸς, τοιχώματα λεπτότατα. Τὰ κοσμήματα γεγραμμένα διὰ μέλανος γανώματος ἐπὶ τῆς ἄνευ ἀλοιφῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀγγείου. Λεπτομέρειαι ἐγγάρακτοι. Ἐσωτερικῶς τὸ ἴδιον ἐνιαῖον μέλαν γάνωμα. Ὑψος σφύζομενον 0,028 μ. (πρὸς Κ. Κουρουνιώτην ἔ. ἀ. 196 εἰκ. 11 Naucratis I πίν. V 40, 42, 49. Prins de Jong ἔ. ἀ. σ. 30, Pfuhl εἰκ. 124).

84. ΠΑΕ 1937 σ. 62 εἰκ. 4-5. Μέγα μέρος πώματος ἢ πινακίου ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν συγκολληθέντων ὀστράκων. Πηλὸς σκληρὸς καστανόχρους Ἐσωτερικῶς ἐπὶ βαθέος καστανόχρου ὡσαύτως ἐπιχρίσματος διπλαῖ ἰώδεις γραμμαί. Ἐξωτερικῶς ἐπὶ κιτρινωποῦ στιλπνοῦ ἀλείμματος διακόσμησις διὰ καστανόχρου βερνικίου. Ἐλλειψίς ἐγγαράκτων γραμμῶν. Ἀνωθεν τοῦ ἀκτινωτοῦ κοσμήματος καὶ τῆς διὰ στικτῶν τετραγωνιδίων δια-

1 Τὰ ὄστρακα ἀπεικονίζονται εἰς τὸ Ἀφιέρωμα εἰς Κ. Ἀμαντὸν σ. 155 ἐξ. ὅπου γίνεται εὐρύτερος λόγος περὶ τῆς χιακῆς καταγωγῆς τῶν λεγομένων «Ναυκρατικῶν» ἀγγείων. Τελευταίως καὶ ἐκ Θεσσαλονίκης προερχόμενα Ναυκρατικά ὄστρακα δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ

κ. Κ. Α. Ρωμαίου εἰς [Ἐπίμετρον 5' τόμου τοῦ Ἀρχείου Θερακικοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ] Ἐπιτύμβιον Χ. Τσουντα σ. 372 εἰκ. 6 καὶ χαρακτηρίζονται ὡς Χιακά.

κοσμουμένης ζώνης παράστασις παρατασσομένων σφιγγών. Τὰ μεταξὺ κενὰ πληροῦνται διὰ ροδάκων καὶ ἀμφιπελεκοσγῆμων κοσμημάτων, γνωστῶν καὶ ἄλλοθεν (Naucratis I πίν. V, 8, 28, 47, 11-14. πίν. V. 7. Vroulia εἰκ. 117. JHS XLIV (1924) πίν. X. 9. Ἐκ τοῦ τόξου τῆς ταινίας συμπεραίνομεν τὴν διάμετρον τοῦ ἀγγείου 0,330 μ. ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τῶν σφιγγῶν, αἵτινες συνεπληρώθησαν κατὰ τὰ γνωστὰ μηλιακά-ροδιακά πρότυπα, καὶ ὑποθέτομεν ὅτι θὰ ἦσαν ἐν ὄλῳ ἐννέα τὸν ἀριθμόν. Ὡς πρὸς τὴν τεχνικήν του τὸ ἐκ Καβάλας ὄστρακον ἔχει ὅλα τὰ κοσμήματα, τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν κατηγορίαν Α' τοῦ E. R. Price, Pottery of Naucratis JHS (1924) LIV σ. 209, πίν. XI. κάτω, καὶ εἶναι καλύτερον τῆς κατηγορίας B2 τοῦ πίν. XII 8.

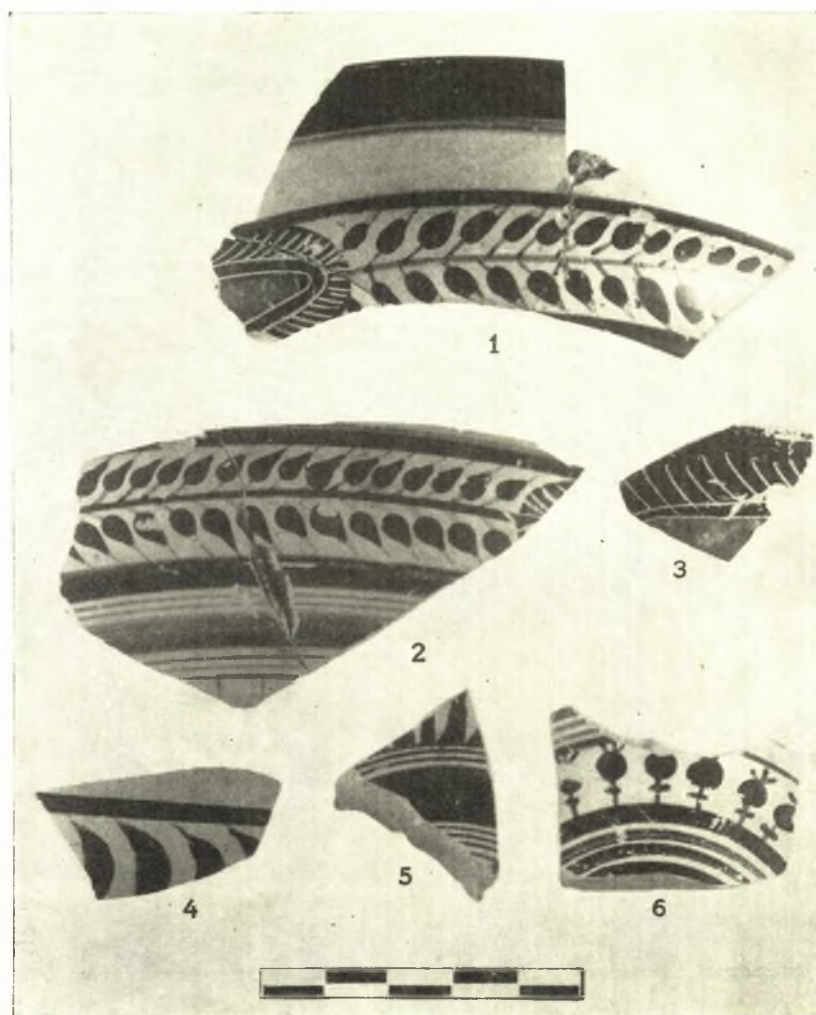
Τὸ ζήτημα τῆς προελεύσεως καὶ ὁ πραγματικὸς τόπος τῆς κατασκευῆς τῶν ἀγγείων τῶν λεγομένων Ναυκρατικῶν ἀπασχόλησε πολλοὺς. Ἡ γνώμη τοῦ Κουρουνιώτη (Ἀρχ. Δελτ. 1915, 89-90, 1916, 206-207 πρβ. Price ἔ. ἀ. σ. 205) περὶ κατασκευῆς αὐτῶν ἐν Χίῳ καὶ ἐπομένως ὅτι πρόκειται περὶ Χιακῶν προϊόντων συζητεῖται τελευταίως ὁμοῦ μεθ' ὅλων τῶν ἄλλων ὑποθέσεων παρὰ Prius de Jong ἔ. ἀ. σ. 12 καὶ ἑξῆς, ὅπου παρατίθεται καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία. Ἴσως τὸ ζήτημα ὑπὲρ τῆς Χίου λυθῇ διὰ τῆς προσεχοῦς ἀναμενομένης δημοσιεύσεως καὶ ἄλλων ἐκ Χίου εὐρημάτων ὑπὸ τῆς Δ^{ος} Lamb, ἥτις καὶ τὸ ἐξ Ἀντίσσης-Μυτιλήνης καλυκοσγῆμου ποτηρίου ὄστρακον (BSA 1932-33 σ. 59 πίν. 33, 31) ἀποδίδει εἰς τὴν Χίον. Εἰς τὴν μέχρι σήμερον γνωστὴν εἰς διάφορα τῆς Μεσογείου γεωγραφικὰ σημεῖα ἐξάπλωσιν τῶν προϊόντων τούτων τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος (βλ. παρὰ Prius de Jong ἔ. ἀ. σ. 15-16) προστίθεται καὶ ἡ Καβάλα, ὡς βορειότερα μέχρι σήμερον γνωστὴ τοῦ Αἰγαίου ἄκρα, εἰς ἣν εὐρέθησαν ταῦτα.

Ζ'. ΛΑΚΩΝΙΚΑΙ ΚΥΛΙΚΕΣ. 85 εἰκ. 9-10, 6. Ὅστρακον, ἀνήκον εἰς τὸ σημεῖον ἀποφύσεως τοῦ ποδὸς τῆς κύλικος. Πηλὸς ἐρυθροκίτρινος, ὕψος σφζ. ὄστράκου 0,040 μ. Ἐξωτερικῶς παχὺ καὶ ὄχι στιλπνὸν λευκὸν ἀλείμμα, ἐπ' αὐτοῦ μεταξὺ πολλῶν μελανῶν ταινιῶν (περιφερειῶν ὁμοκέντρων κύκλων) κεῖται τὸ χαρακτηριστικὸν κόσμημα τῶν λακωνικῶν ἀγγείων, καρποὶ ροιᾶς μετὰ σταυρωτῶν μίσχων καὶ τριπλῶν στημόνων. Τυπολογικῶς τὸ κόσμημα εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ τῆς εἰκόνης 21,4 τοῦ E. A. Lane, Lakonian Vase painting BSA XXXIV (1933-34) σ. 172-174, β' τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος, μετὰ σταυρωτοῦ μὲν μίσχου ἀλλὰ διπλῶν στημόνων, καὶ τῆς ἰδίας εἰκόνης 21,5 μετὰ τριπλῶν ἀμφοτέρωθεν στημόνων. Ἐσωτερικῶς ὑπόλειμμα ἀδιαγνώστου παραστάσεως γεγραμμένης διὰ μελανοῦ χρώματος, ἐπιθέτου ἰώδους καὶ ἐγχαράκτων λεπτομερειῶν.

86 εἰκ. 9-10, 2. Ὡμος κύλικος ἐκ δύο ὄστράκων συγκολληθέντων ὕψος σφζ. 0,045 μ. διάμετρος ἀγγείου $\pm$ 0,20 μ. πηλὸς ἐρυθροκίτρινος, τοιχώματα χονδρά. Ἐξωτερικῶς ἐλλείπει ἡ στεφάνη, τῆς ὁποίας ἔχνη μόλις διατηροῦνται, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι δὲν ἦτο κεκαλυμμένη δι' ἀλείμματος. Ἐπακολουθεῖ εἴτα πλατεῖα μελανὴ ζώνη, περιβάλλουσα κλῶνον μύρτου, γεγραμμένον διὰ μελανοῦ χρώματος ἐπὶ κιτρινωλέου ἀλείμματος. Τοῦ παρὰ τὴν λαβὴν ἀνθεμίου μόλις διακρίνεται τμήμα μετ' ἐγχαράκτων γραμμῶν. Κάτωθεν τῆς στεφάνης τῆς μύρτου ἐπακολουθοῦν ταινίαι μελαναὶ καὶ ἰώδεις καὶ εἴτα ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀκτινωτοῦ κοσμήματος. Τὰ κοσμήματα ταῦτα ἐπετέθησαν ἐπὶ κιτρινωποῦ ἀλείμματος.

τος. Ἐσωτερικῶς κιτρινωπὸν ἄλειμμα, ταινία μελαναί. Ἀνθεμίου ἐγχαράκτου μέρος μετ' ἰώδους ἐπιθέτου χρώματος εἰς τὸ μέσον καὶ δεξιὰ πτηνὸν μὲ τὰ αὐτὰ χρώματα καὶ ἐγχαράκτους λεπτομερείας. Ἀμφότερα γνωστὰ πληρωτικά κοσμήματα τῶν λακωνικῶν ἀγγείων (Lane ἔ. ἀ. σ. 170 καὶ πίν. 45β).

87 εἰκ. 9-10, 1. Μέρους ὡσαύτως κύλικος ἐκ τριῶν συγκολληθέντων ὀστράκων ὕψος

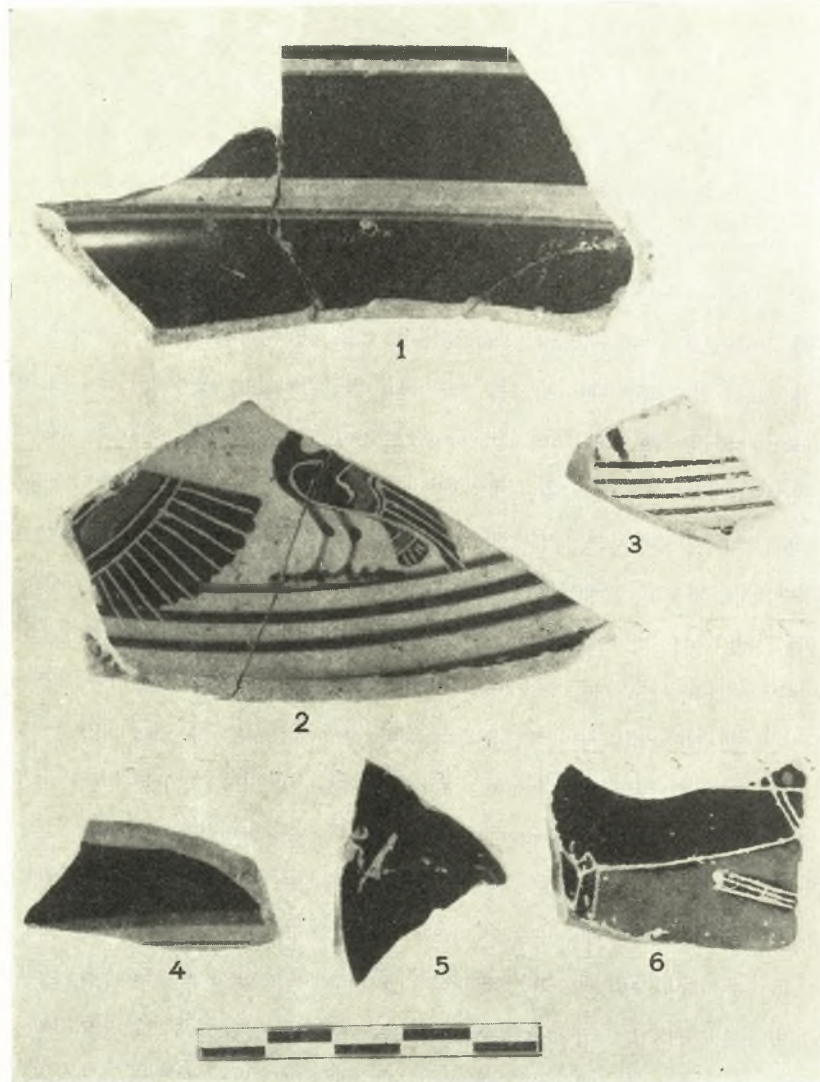

Εἰκ. 9. Ὀστρακὰ Λακωνικῶν κύλικων.

σφζ. 0,040 μ., διάμετρος ἀγγείου $\pm 0,185$ μ., πηλὸς ἐρυθροκίτρινος, τοιχώματα λεπτότερα τοῦ προηγουμένου. Ἐξωτερικῶς τὸ ἐν τρίτον τῆς στεφάνης καταλαμβάνει ταινία χρώματος μελανοῦ-ἐλαίας, τὸ δὲ ὑπόλοιπον τμήμα εἶναι ἄβαφον καὶ ἄνευ ἀλείμματος, ἔχον τὸ κιτρινόφαιον τοῦ πηλοῦ ἔδαφος. Ἡ ἰδία διάταξις εἰς κύλικα Μουσείου Ἀθηνῶν ἀριθ. 12680 = Droop JHS 1908, 176 εἰκ. 1β καὶ 2β κατὰ Lane ἔ. ἀ. κατατακτέαν εἰς τὸ γ' τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος καὶ εἰς κύλικα Μονάχου 386 Sieveking - Hackl πίν. 13. Ἐπακολουθεῖ ζώνη μελανὴ περιβάλλουσα κλῶνον μύρτου, ἐκφυόμενον ἀπὸ τοῦ

ἐν μέρει σφζομένου ἀνθεμίου τῆς ἐλλειπούσης λαβῆς, γεγραμμένον διὰ μελανοῦ χρώματος ἐπὶ κιτρινολεύκου ἀλείμματος. Τὰ ἔμμισχα τῆς μύρτου φύλλα ἔχουν ὀλιγώτερον τοῦ προηγουμένου φυσικὴν ἔκφρασιν (περὶ τῆς μύρτου βλ. Lane ἔ. ἀ. 174 εἰκ. 23, 2 καὶ 7, χρόνοι τοῦ ζωγράφου τῆς κύλικος τοῦ Ἀρκεσίλα μετὰ τὸ 570 π.Χ. καὶ πίν. 38α = Artemis

Εἰκ. 10. Ἐσωτερικὴ ὄψις τῶν Λακωνικῶν ὀστράκων εἰκ. 9.

Orthia σ. 89 εἰκ. 60 κ. — 550 π. Χ. πίν. XXI). Τὸ κέντρον τοῦ ἀνθεμίου ἔχει ἐπίθετον ἰῶδες χρῶμα τὸ δὲ σύνολον ἐγχαράκτους λεπτομερείας (Lane ἔ. ἀ. σ. 174 εἰκ. 24,7 = β' τέταρτον 6^{ον} π. Χ. αἰῶνος). Ἐσωτερικῶς ὁλόκληρον τὸ ὄστρακον καλύπτεται ὑπὸ μέλανος στιλποῦ τῆς ἐλαίας χρώματος, πλὴν δύο ταινιῶν περὶ τὸ χεῖλος καὶ τὴν βάσιν τῆς στεφάνης (ὁμοία ἢ ἐσωτερικὴ διάταξις τῆς κύλικος τῶν Ἀθηνῶν ἀριθ. 12680· ἴσως καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγγεῖον νὰ ἔφερεν, ὡς ἐκείνη, εἰς τὸ κέντρον παράστασιν τινα ἐν ἐγκολπίῳ).

88. **εἰκ. 9-10, 3.** Μικροσκοπικὸν ὄστρακον σφζ. ὕψ. 0,025 μ. πηλὸς ὁ αὐτός, τοιχώματα λεπτότατα. Ἐξωτερικῶς διατηρεῖται τμῆμα τοῦ παρὰ τὴν ἀπόφυσιν τῶν λαβῶν τῆς κύλικος ἀνθεμίου, μετ' ἐγχαράκτων ἐπὶ τοῦ μέλανος χρώματος λεπτομερειῶν καὶ ἐπιθέτου εἰς τὸ κέντρον ἰώδους χρώματος (Lane ἔ. ἄ. σ. 174 εἰκ. 24,7 δεύτερον τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος). Ἐσωτερικῶς ἐπὶ τοῦ κιτρινολεύκου ἀλείμματος μελαναὶ ταινίαι καὶ ἴχνη ἀνθεμίου.

88-90 **εἰκ. 9-10, 5-4.** Δύο ἐπίσης μικροσκοπικὰ ὄστρακα. Τὸ πρῶτον προέρχεται ἀπὸ τὸ περὶ τὴν ἀπόφυσιν τοῦ ποδὸς τῆς κύλικος σημεῖον καὶ φέρει ἐξωτερικῶς ὁμοκέντρους μελανὰς ταινίας καὶ μέρος τοῦ ἀκτινωτοῦ κοσμήματος ἐπὶ κιτρινολεύκου ἀλείμματος γεγραμμένας, ἐσωτερικῶς δὲ συμπαγὲς μέλαν χρῶμα. Τὸ ἕτερον ἀνήκει εἰς τὸ ὑπὸ τὴν στεφάνην ἀμέσως τμῆμα τοῦ ὤμου τοῦ ἀγγείου καὶ φέρει ἐπὶ τοῦ ἀλείμματος τὸ γνωστὸν μηνοειδὲς κόσμημα. (Lane ἔ. ἄ. σ. 153 περὶ τοῦ κοσμήματος καὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀγγεῖα Φικελλούρας βλ. Cook BSA XXXIV, 73). Τὸ ἄνωθεν τοῦ κοσμήματος τοῦτο τμῆμα τῆς στεφάνης τοῦ ἀγγείου ὥς καὶ τὰ 86-87 δὲν καλύπτεται ὑπὸ ἀλείμματος. Ἐσωτερικῶς τὸ ἀγγεῖον ἐκαλύπτετο ὥς καὶ τὸ 87 ὑπὸ ἐνιαίου μέλανος χρώματος καὶ στενῶν ἀβάφων ταινιῶν.

91 **εἰκ. 11-12.** Μέγα μέρος κύλικος ἐξ ἐννέα τεμαχίων συγκολληθέν¹. Διάμετρος ἀγγείου ± 0,185 μ., πηλὸς ἐρυθροκίτρινος μετὰ φουσαλλίδων. Ἐξωτερικῶς εἰς τὸ σημεῖον ὅπου μόνις διατηρεῖται ἡ ἐλλείπουσα στεφάνη σφάζεται μελανὸν ἀχάρακτον ἀνθέμιον, ὁρίζον τὴν γειτνίασιν τῆς ἐλλειπούσης λαβῆς (πρβ. Μονάχου 384 Sieveking-Hackl πίν. 13). Τὴν ἀπλότητα τοῦ ἀνθεμίου ἠθέλησεν ὁ τεχνίτης νὰ συμπληρώσῃ διὰ παχύτερου ἐπιθέτου μέλανος χρώματος ἀντὶ τοῦ συνήθους εἰς τὸ κέντρον τῶν ἀνθεμίων ἰώδους. Τὸ παχύτερον τοῦτο χρῶμα ὀφείλεται ἀπλούστατα εἰς διπλοῦν τοῦ αὐτοῦ ἐλαιοχρώμου μέλανος στρώμα. Τὸ ἀνθέμιον τοῦτο ὁμοιάζει καταπληκτικῶς πρὸς τὸ ὡσαύτως ἀπλοῦν τῆς κύλικος Ἀθηνῶν 12680 = JHS 1908 εἰκ. 2 β σ. 177 = Lane ἔ. ἄ. σ. 153 τρίτον τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος, καὶ τῆς κύλικος τοῦ Τάραντος (Lane ἔ. ἄ. πίν. 47. Λακωνικὴ IV περιόδος).

Κάτωθεν τῆς ζώνης τοῦ ἀνθεμίου ἐπακολουθοῦν ταινίαι μελαναὶ περιβάλλουσαι πλατυτέραν ἰώδη, εἴτα τὸ ἀκτινωτὸν κόσμημα, ἔπονται ταινίαι περιβάλλουσαι πλατυτέ-

Εἰκ. 11. Ἐξωτερικὴ ὄψις μέρους
Λακωνικῆς κύλικος ἀριθ. 91.

¹ Ἀπεικονίσθη καὶ εἰς JdI, Arch. Anz. 1937 σ. 157 εἰκ. 17. πρβ. καὶ Kunze Olympiabericht II 1937/8 σ. 89 σημ. 3.

ραν ιδίδη καὶ περὶ τὴν ἀπόφυσιν τοῦ ἐλλείποντος ποδὸς τῆς κύλικος ὑπάρχει σειρά ἀνισοπλατῶν μελανῶν στιγμῶν, ἀμελοῦς προφανῶς ἀναμνήσεως τῶν καρπῶν τῆς ροιᾶς. Ἡ ἀπόφυσις τοῦ ἐλλείποντος ποδὸς μόλις διὰ τῆς ἀφῆς εἶναι ἀντιληπτή.

Ὅλος ὁ ἀνωτέρω ἐξωτερικὸς διάκοσμος τοῦ ἀγγείου εἶναι γεγραμμένος ἐπὶ τῆς

Εἰκ. 12. Ἑσωτερικὴ ὄψις κύλικος ἀριθ. 91 μετὰ παραστάσεως Ἡρακλέους καὶ Εὐρυσθέως ἐν πίθῳ.

στιλπνῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, τοῦ ἐρυθροκιτρίνου πηλοῦ, ἄνευ προσηγηθέντος τινὸς ἀλείμματος. Τὸ ἄλειμμα ἐλλεῖπει παντελῶς ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ἀπὸ τὴν κύλικα τοῦ ἐθνικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν ἀριθ. 13910=Droop JHS 1910, 19 εἰκ. 7=Lane ἔ. ἀ. σ. 153 γ' τετάρτου τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος. Ἀσχέτως ὡς πρὸς τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἀλείμματος ὁ ἐξωτερικὸς διάκοσμος τῆς ἡμετέρας κύλικος πρὸς τὸν τῆς κύλικος τῆς Λει-

ψίας (Rumpf JdI, XXXVIII/IX (1923-24) Arch. Anz. σ. 89 εἰκ. 18 Leipziger Antiken) τὴν ὁποίαν ὁ Lane ἔ.ἀ. σ. 141 κατατάσσει εἰς τὴν β' ὁμάδα τῆς Λακωνικῆς III περιόδου τοῦ «Hunt Painter 5» πρὸ τοῦ 550 π. Χ. Καὶ ἐσωτερικῶς τὸ ἀγγεῖον οὐδὲν ἄλειμμα ἔφερεν. Ἡ ὅλη παράστασις εἶναι γεγραμμένη διὰ τινος καστανόχρου μεταλλικῆς στιλπνότητος βερνικίου, τὸ ὁποῖον δυνατὸν νὰ εἶναι μέλαν ἀραιωμένον, ὅπως ἐμφανίζεται τοῦτο εἰς τὰ λεπτοτέρας ταινίας τοῦ ἐξωτερικοῦ διακόσμου τοῦ ἀγγείου, τὰ ἄκρα τῶν ἀκτίνων καὶ εἰς τὰς λεπτὰς γραμμὰς τῆς μελανῆς παραστάσεως τοῦ Τειρεσίου(;) τῆς κύλικος Ἀθηνῶν 139 10=JHS, 1910, 19 εἰκ. 7. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει ἐπίθετον ἰῶδες εἰς τὰς διαφόρους λεπτομερείας καὶ ἐγγράφατοι γραμμαί.

Ἡ ἐπὶ τῆς στιλπνῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ πηλοῦ τῆς κύλικος παράστασις χωρίζεται διὰ παχείας χορδῆς, παριστώσης τὸ ἔδαφος, γνωστοῦ στοιχείου τῆς λακωνικῆς ἀγγειογραφίας, εἰς δύο θέματα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἄνω εἶναι κύριον τὸ δὲ κάτω παραπληρωματικόν.

Εἰς τὸ ἄνω δεξιὸν σφζόμενον τμήμα τοῦ ἀγγείου παρίσταται πῖθος, τοῦ ὁποῖου τὸ στόμιον, ἡ κοιλία καὶ ἡ βάσις κοσμοῦνται δι' ἐγγαράκτων κοσμημάτων (ὁμοκέντρων κύκλων καὶ δικτυωτοῦ), καὶ παχειῶν ἐπιθέτου ἰώδους χρώματος ταινιῶν. Τοῦ στομίου τοῦ πύθου ὑπερεξέχει ἡ πωγωνοφόρος κεφαλὴ καὶ ἡ ἑτέρα τῶν χειρῶν ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος μορφῆς τινος εὐρισκομένης ἐν αὐτῷ. Ἡ σιμὴ ῥίς τῆς μορφῆς ταύτης καὶ αἱ διαφοροὶ ἄλλαι δι' ἁδρῶν δηλούμεναι λεπτομέρειαι τοῦ προσώπου προσπαθοῦν ἴσως νὰ ἀποδώσουν τὸν τρόπον τῆς μορφῆς ταύτης, ἔστω καὶ διὰ κωμικοῦ τινος τρόπου. Ἐπὶ τοῦ πώγωνος παχὺ ἰῶδες ἐπίθετον χρῶμα. Διὰ τὰς ἐπιπολαίας ὀλίγον ἐγγαράκτους γραμμὰς τῆς μορφῆς καὶ τῆς διακοσμήσεως τοῦ πύθου βλ. τὸν δῖνον τῶν Παρισίων CV Louvre III πίν. 7-8, χρονολογούμενον ὑπὸ τοῦ Lane ἔ.ἀ. 146 εἰς τὸ τέλος Λακωνικῆς III=περὶ τὰ μέσα τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος (550) καὶ τὴν κύλικα Ἀθηνῶν 139 10, στερουμένην ὡσαύτως ἀλείμματος καὶ χρονολογούμενην εἰς τὸ τρίτον τέταρτον τοῦ αἰῶνος. Εἰς τὰ δύο ταῦτα χρονολογικὰ ὄρια τοποθετεῖται καὶ ἡ ἡλικία τῆς ἡμετέρας κύλικος.

Ἡ ἐν τῷ πύθῳ μορφὴ χειρονομεῖ πρὸς τὸν ἔναντι αὐτῆς ἐν ἀνισοκεφαλία παριστάμενον ἄνδρα, τοῦ ὁποῖου μόλις ὁ ἀριστερὸς κεκαμμένος πούς, μέρος τοῦ θώρακος καὶ ἡ ἀριστερὰ χεὶρ κεκαμμένη ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος σφζονται. Ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ μεταξὺ τῆς γωνίας τῆς κεκαμμένης ἀριστερᾶς χειρὸς καὶ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων τῆς, τὰ ὁποῖα μόλις διακρίνονται εἰς τὸ ὑψηλότατον σφζόμενον σημεῖον τοῦ ἀγγείου, κεῖται ἀνεστραμμένη ἡ κεφαλὴ κάπρου.

Τὰ σφζόμενα τμήματα ἀμφοτέρων τῶν παραστάσεων ἀνδρὸς καὶ κάπρου ποικίλλονται δι' ἐγγαράκτων γραμμῶν καὶ ἐπιθέτων ἰωδῶν χρωμάτων. Ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἥρωος, εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ πύθου καὶ αὐτοῦ κενόν, καθὼς καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τὸ ἔδαφος τμήμα τῆς ἀγγειογραφίας ἔχομεν διάφορα πληρωτικὰ τοῦ κενοῦ χώρου κοσμήματα: ἀνθέμιον ὁμοιάζον πρὸς τὰ τῶν Κορινθιακῶν ἀγγείων, σάυραν, γνωστὴν ἐκ τῆς περιφήμου κύλικος τοῦ Ἀρκεσίλα (Morin - Jean, Dessin des animaux σ. 120 εἰκ. 134, αἱ λεπτομέρειαι καὶ τὸ περιγράμμα ὅμοιαι σχεδὸν πρὸς ἡμετέραν) καὶ δύο πτηνά, ὧν τὸ ἕτερον ἐλλείπει, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ ἐλλείποντος ἐν μέρει ἀνθεμίου. Ἡ ὅλη παράστασις

περικλείεται υπό τριῶν ταινιῶν ἐσωτερικῶς τῆς ἀρχῆς τῆς μὴ σφριζομένης στεφάνης τοῦ ἀγγείου. Παρὰ τὴν κακὴν διατήρησιν τοῦ ἀγγείου καὶ τὰ ἐλάχιστα σφριζόμενα τεμάχιά του εἶναι σαφῆς ἡ εἰκονιζομένη μυθολογικὴ σκηνή. Πρόκειται περὶ τῆς παραστάσεως τοῦ Ἑρυμανθίου Κάπρου, φερομένου ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Ἡρακλέους, καὶ τῆς ἐν τῷ πίθῳ καταφυγῆς τοῦ Εὐρυσθέως. Ὁ Ἡρακλῆς κατ' ἐξοχὴν Λακωνικὸς ἦρως-προπάτωρ παρίσταται συνήθως ἐπὶ λακωνικῶν ἀγγείων (Lane ἔ. ἀ. σ. 163, 165), ἐκ τῶν γνωστῶν ὅμως παραστάσεων τοῦ ἥρωος οὐδεμία πλησιάζει πρὸς τὴν ἡμετέραν. Μόνον ἡ ἐπίθεσις ἢ σύλληψις τοῦ κάπρου εὐρίσκεται ἐπὶ τῶν γνωστῶν λακωνικῶν ἀγγείων (Sieveking-Hackl 33 πίν. 13. JdI (XVI) 1901 σ. 191, εἰκ. 1 (Pernice). Ἀντιθέτως εἰς μελανομόρφους ἀπτικὸνς ἀμφορεῖς ἢ παραστάσεις εἶναι συνηθεστάτη (Inghirami, *Pittura di vasi Fittili* II, πίν. CCXXIX-. CCXXXI-. Gerhard AV II XCVIII-. CXXXV-. Stephen B. Luce AJA 1924 σ. 296, σ. 314-321 εἰκ. 3-4. (Studies of the exploits of Heracles on vases, Heracles and the Erymanthian boar).

Ἐκ τοῦ μακροῦ καταλόγου τῶν παρατιθεμένων μελανομόρφων ἀμφορέων παρὰ Luce ἔ. ἀ. καὶ ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐξετάσεως πλείστων τευχῶν τοῦ CV¹ ἀπεδείχθη συγκριτέα διὰ τὴν ἀπλότητά της καὶ ἐπομένως δυναμένη νὰ συσχετισθῇ πρὸς τὴν παράστασιν τῆς ἡμετέρας κύλικος ἢ τοῦ ἀμφορέως τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἀριθ. 213 CV Brit. Mus. III He πίν. 50, 2β. Εἶναι τὸ ἀγγεῖον καὶ ἐκ τῶν παλαιότερων ἴσως ἀπτικῶν ἀμφορέων μετὰ τοῦ μυθολογικοῦ τούτου θέματος. Περὶ τῆς παραστάσεως ἐπὶ ἐρυθρομόρφων ἀγγείων βλ. Klein *Euphronios*² σ. 87.

Ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν γνωστῶν γλυπτῶν παραστάσεων τοῦ μυθολογικοῦ τούτου θέματος (Ἀνάγλυφον Ἑθν. Ἀρχ. Μουσείου ἀριθ. 43, Svoronos *Das athen. nat. Museum* σ. 88, πίν. XXII τοῦ 520 π. X. Μετόπη ναοῦ Ὀλυμπίου Διὸς 470-460 π. X. Πανσανίας V, 109. Hauser *Arch. Jb.* X (1896), 180. E. Buschor R. Hamann, *Die Skulpturen des Zeust. zu Olympia* σ. 15, πίν. XCIII β. Ἀνάγλυφον Κνωσοῦ, S. Benton *Heracles and Eurystheus at Knossos* JHS 1937 σ. 38-43 πίν. III 455 π. X. Μετόπη Ἡφαιστείου (Θησείου) Ἀθηνῶν Bruno Sauer *Das sogenannte Theseion* πίν. VI. Koch *Arch. Anz.* 1928 σ. 721. 448 π. X.) ἡ σύνθεσις τοῦ ἐκ Κνωσοῦ ἀναγλύφου ὁμοιάζει περισσότερον πρὸς τὴν τῆς κύλικος ἡμῶν². Τελευταίως κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἥρας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σιλαρίδος ἐν Λευκανίᾳ (παρὰ τὸ Paestum) ἦλθον εἰς φῶς πολλαὶ μετόπαι θησαυροῦ ἀρχαϊκῶν χρόνων. Μεταξὺ τῶν διαφόρων παραστάσεων τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους ἔχομεν καὶ τὴν τοῦ Ἑρυμανθίου κάπρου, ὅπου μάλιστα ὁ καταφυγὼν

1 CV Brit. Mus. III He πίν. 28. 2a 2e (ἀριθ. B 162) πίν. 50, 2β (B 213) CV Louvre III He πίν. 30, 8, 31. 6; 39, 2, 4. 43, 2. κατὰ τὴν ἀγγειογραφίαν πίν. 24.4, ὁ κάπρος ὁδηγεῖται περιπατῶν πρὸ τοῦ πίθου. CV. Bruxelles III He πίν. 8, 16. CV Villa Giulia III He πίν. 3, 1. CV Copenhagen III h πίν. 107, 2β. Εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν ἀνωτέρω ἀγγειογραφιῶν ἐκατέρωθεν τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ πίθου πάντοτε παρίστανται ὁ Ἰόλαος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἢ ἄλλα πρόσωπα πρβ. Pfuhl εἰκ. 401.

2 Καὶ εἰς ἔργα τῆς μικροτεχνίας ἀπαντᾷ ἡ παράστασις. Εἰς χάλκινον ἀνάγλυφον Δελφῶν ἀριθ. 1871 Εὐρυσθέως ἐν ὀξυπυθμένῳ πίθῳ, Fouilles de Delphes V.

(Perdrizet) σ. 125 εἰκ. 468. Walters, *Bronzes in the Brit. Mus.* σ. 93 πίν. XIV ἀριθ. 619. Εἰς πηλίνην μήτραν Ἀκράγαντος P. Marconi NdS 1930 σ. 73, 101, εἰκ. 40 πίν. IV. Agrigento σ. 192. Ἡ παράστασις εἰς τοὺς τελευταίους τῆς ἀρχαιότητος χρόνους ὁσαύτως δημοφιλῆς βλ. τοιχογραφίαν «βασιλικῆς» τοῦ Ἡρακλείου (σήμερον ἐν Νεαπόλει) Hermann-Bruckmann *Denkm. der Malerei des Altertums* πίν. 86, 1. Reinach *Rép. des Peintures grecques et romaines* σ. 192 ἀριθ. 5. Σαρκοφάγους Ρωμ. Χρ. καὶ ἄλλα ἀνάγλυφα ὡς λ.χ. ἐκ τοῦ θεάτρου Κορίνθου. *Class. Studies* 1937 44 ἔξ. εἰκ. 3. σ. 55-56 (Capps).

εἰς τὸν πίθον Εὐρουσθεὺς προσπαθεῖ νὰ κλείσῃ τὸ πῶμα αὐτοῦ. Not. d. Scavi 1937 σ. 207 ἐξ. Heraion alla foce del Sele.

Ὁ ἄθλος οὗτος τοῦ Ἡρακλέους κατὰ τοὺς ἀρχαίους εἶναι ὁ τρίτος κατὰ σειρὰν τοῦ ἥρωος (Διόδ. Σικελ. Δ. 12. Ὑγῖνος Μυθογρ. 30. Ἀπολλόδωρος 2,83-87 Κόϊντος Σμυρναῖος VI, 220 Σοφοκλ. Τραχ. 1089. Πρβ. Gruppe I 201 σημ. 10, 465 σημ. 4. Roscher Lexicon ἐν λ. Heracles col. 2199 (Furtwängler) κατὰ Wilamowitz δὲ Her. I², 57, πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῶν παλαιότερων.

Ὡς πηλὸς καὶ διάκοσμος πρβ. E. Homann-Wedeking Archaische Vasenornamentik Diss. München σ. 56 τὰ ἐκ Καβάλας ὄστρακα παραμένουν εἰς τὸν κύκλον τῶν λακωνικῶν προϊόντων. Τὸ λευκὸν ἄλειμμα καὶ τὸ παχὺ βαθὺ μέλαν τοῦ ὀστράκου 85 εἰκ. 9-10, 6, ὁ τυπικὸς διάκοσμος τῶν καρπῶν τῆς ροιᾶς, ἡ στεφάνη τῶν κλώνων τῆς μύρτου, τὰ παρὰ τὰς ρίζας τῶν λαβῶν ἐγγάρακτα ἀνθέμια, αἱ παραπληρωματικαὶ μορφαὶ τῶν πτηνῶν, τῆς σαύρας, καὶ κυρίως τὸ θέμα τοῦ Ἑρμανθίου κάπρου μὲ τὴν καθαρῶς τοῦ Λακωνικοῦ ἥρωος μυθολογικὴν παράστασιν τῆς κύλικος 91 εἶναι χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ κύκλου ἐκείνου. Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ τινὰ ἄλλα· ἡ ἔλλειψις ἀπὸ μέρους τῆς στεφάνης τοῦ λευκοῦ ἀλείμματος καὶ ἡ κάλυψις αὐτῆς διὰ ταινίας μελανῆς καταλαμβάνουσας μέγα μέρος τοῦ πλάτους τῆς, ἡ παντελής τοῦ ἀλείμματος ἀπουσία ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἀπὸ τὴν κύλικα 91 καὶ ἡ ἐπικράτησις τοῦ βάθους μὲ τὸν ἐρυθροκίτρινον χρωματισμὸν τοῦ πηλοῦ (ledergelb) καὶ τέλος ἡ ἐν πολλοῖς διάφορος χροιά τοῦ μέλανος, τὴν ὁποίαν ἀνωτέρω ὠνομάσαμεν χρῶμα τῆς ὀρίμου ἐλαίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ βαθὺ παχὺ μέλαν τῶν Λακωνικῶν ἀγγείων, ἐκ τῆς ἀραιώσεως τοῦ ὁποίου δυνατόν νὰ προῆλθε καὶ τὸ ἰδιόρρυθμον καὶ τῆς παραστάσεως τοῦ Ἑρμανθίου μύθου καστανέρυθρον χρῶμα· τὰ ὁποῖα θὰ ἐφαίνοντο ἴσως ξένα. Διὰ τινὰ ἀκριβῶς τῶν ὡς ἄνω γνωρισμάτων ἀπεδόθησαν τὰ ἐξ Αἰγίνης ὄστρακα εἰς τὸν ἰωνικὸν κύκλον καὶ εἰς ἐπιδράσεις Λακωνικὰς (Kunze AM 1934 σ. 98 παρ. ἐνθ. πίν. VII, 5. Lane ἔ. ἀ. σ. 189). Μαύρη ὅμως ταινία περιθεῖ καὶ τὴν στεφάνην τῆς κύλικος τῶν Ἀθηνῶν 12680, Μονάχου 386 (Sieveking-Hackl πίν. 13, 386), ἔργων λακωνικῶν τοῦ τρίτου τετάρτου τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος (Lane ἔ. ἀ. σ. 153), ὀλιγώτερον δὲ πλατεῖα εἶναι ἡ ταινία τῆς κύλικος τῶν Παρισίων CV Bibl. Nat. πίν. 23, 1-3.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τόνον τοῦ μέλανος χρώματος εἶναι ὁ ἴδιος εἰς ἀμφοτέρας τὰς κύλικας τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τῶν ὁποίων πάλιν ἡ ὑπ' ἀριθ. 13910 δὲν ἔχει τὸ λευκὸν ἄλειμμα οὔτε ἐξωτερικῶς οὔτε ἐσωτερικῶς (Droop JHS 1910, 19 εἰκ. 7. Lane ἔ. ἀ. 153 γ' τέταρτον 6^{ου} αἰῶνος π. Χ.). Αἱ μικραὶ αὗται διαφοραὶ ἴσως καὶ εἰς ἄλλους λόγους νὰ ὀφείλωνται καὶ κυρίως εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ διὰ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον προοριζόμενα εἶδη δὲν θὰ ἦτο ἴσως ἀνάγκη νὰ ἔχουν πάντα τὴν ἰδίαν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν καὶ ἐμφάνισιν. Εἰς τὰ μέχρι σήμερον γνωστὰ ἐκ τοῦ βορειοανατολικοῦ Αἰγαίου λακωνικὰ εὐρήματα καὶ κυρίως ἐκ Σάμου, Μυτιλήνης (Lane ἔ. ἀ. 178. Kunze Ath. Mitt. 1934 σ. 94 ὑποσημ. 1. W. Lamb Antissa BSA XXXII, 59 καὶ Θάσου (ἀδημοσίευτα), προστίθενται τῆς Καβάλας χρονολογούμενα ἀπὸ τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ τρίτου τετάρτου τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

Η' ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΑ. Τὰ καθ' ὅλον τὸν 7^{ον} καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος ἐξαγόμενα κεραμικὰ προϊόντα τῆς ἀφνειοῦ πόλεως, τὰ ἐπέχοντα μέχρι τῆς ὑποσκελίσεώς των ὑπὸ τῶν προϊόντων τῆς ἀπτικῆς κεραμικῆς θέσιν νομίσματος¹, ἀντιπροσωπεύονται εἰς τὸ εὔρημα διὰ διακοσίων τοῦλάχιστον ὀστράκων διεκδικούντων λεπτομερῆ περιγραφὴν καὶ φωτογραφίαν, δι' ἀπειραρίθμων δὲ ἄλλων μικροσκοπικῶν ἢ ἀπολεπισθέντων, εἰς λαβὰς, βάσεις καὶ ἄλλα ἀκόσμητα μέρη τοῦ ἀγγείου ἀνηκόντων.

Α' Κοτύλαι.

92 εἰκ. 13, 1-3, 5. Τὸ μεγαλύτερον εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἀγγεῖον, τοῦ ὁποίου σφύζονται ἐν ὅλῳ ἑννέα ὀστρακα (μία λαβή, τέσσαρα συναπτόμενα τοῦ παρὰ τὴν βάση ἀκτινωτοῦ κοσμήματος καὶ ἐν μὴ ἐπισυναπτόμενον, τρία μεγαλύτερα ἐπισυναπτόμενα καὶ δίδοντα μίαν πλευρὰν τοῦ ἀγγείου μετὰ τῆς ἐτέρας τῶν λαβῶν, φθάνουσιν τὸ ὅλικόν περίπου ὕψος του). Ὑψος σφύζομενον 0,18 μ., διάμετρος στομίου $\pm$ 0,23 μ. πηλὸς κίτρινος, φουσαλλιδωτὸς κορινθιακός². Τοιχώματα σφαιρικοῦ συγκλίνοντος πρὸς τὴν ἐλλείπουσαν βάση περιγράμματος. Ἐσωτερικῶς τὰ λεπτότατα τοιχώματα τοῦ ἀγγείου καλύπτονται ὑπὸ μεταλλικῆς στιλπνότητος καστανομέλανος χρώματος, τοῦ ὁποίου καὶ ἡ κατεύθυνσις τοῦ χρωστήρος φαίνεται. Περὶ τὰ χεῖλη καὶ κάτωθεν περίπου τοῦ ἀντιστοίχου πρὸς τὰς λαβὰς σημείου ὑπάρχουν πλατεῖαι ταινίαι ἰώδεις.

Ἐξωτερικῶς ἄνωθεν τῆς ἐλλειπούσης βάσεως ἀκτινωτὸν κόσμημα, εἴτα πενταπλαῖ γραμμαί, ἄνωθεν τῶν ὁποίων καὶ μετὰ τῶν λαβῶν παράστασις ἐλάφου ἐν μέρει σφύζομένη, πληρωτικὰ κοσμήματα, ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι. Ἀκολουθοῦν δύο γραμμαὶ καὶ εἴτα αἱ κάθετοι ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων δακτυλιωταὶ λαβαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπλαῖ ταινίαι. Περὶ τὰ χεῖλη ἐξωτερικῶς ταινία λεπτή. Ὅλος ὁ ἄνωτέρω διάκοσμος εἶναι γεγραμμένος διὰ τοῦ αὐτοῦ καφέ-μελανοῦ στιλπνοῦ ἐπιχρίσματος, τῶν διαφόρων του ἀποχρώσεων ὀφειλομένων εἰς διάφορον κατὰ τὸ ἄλειμμα διὰ τοῦ χρωστήρος πυκνότητα τοῦ βερνικίου καὶ εἰς τὴν ὀπτησιν. Περὶ τοῦ σχήματος τῆς κοτύλης Payne Necroc. σ. 294, μακροχρόνιον ἐφευρεθὲν ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεταλλοτεχνίας. Χρόνοι Κορινθιακῶν μέσων.

93 εἰκ. 13, 7. Ὀστράκον τριγωνικοῦ σχήματος ὕψ. σφζ. 0,060 μ., ἐσωτερικῶς καστανὸν-μελίχρουν ἐπίχρυσμα, ἰώδεις ζῶναι. Ἐξωτερικῶς νῶτα ζῶον (λέοντος) βαδίζοντος πρὸς τὰ δεξιὰ, κοσμήματα πληρωτικά. Χρῶμα παραστάσεως μέλαν καὶ ἐρυθρὸν (Fouilles de Delphes V, 562-563). Χρόνοι Κορινθιακῶν μέσων.

94 εἰκ. 13, 6. Ὀστράκον ὡσαύτως τριγωνικοῦ σχήματος ὕψ. σφζ. 0,090 μ., ἐσωτερικῶς καστανὸν-μελίχρουν ἐπίχρυσμα καὶ τρεῖς ἰώδεις ζῶναι. Ἐξωτερικῶς πρόσθιον μέρος παραστάσεως αἰγάγρου, βαδίζοντος πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὁ ἄκρος ποὺς ἐτέρου ζῶου. Παράστασις διὰ μελανοῦ χρώματος ἐγγαράκτων λεπτομερειῶν καὶ ἰώδους ἐπιθέτου εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ ζῶου. Κάτωθεν ζῶναι καφέ ἰώδους χρώματος καὶ ἀρχὴ ἀκτινωτοῦ κοσμήματος. Τὸ ὀστράκον ἀνήκει εἰς τὴν κοιλίαν κοτύλης (Fouilles de Delphes V, εἰκ. 562-63). Χρόνοι Μέσων Κορινθιακῶν.

¹ E. Pottier Catalogue des vases antiques II σ. 419-20. Περὶ Κορινθιακῶν εὐρημάτων ἐκ Μακεδονίας καὶ Θάσου Payne Necroc. σ. 186. BCH 1921, 141.

² Ὁ πηλὸς τῶν Κορινθιακῶν ἀγγείων, ὅπου δὲν ἀναφέρεται κατωτέρω, ἐξυπακούεται ὅτι εἶναι ὁ Κορινθιακός.

95 εἰκ. 13, 8 καὶ 14, 5. Μέρος στεφάνης κοτύλης ἐκ δύο ὀστράκων συγκολληθὲν διαστ. 0, 10×0, 06 μ., διάμ. ἀγγείου ± 0, 16 μ. Ἐσωτερικῶς περὶ τὰ χεῖλη ταινία ἄβαφος καὶ εἶτα ὁλόκληρον τὸ ὄστρακον καλύπτεται διὰ τοῦ μελίχρου-καστανοῦ βερνικίου.

Ἐξωτερικῶς περὶ τὰ χεῖλη ταινία ἀραιοῦ μελανοῦ πρὸς καφὲ χρώματος. Κύκνος

Εἰκ. 13. Κορινθιακά ὄστρακα πλὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 16 = Φικελούρας.

μεταξὺ δύο σειρήνων, τῶν ὁποίων σφάζεται ἡ προτομή τῆς ἀριστερᾶς καὶ μόλις τὸ πρόσωπον τῆς δεξιᾶς. Χρώματα μελανά, ἰώδη ἐπίθετα καὶ στιγμαὶ ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ στήθους τοῦ κύκνου. Ἐγγάρακτα πληρωτικά κοσμήματα. (Περὶ σειρήνων βλ. Weicker Seelenvogel. Roscher Lex. ἐν λ. Sirenen. Kunze Ath. Mitt. 1932 (57) σ. 120 κέξ. μελέτη τῆς μορφῆς αὐτῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰς γλυπτικὴν καὶ ζωγραφικὴν. Payne

σ. 90 και ύποσημ. 3). Χρ. Μέσων Κορινθιακῶν (Fouilles de Delphes V εἰκ. 585. Ἀρχ. Δελτίον 1922-25, 37 εἰκ. 3).

96 εἰκ. 13, 9. Μέρος στεφάνης κοτύλης. Διαστάσεις $0,08 \times 0,07$ μ., διάμ. ἀγγείου $0,15$ μ., τοιχώματα σφαιρικοῦ συγκλίνοντος πρὸ τὴν βάσιν περιγράμματος. Ἐσωτερικῶς περὶ τὰ χεῖλη ἀκάλυπτος ταινία. Ἐπακολουθεῖ ἐνιαῖον ἐρυθρὸν μὲ «νερὰ» μελίχρουν ἐπίχρυσμα. Ἐξωτερικῶς περὶ τὴν στεφάνην ταινία ἐξ ἐρυθρῶν-καστανῶν κυματοειδῶν καθέτων γραμμῶν, ἐπακολουθοῦν ἰώδεις ἐγκάρσιοι καὶ εἶτα ὀλόκληρον τὸ βάθος τοῦ ἀγγείου εἶναι ἀλειμμένον δι' ἐλαφροῦ ἐρυθροῦ χρώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου διὰ βαθυτέρου ὥσαύτως ἐρυθροῦ ἔχομεν παράστασιν κύκνου καὶ νῶτα λέοντος. Ἰώδεις στιγμαὶ καὶ ἐπίθετα χρώματα ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ, τῶν περῶν τοῦ πτηνοῦ καὶ τῶν νώτων τοῦ λέοντος, ἐγγάρακτα πληρωτικὰ κοσμήματα. Ἐπακολουθοῦν ἐρυθραὶ ταινίαι. (Payne ἔ. ἀ. σ. 156-157 εἰκ. 68 β. Τέλος Κορινθιακῶν μέσων, σ. 334 εἰκ. 180=1516 Κορινθιακὰ ὕστερα II μετὰ τὰ μέσα τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος πρβ. Ἀρχ. Δελτ. 1922-25, 37 εἰκ. 3. ἐκ Βραστινῶν Καλυβίων Σιγγιτικοῦ Κόλπου (Πελεκίδης).

97 εἰκ. 13, 11-13. Τέσσαρα ὀστράκα πιθανῶς συνανήκοντα ἀλλὰ μὴ συναπτόμενα, φέροντα ἐναλλάξ ἀνοικτὰ καὶ κλειστὰ φύλλα ἢ ἄνθη λωτοῦ περὶ τὴν στεφάνην τοῦ ἀγγείου. Τὸ τέταρτον ὡς μικροσκοπικὸν δὲν εἰκονίζεται. Διαστάσεις τοῦ μεγαλυτέρου $0,07 \times 0,08$ μ. διάμ. ἀγγείου $0,20$ μ. Ἐσωτερικῶς περὶ τὰ χεῖλη ταινία ἰώδης, καθὼς καὶ περὶ τὸ μέσον λεπτότεραι δύο, μελίχρουν βερνίκι ἀπολεπισθέν. Ἐξωτερικῶς ζώνη ἐκ συμπλεκόμενων διὰ τῶν μίσχων των φύλλων καὶ ἀνθέων λωτοῦ, ἐναλλάξ ἰωδῶν καὶ μελανῶν. Κάτωθεν τῆς ζώνης πληρωτικὰ κοσμήματα, ρόδαξ καὶ ἄλλα. (Payne σ. 156-157 εἰκ. 68α=πίν. 28,12 τέλος Κορινθιακῶν μέσων).

98 εἰκ. 13, 15. Στεφάνης κοτύλης δύο ὀστράκα συναπτόμενα διαστ. $0,13 \times 0,05$ μ., διάμ. ἀγγείου $\pm 0,24$ μ. Ἐσωτερικῶς ἰώδεις διπλαῖ ταινίαι καὶ κόκκινον ἐπίχρυσμα ἀπολεπιζόμενον. Ἐξωτερικῶς περὶ τὰ χεῖλη διπλαῖ μελαναὶ ταινίαι, συμπλεκόμενα διὰ τῶν μίσχων των φύλλα καὶ ἄνθη λωτοῦ, ἐναλλάξ ἰώδη καὶ μελανὰ. Ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι. Κάτωθεν τῆς στεφάνης ἰώδεις ταινίαι μετ' ἐρυθρῶν στιγμῶν. (Payne σ. 155 εἰκ. 64 B=ἀριθ. 1320. Fouilles de Delphes V, 142 εἰκ. 585 τέλος α' καὶ ἀρχὴ β' τετάρτου τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος).

99. Μέγα μέρος κοτύλης ἐκ δύο συγκεκολλημένων ὀστράκων ἄνευ κοσμήματος, μὴ εἰκονιζομένων. Ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς τὸ ἀγγεῖον ἐκαλύπτετο ὑπ' ἐρυθροῦ ἐπιχρίσματος καὶ μόνον περὶ τὴν στεφάνην καὶ ὀλίγον κάτωθεν αὐτῆς ἰώδεις ταινίαι. Ἰχνη λαβῆς. Ὁ πηλὸς ἐρυθρὸς ἀμαυρὸς, διάμ. ἀγγείου $\pm 0,13$ μ., διαστ. ὀστράκων $0,10 \times 0,07$ μ. Ἴσως μίμησις κορινθιακῶν.

100 εἰκ. 13, 21. Πλευρὰ μικρᾶς πρὸς τὴν βάσιν κοτύλης ὕψ. σφζ. $0,065$ μ. Ἐσωτερικῶς μελίχρουν γάνωμα. Ἐξωτερικῶς ἰώδεις καὶ μελαναὶ ταινίαι, περικλείουσαι παράστασιν ζφου ὑποτυπώδη. Πληρωτικαὶ στιγμαὶ (Payne σ. 309 εἰκ. 150=ἀριθ. 966. Sieveking-Hackl πίν. 12,222). Χρ. Κορινθιακῶν Μέσων.

101 εἰκ. 13, 20. Πλευρὰ κοτύλης διάστ. $0,060 \times 0,025$ μ., ἐσωτερικῶς κόκκινον-μαῦρον βερνίκι, ἐξωτερικῶς προτομή πάνθηρος μετ' ἰωδῶν ποικιλμάτων. (Payne σ. 70 ὑπόσημ. 3-6 περὶ τῶν διαφορῶν ζφῶν τῶν κορινθιακῶν ἀγγείων). Χρ. Κορινθιακῶν Ὑστέρων.

102 **εἰκ. 13, 24**. Κάτω τμήμα κοτύλης ὕψος σφζ. 0,040 μ., ἐσωτερικῶς μελίχρουν-ἐρυθρὸν γάνωμα, ἐξωτερικῶς ἄνωθεν ἀκτινωτοῦ κοσμήματος μέρος παραστάσεως ζώου.

103 **εἰκ. 13, 26**. Μέρος κοτύλης μετὰ κυματοειδῶν καθέτων (βοστρυχοειδῶν) γραμμῶν περὶ τὴν στεφάνην καὶ ὑπολείμματος ἐγγαράκτου μορφῆς ζώου. Διάστ. 0,40 × 0,20 μ. πρβ. 96.

104 **εἰκ. 13, 23** καὶ 105 **εἰκ. 13, 19**. Δύο ὄστρακα ἀνήκοντα πιθανῶς εἰς τὸ ἴδιον ἀγγεῖον, ἀλλὰ μὴ συναπτόμενα. Ἐσωτερικῶς μελίχρουν γάνωμα. Ἐξωτερικῶς ταινία μελαναὶ καὶ ἰώδεις. Παρὰ τὴν βάσιν ἀντὶ ἀκτινωτοῦ ἐνιαῖον μέλαν. Παράστασις κύκνου. Κοσμήματα ἐγγάρακτα.

106. Τρία συνανήκοντα ὄστρακα ἀλλὰ μὴ συναπτόμενα ὕψ. σφζ. τοῦ μεγαλυτέρου 0,080 μ., ἐσωτερικῶς τὸ μελίχρουν γάνωμα καὶ ταινία ἰώδεις. Ἐξωτερικῶς μελανά τοιχώματα, ἰώδεις ταινία, καὶ λεπτότατοι ἀκτίνες περὶ τὴν μὴ σφζομένην βάσιν. (Payne σ. 309 **εἰκ. 151** ἀριθ. 973, 977), ὅμοιον καθ' ὅλα, ἀλλ' ἀνήκον εἰς ἄλλο ἀγγεῖον εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθ. 107.

108. Ὅστρακον πλευρᾶς κοτύλης διάστ. 0,045 × 0,045 μ. Βερνίκι μέλαν στιλπνὸν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, δπίσθιον μέρος λέντος. Ἐγγάρακτοι ἰώδεις γραμμαί. 109. Κοτύλης μικρᾶς τμήμα στεφάνης μετὰ λαβῆς διάστ. 0,040 × 0,048 μ. διάμετρος ἀγγείου ± 0,115 μ. ἐσωτερικῶς μέλαν γάνωμα ἐξωτερικῶς λαβὴ καὶ κάτωθεν αὐτῆς ἐλλειψοειδὲς κόσμημα. 110. Ὅμοίως ἐξαλειφθέντων τῶν χρωμάτων διάμετρος ± 0,094 μ. 111 **εἰκ. 21**. Ὅμοίως ἀκόσμητον διάμ. ± 0,07 μ. Διὰ τῶν ὀστράκων 110 καὶ ἐξῆς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν σειρὰν τῶν μικροσκοπικῶν ἀναθηματικῶν ἀγγείων. Τὸ 114 διατηρεῖ τὸ ὀλικὸν ὕψος του 0,040 μ., περὶ τὴν στεφάνην καὶ μεταξὺ τῶν λαβῶν τεθλασμέναι γραμμαί, εἴτα ζῶναι ἰώδεις καὶ μελαναί. Ὅμοίου διακόσμου ἀλλ' ἐρυθροῦ χρώματος εἶναι τὸ 112. Τὸ 113 μεταξὺ μελανῶν ταινιῶν φέρει ὁμοιόχρωμα μεμονωμένα φύλλα ἐπὶ ἐρυθροῦ βάθους. Ὁ πηλὸς τοῦ ἐρυθροῦ, ὕψ. 0,040 μ., μίμησις κορινθιακοῦ (;) (Payne σ. 334 = ἀριθ. 1517 ὕστερα Κορινθιακά II **εἰκ. 81**. β. Délos X, 80 πίν. XXXV. XXXVI. 494-503. Albania II, 1927, 57 **εἰκ. 12** ἐκ Μικροῦ Καραμπουρνοῦ Θεσσαλονίκης E. Colin σ. 30).

115-118. Εἰς βάσεις ἀκτινωτὰς κοτυλῶν ἀνήκουν τὰ μικρὰ ταῦτα ὄστρακα. Τὰ ἐπίθετα στικτὰ λευκὰ ἐπὶ τοῦ μέλανος (116) καὶ μελαναὶ ἐπὶ λευκοῦ (115) χρώματος ἴσως χρονολογοῦν τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ὡς μεσοκορινθιακά. (Payne **εἰκ. 69**, c = πίν. 31,7-8).

119. Κοτυλίσκης ὄστρακον ἐσωτερικῶς βερνίκι στακτόχρουν (γκρί) ἀπολεπισμένον, ἐξωτερικῶς σειρὰ ζώων ὑποτυπωδῶς παρισταμένων διάστ. 0,040 × 0,040 μ. X. Κορινθιακῶν πρώτων μὲ ἀναμνήσεις τῶν ζωνῶν.

120-121. Δύο βάσεις κοτυλῶν μὲ τὸ ἀκτινωτὸν κόσμημα, θραυσμέναι κατὰ διάμετρον σχεδόν, διάμετρος α' 0,09 μ. διάμετρος β' 0,07 μ.

Β' Πώματα πυξίδων.

122 **εἰκ. 13, 14** καὶ 14, 4. Πώματος μέρος ἐκ δύο ὀστράκων συγκολληθέντων διάστ. 0,070 × 0,035 μ., πηλὸς ἐρυθρόφαιος. Ἐσωτερικῶς ἐπίχρυσμα καφέχρουν στιλπνότατον. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐξωτερικῶς, ὀφειλόμενον ἴσως εἰς πυράκτωσιν τοῦ ὀστράκου. Ἄνω καμπύλαι λεπταὶ γραμμαί, ὀρίζουσαι τὸ περὶ τὴν λαβὴν (κορυφὴν) τοῦ πώματος ἀκτινωτὸν κόσμημα.

Κάτω ανάγλυφος ἑξαρσις τῆς καμπύλης ἐπιφανείας τοῦ πώματος καὶ ἐκβολή, ἐκείθεν τῆς σχηματιζομένης αὐλακος, τοῦ γνωστοῦ γλωσσωτοῦ κοσμήματος, ἐναλλάξ μέλανος καὶ ἰώδους. Ἐπὶ τῆς καμπύλης ἐπιφανείας τοῦ πώματος παράστασις κύκνου μεταξύ σειρήνων. Ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι λευκὰ καὶ ἰώδη ἐπίθετα χρώματα. Λεπτὰ παραπληρωματικά κοσμήματα. Διάμ. εἰς τὸ σημεῖον τῆς αὐλακος $\pm 0,125 \mu$. (Payne ἔ. ἀ. πίν. 28,5 = 868 διὰ καμπυλότητος κυρίως ἐγγαράκτων πετρῶν).

123 εἰκ. 13, 22. Μέγα μέρος πώματος πυξίδος. Διάμετρος σφζ. $\pm 0,112 \mu$. Κάτωθεν ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, ἄβαφος. Ἄνωθεν περὶ τὸ κέντρον κόμβος ανάγλυφος, διάτρητος. Πέριξ αὐτοῦ ἀκτῖνες ἐρυθραί, εἴτα ανάγλυφος διπλῇ ταινία. Ἐπακολουθεῖ τὸ γλωσσωτὸν κόσμημα ἐναλλάξ ἰώδες καὶ κιτρινόχρουν, πάλιν διπλῇ ανάγλυφος ταινία ἰώδης καὶ μετὰ γλωσσωτὸν κυμάτιον μὲ ἀραιότερον τὸ ἰώδες χρῶμα (Payne σ. 294 ἢ 308 εἰκ. 145 διὰ τὸ σχῆμα τοῦ ἀγγείου καὶ πώματος. Furtwängler Aigina πίν. 128, 23. Ἐθν. Ἀρχ. Μουσείου ἀριθ. 12946). Χρ. Κορινθιακῶν μέσων.

Γ' Λήκυθοι.

124 εἰκ. 13, 18. Μέγα μέρος ἐκ δύο συγκολληθέντων ὀστράκων διάστ. $0,08 \times 0,09 \mu$. ἄνευ ἐσωτερικοῦ γανώματος, μετ' αὐλακώσεων τροχηλάτου. Ἐξωτερικῶς περὶ τὴν βάσιν ἀκτῖνες, ζώνη τριπλῇ μελανῇ καὶ παράστασις ἐλάφου. Χρώματα μελανὰ, ἰώδη ἐπίθετα, ρόδακες ἐγγάρακτοι καὶ σταυρωτοί. Χρ. Τέλος Κορινθιακῶν πρώτων.

125 εἰκ. 13, 17. Ὀστράκον ἀπὸ κοιλίαν ληκύθου ἢ πρόχου διάστ. $0,06 \times 0,06 \mu$, ἐσωτερικῶς αὐλακώσεις τροχηλάτου. Ἐξωτερικῶς ζώνη τριπλῇ καὶ παράστασις λέοντος. Ἰώδη ἐπίθετα χρώματα ῥόδακος, ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι (Payne σ. 30, 67, Albania IV ἐξ Ἀπολλωνίας Ἰλλυρίας). Χρ. Μέσων Κορινθιακῶν.

126. Ὀστράκον κοιλίας ληκύθου διαστ. $0,55 \times 0,85 \mu$. ὑπερμεγέθεις ἀσπίδες καὶ πόδες ἑνὸς πολεμιστοῦ, μελανὸν περιβλήμα καὶ ἐπιπόλαιοι ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι (ἀστερίσκοι), ἰώδες ἐπίθετον χρῶμα.

127. Τρία ὀστρακα ἀνήκοντα εἰς τὴν πλευρὰν τῆς αὐτῆς ληκύθου, ἀλλὰ μὴ συναπτόμενα. Τοῦ μεγαλυτέρου αἱ διαστάσεις $0,08 \times 0,04 \mu$. διάμ. κοιλίας $\pm 0,085 \mu$. ἐσωτερικῶς αὐλακώσεις τροχηλάτου. Ἐξωτερικῶς φολιδωτὸν κόσμημα, πολεμισταὶ ἀσπιδοφόροι, ἐπιπόλαιοι χαράγματα, πληρωτικαὶ στιγμαί, χρώματα, μέλαν, ἰώδες ἀπολεπισθέντα. (Διὰ φολιδωτὸν κόσμημα πρβ. Payne πίν. 29,3 = Κορινθιακὰ μέσα = ἀρ. 788).

128. Μικρὸν ὀστράκον φολιδωτοῦ κοσμήματος τὸ καλύτερον ὄλων κεχαραγμένον. Διατηρεῖ ἐπιθέτους ἰώδεις καὶ λευκὰς στιγμάς. Διάστ. $0,04 \times 0,03 \mu$. Ἐσωτερικῶς αὐλακώσεις τροχηλάτου.

129. Μέγα μέρος πλευρᾶς ληκύθου μετὰ φολιδωτοῦ κοσμήματος καὶ μὴ σφζομένης παραστάσεως ζῴου. Πηλὸς ἐρυθρός, σκληρὸς περιέχων μαρμαρυγίαν ἄνευ ἐσωτερικοῦ βερνικίου. Ἐξωτερικῶς ἐρυθρὸν - κασιανὸν ἐπίχρυσμα, ἐπίθετοι λευκαὶ καὶ ἰώδεις στιγμαί. Διάστ. $0,09 \times 0,06 \mu$, διάμετρος κοιλίας $\pm 0,15 \mu$. Μίμησις κορινθιακῶν (;) (Payne πίν. 29,3. Μέσων Κορινθιακῶν Χρ.).

Δ' Κώθωνες.

130. Μέγα μέρος κοιλίας κώθωνος ἐκ τριῶν συγκολληθέντων ὀστράκων· διάμετρος $\pm 0,18 \mu$. Μελαναὶ καὶ ἐρυθραὶ ταινίαι περιβάλλουν τὴν στεφάνην τῶν εἰσεχόντων

χειλέων καὶ κόσμημα ἐκ κυματοειδῶν γραμμῶν. (Payne 335, 1520-26. Κορινθ. ὑστέρων II. Sieveking καὶ Hackl πίν. 19, 548. Délos X πίν. XXXVI 521).

131. Χεῖλος ἐτέρου κώθωνος μετὰ ἀκτινωτοῦ περὶ τὰ εἰσέχοντα χεῖλη κοσμήματος διάστ. $0,09 \times 0,04$ μ. χρῶμα μέλαν - μελίχρουν (Délos ἔ. ἀ. 522).

Ε' Κυαθίσκοι.

132 **εἰκ. 13, 10.** Ὀστρακον μετὰ καθέτου δακτυλιωτῆς λαβῆς καὶ ἀποκλινόντων στενῶν χειλέων. Ἐσωτερικῶς ἰῶδες - καστανὸν ἐπίχρυσμα. Ἐξωτερικῶς καστανέρυθραι παραστάσεις πτηνῶν (ἀετῶν) ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι διάμ. $\pm 0,16$ μ.

133 **εἰκ. 13, 4.** Ὀστρακον ὁμοίου ἀγγείου ἄνευ λαβῆς. Ἐσωτερικῶς ἐρυθρὸν ἐπίχρυσμα. Ἐξωτερικῶς δύο ἀετοὶ δι' ἐρυθροῦ - καστανοῦ ἐπιχρίσματος, ἐγγαράκτων λεπτομερειῶν, ἐπιπόλαια κοσμήματα. Διάμ. $\pm 0,15$ μ. (ὅμοια ὄστρακα εἰς τὸ Μουσεῖον Αἰγίνης· Ἀθηνῶν 947, 946, 5380. Clara Rhodos IV, 316 εἰκ. 35).

134 **εἰκ. 13, 25.** Μικρὸν ὄστρακον ὁμοίου ἀγγείου μετὰ μορφῆς ζώου ἢ πτηνοῦ.

135. Ὀστρακον κυάθου ἄνωθεν βάσεως. Ἐσωτερικῶς μελίχρουν ἐπίχρυσμα, ἰώδεις ταινίαι περιβάλλουσαι στενὸν ἄβαφον μέρος τοῦ ἀγγείου εἰς δύο σημεῖα τῆς λεκάνης. Ἐξωτερικῶς ἐγγάρακτα περὰ πτηνῶν. Ἐπίχρυσμα μελίχρουν - καστανόν. Διάστ. $0,60 \times 0,50$ μ. Καὶ ἕτερον μὴ εἰκονιζόμενον μικρὸν ὄστρακον.

136. Βάσις κυαθίσκου φέρουσα ἐσωτερικῶς μελίχρουν ἐπίχρυσμα καὶ ἐξωτερικῶς διὰ τοῦ αὐτοῦ χρώματος προτομὴν πτηνοῦ καὶ στικτὸν ρόδακα. Ἐφαίνεται ἡ παράστασις ἀνεστραμμένου - ἀνηρτημένου ὄντος ἀγγείου.

ς' Ἀρυβάλλων φοειδῶν.

Ὀστρακα 7, ἐξ ὧν 2 στεφάναι ἀριθ. 137-143. (Payne 287 κ. ἐξ. διὰ τὸ 142 Payne 303, εἰκ. 139 = 805. Κορινθιακῶν μέσων Χρ. 600 - 575 π. X.).

Ζ' Πινάκια.

144. Στεφάνης πινακίου ἐκ δύο τεμαχίων συγκολληθείσης μέγα μέρος. Πλάτος στεφάνης $0,50$ μ., διάμετρος πινακίου $\pm 0,29$ μ., περὶ τὸ ἀνάγλυφον χεῖλος ἐνιαῖον ἰῶδες χρῶμα, εἶτα δύο λεπταὶ μελαναὶ ταινίαι. Ἐκ τοῦ πυθμένος τοῦ πινακίου, ὅστις καὶ θὰ ἦτο διακεκοσμημένος, οὐδὲ ἔχνος διατηρεῖται. Τὸ πάχος του ἦτο $0,004$ μ. δύο διάτρητοι ὅπαι μαρτυροῦν τὴν ἀνάρτησιν τοῦ ἀγγείου διὰ νήματος (Payne σ. 312. Sieveking - Hackl σ. 31 εἰκ. 46).

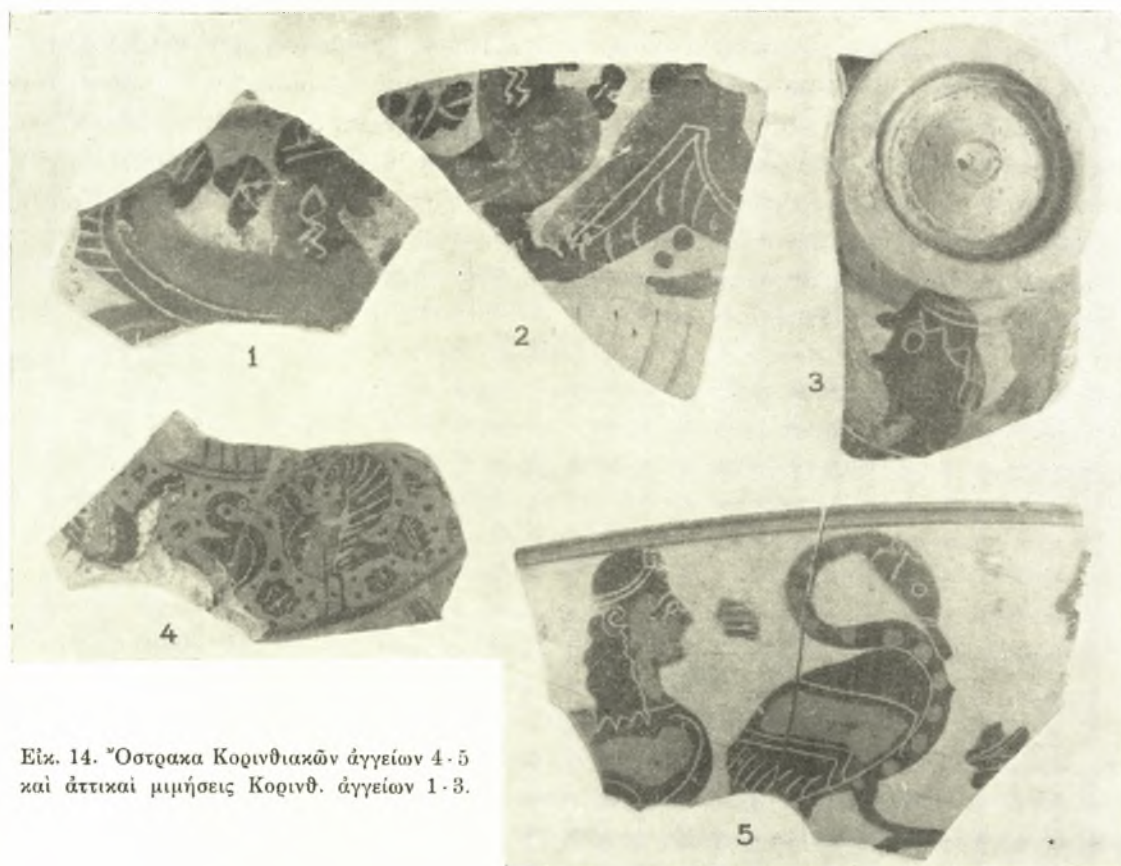
145. Ὀστρακον πυθμένος πινακίου, διαστ. $0,65 \times 0,50$ μ., πάχος $0,008$ μ. Ἐξωτερικῶς δακτύλιοι ἰώδεις καὶ καστανόχροοι. Ἐσωτερικῶς πιθανὸν ὑπολείμματα παραστάσεως μεγάλων ἰχθύων (δελφίνων) διὰ μελανῶν καὶ ἰώδους ἐπιθέτου χρωμάτων καὶ ἐγγαράκτων γραμμῶν.

146. Ὀστρακον ὡσαύτως πυθμένος πινακίου τῶν αὐτῶν διαστάσεων καὶ πάχους. Ἐξωτερικῶς πλατεῖται ταινίαι ἰώδους καὶ καστανέρυθρου χρώματος. Ἐσωτερικῶς ἔχνη παραστάσεως νώτων ζώων (ζώου;)

Θ' ΑΤΤΙΚΑΙ ΑΠΟΜΙΜΗΣΕΙΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΩΝ ΑΓΓΕΙΩΝ (POLOS STYL). Εἰς μικρὰς διώτους λεκάνας τοῦ τύπου Βουρβᾶ ἀνήκουν τρία ὄστρακα 147 - 149 **εἰκ. 14, 1-3.** Καὶ τῶν τριῶν ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρός, ἀττικός. Ἐσωτερικῶς τὰ δύο πρῶτα ἔχουν ζώνας μελανὰς

καστανόχροας μετ' ἰωδῶν ταινιῶν, τὸ τρίτον περὶ τὸ κέντρον τοῦ πυθμένος του ταινίας ἰώδεις καὶ ἐγγεγραμμένον ὁμοιόχρωμον κύκλον. Ἐξωτερικῶς παράστασις σφιγγῶν καὶ σειρήνων, μὴ ἐπιμελεμένης ἐργασίας. Χρώματα καστανὸν - μέλαν, ἰώδες, ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι, πληρωτικὰ κοσμήματα. Τὸ 147 ὕψους σφζ. 0,04 μ. ἀνήκει εἰς τὸ ἀμέσως μετὰ τὴν στεφάνην τμήμα τοῦ ἀγγείου, τῶν ἀναγλύφων χειλέων του μόλις διατηρηθέντων. Τὸ 148 ὕψους σφζ. 0,05 μ. ἀνήκει εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ ἀγγείου, καὶ κάτωθεν τῆς περρωτῆς μορφῆς διατηρεῖται τὸ παρὰ τὴν βάσιν ἀκτινωτὸν κόσμημα.

Εἰκ. 14. Ὅστρακα Κορινθιακῶν ἀγγείων 4-5 καὶ ἀττικάι μιμήσεις Κορινθ. ἀγγείων 1-3.

Τὸ 149 φέρει τὴν παράστασιν ἀντιστρόφως, ὥστε νὰ φαίνεται ἡ περρωτὴ μορφή ἀνέστραμμένου ὄντος τοῦ ἀγγείου, τὸ ὁποῖον προφανῶς ἐκρεμᾶτο. Σφύζεται μέγα μέρος του.

Καὶ αἱ τρεῖς περρωταὶ μορφαὶ φέρουν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πόλον.

Ἀγγεῖα ὁμοίας ἐπιπολαίας διακοσμήσεως εὐρίσκονται εἰς πολλὰς συλλογὰς καὶ ἔτυχον ἰδιαίτερας μελέτης, φαίνεται δὲ ἀληθέστερον τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ κατηγορία τῶν ἀγγείων αὐτῶν εἶναι «ἀττικῶν μετὰ Κορινθιακῆς διακοσμητικῆς ἐπιδράσεως» (Payne Necr. σ. 190-91 Σημ. 2-4. The polos styl). Παρὰ Payne ἔ. ἀ. παρατίθεται ὁλόκληρος πίναξ τῶν τόπων ὅπου εὐρέθησαν ὅμοια ἀγγεῖα καὶ λεπτομερὴς βιβλιογραφία τῆς προηγουμένης ἀποδόσεώς των εἰς διάφορα ἄλλα ἐργαστήρια λόγου χάριν Βοιωτικὰ κλπ. Ἡ ὁμοιότης τῶν ἡμετέρων πρὸς τὰ τῆς εἰκ. 85 ἀριθ. 18 παρὰ Payne ἔ. ἀ.

σ. 190 καὶ Annuario VI/VII (Maiuri) 291 εἰκ. 187 εἶναι καταπληκτική. Χρόνοι κατασκευῆς των εἶναι τὸ α' τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

Ι' ΟΣΤΡΑΚΑ ΑΚΑΘΟΡΙΣΤΟΥ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ. 150. Ὅστρακον ἀνῆκον εἰς πῶμα ἢ πινάκιον(;) συγκολληθὲν ἐκ τριῶν μικροτέρων διαστ. $0,110 \times 0,060$ μ., πηλὸς ἐρυθροκίτρινος Ἐσωτερικῶς μελανὸν βερνίκι μεταλλικῆς στιλπνότητος καὶ ἰώδεις ταινίαι. Ἐξωτερικῶς παράστασις κάπρου βαδίζοντος, γεγραμμένη διὰ στιλποῦ μελανοῦ χρώματος, ἐπιθέτου ἰώδους καὶ ἐγχαράκτων λεπτομερειῶν ἐπὶ ἀλείμματος κιτρινωποῦ, καὶ πληρωτικὰ κοσμήματα.

151. Ὅστρακον ὁμοίου καθ' ὅλα πρὸς τὸ προηγούμενον ἀλλὰ μικροτέρων διαστάσεων ἀγγείου $0,060 \times 0,050$ μ. πηλὸς ὁ αὐτός, ἀλειμμα κίτρινον. Ἰδία παράστασις διὰ χρωμάτων μελανοῦ στιλποῦ καὶ ἐπιθέτου ἰώδους ἄνευ ἐγχαράκτων γραμμῶν. Διάφορα πληρωτικὰ κοσμήματα καὶ κυρίως σβάστικαι. Ἐσωτερικῶς μέλαν χρῶμα.

152. Πηλὸς ἐρυθροκίτρινος, διαστ. $0,055 \times 0,035$ μ. Παράστασις ζώου διὰ τῶν αὐτῶν χρωμάτων καὶ ἐγχαράκτων λεπτομερειῶν ἐπὶ κιτρίνου ἀλείμματος. Ἐσωτερικῶς μέλαν στιλπνὸν χρῶμα καὶ ἰώδεις ταινίαι.

153. Ὅστρακον λεπτοτάτων καμπύλων τοιχωμάτων ἀνῆκον εἰς λεκάνην(;), πηλὸς ἐρυθρός, βερνίκι ἔσωτερικῶς μέλαν μεταλλικῆς στιλπνότητος μετὰ ραβδώσεων τοῦ χρωστήρος. Ἐξωτερικῶς ἀλειμμα κίτρινον καὶ ἐπ' αὐτοῦ μορφὴ σφιγγὸς περρωτῆς ἐν μέρει διασυνθεῖσης. Πτερὰ καὶ κόμη παρίστανται δι' ἰώδους χρώματος καὶ ἐγχαράκτων λεπτομερειῶν. Σῶμα καὶ λοφίον μέλαν. Διαστ. $0,070 \times 0,050$ μ. Κλαζομένιον(;).

154. Μικρὸν ὅστρακον διατηροῦν ἔχνη πιθανὸν μορφῆς λέοντος. Διαστ. $0,03 \times 0,06$ μ., πηλὸς ἐρυθρός, σκληρός, περιέχων μαρμαρυγίαν, ἔσωτερικῶς μέλαν ἐπίχρισμα. Ἐξωτερικῶς ἐρυθρὰ χρώματα τοῦ ὑπολείμματος τῆς παραστάσεως.

155. Μέγα ὅστρακον σκύφου(;) συγκολληθὲν ἐκ δύο διαστ. $0,12 \times 0,12$ μ., πηλὸς ἐρυθρός, σκληρός, περιέχων μαρμαρυγίαν. Ἐσωτερικῶς καστανέρυθρον ἐπίχρισμα. Ἐξωτερικῶς ἐπὶ τῆς ἀδρᾶς ἐπιφανείας τοῦ πηλοῦ παράστασις κύκνου, γεγραμμένη διὰ μελανοῦ χρώματος μεταλλικῆς στιλπνότητος, μετ' ἰώδους τῶν περὺγων διακοσμήσεως καὶ ἐγχαράκτων τοῦ συνόλου λεπτομερειῶν. Ἴσως τῆς αὐτῆς προελεύσεως, ἐξ ἧς καὶ τὰ ὅστρακα μετὰ γεωμετρικοῦ διακόσμου ἀριθ. 4 κλπ. εἰκ. 2. Ἰδία ὑπόθεσις δι' ὅλα τὰ ὅστρακα 154-159.

156. Ὅστρακον πώματος(;), διαστάσεων $0,06 \times 0,06$ μ., πηλὸς ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ προηγούμενον. Ἐσωτερικῶς μέλαν καστανόχρουν, ἀπολεπιζόμενον βερνίκι. Ἐξωτερικῶς ἐπὶ τῆς ἀδρᾶς ἐπιφανείας τοῦ πηλοῦ σφύζεται μέγα μέρος παραστάσεως ὡσαύτως κύκνου. Ἰώδη καὶ λευκὰ ἐπίθετα χρώματα. Ἐγχαράκτοι λεπτομέρειαι¹.

157. Ὅστρακον καθέτου πλευρᾶς ἀγγείου, διαστ. $0,05 \times 0,07$ μ., πηλὸς ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ προηγούμενον. Ἐσωτερικῶς δακτύλιοι τροχιάτου καὶ ἐπίχρισμα ἐρυθρὸν παχύ. Ἐξωτερικῶς τμήμα ἰσταμένης μορφῆς(;) δι' ἐρυθροῦ ἐπιχρίσματος γεγραμμένης, ἰώδους καὶ λευκοῦ ἐπιθέτου. Λεπτομέρειαι ἐγχαράκτοι, φύλλα καρδιόσχημα.

1 Ὅμοια ὅστρακα καὶ ἐκ Θάσου ἀδημοσίευτα. Ἐχουν τὴν ὅπιν ἀττικῶν μελανομόρφων ἀλλὰ δὲν εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα.

158. Λαβή λεκάνης τύπου Βουρβά μετ' ἔχνους ἐγγαράκτου διακοσμήσεως. Διάμετρος ἀγγείου $\pm 0,30$ μ., πηλὸς ὁ αὐτὸς ὡς τὰ προηγούμενα, βερνίκι ἐρυθρὸν ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς.

159. Πινακίου καμπύλων τοιχωμάτων ὄστρακον. Πηλὸς ὁ αὐτός, διάμετρος ἀγγείου $\pm 0,18$ μ. Ἐξωτερικῶς ἀνεπίχριστον. Ἐσωτερικῶς καστανέρυθρον ἀραιὸν ἄλειμμα. Ὅμοια ἀγγεῖα ἐξ Ὀλύνθου καὶ ὄστρακα ἐκ Καλαμίτσας Καβάλας. Ὁ τύπος τῶν λαβῶν τῶν ἀγγείων τούτων εἶναι διάφορος.

160. Μικροσκοπικὸν ὄστρακον, διατηρήσαν τὸ κέντρον ἐγγαράκτου ἀνθεμίου. Πηλὸς ἐρυθρὸς σκληρός, χρώματα μέλαν, ἰώδες, ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι.

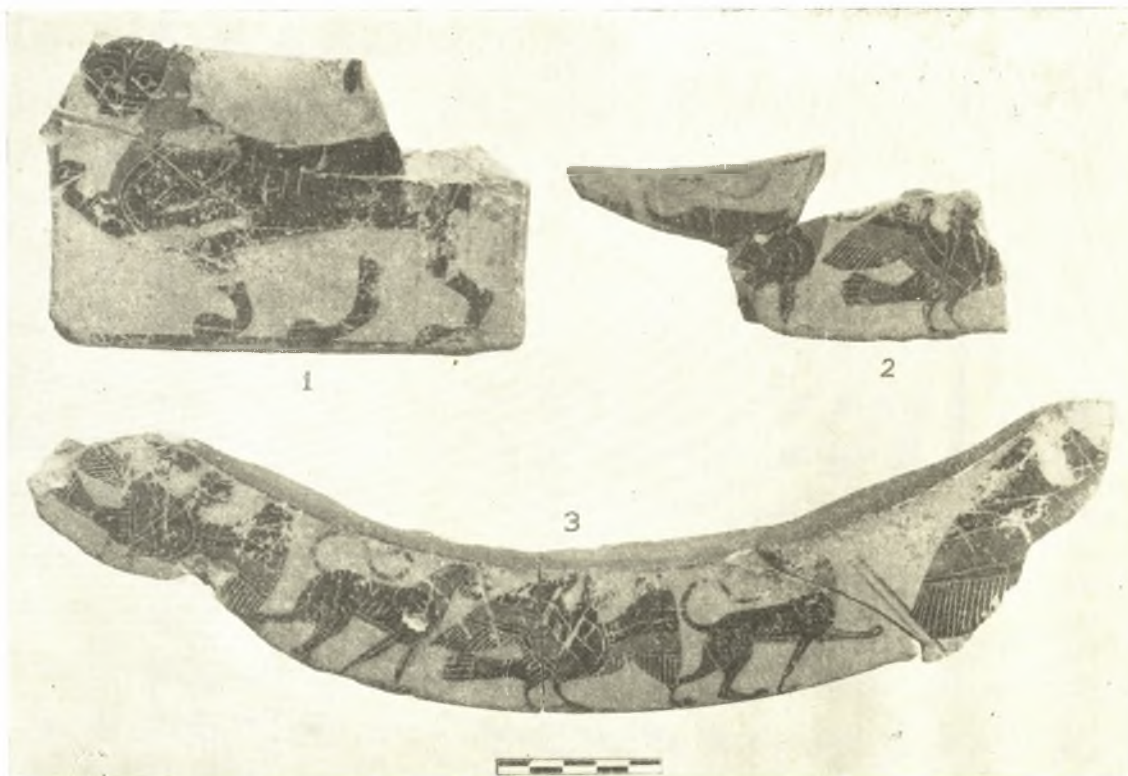
161. Ὅστρακον χονδρῶν τοιχωμάτων ἀνήκον εἰς πλευρὰν μεγάλου ἀγγείου, διατηρήσαν μέρος μελανόμορφου παραστάσεως πολεμιστοῦ. Ὁ κολεὸς τῆς σπάθης, τὸ περίγραμμα τῶν γλουτῶν καὶ αἱ παρυφαὶ τοῦ ἱματίου ὀρίζονται δι' ἐγγαράκτων γραμμῶν. Ἐπὶ τοῦ ἱματίου ἰώδες ἐπίθετον χρῶμα. Πρὸς τὰ δεξιὰ ἔχνη ἐπιγραφῆς ΔΡΑ[ΜΑΜ]; πηλὸς ἐρυθρός, μετὰ λεπτοτάτων ψηγμάτων μαρμαρυγίου. Ἐσωτερικῶς μέλαν ἐπίχρισμα μεταλλικῆς ὡς καὶ τὸ τῆς παραστάσεως στιλπνότητος. Διαστ. $0,07 \times 0,06$ μ. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὄστράκου τούτου ἐπιβάλλουν τὴν σκέψιν μήπως πρόκειται περὶ Χαλκιδικοῦ. Εἰς τοῦτο καὶ ἡ μόλις διασωθεῖσα ἐπιγραφὴ συνηγορεῖ (Α. Rumpf Chalkidische Vasen σ. 41, 122-129).

162. Ὅστρακον φέρον ἐξωτερικῶς παράστασιν πτηνοῦ (ἄετοῦ) διὰ χρώματος μελανοῦ, ἐγγαράκτων γραμμῶν καὶ ἐπιθέτων ἰωδῶν στιγμῶν. Πηλὸς ἐρυθρὸς περιέχων μαρμαρυγίαν. Ἐσωτερικῶς ἄβαφα τοιχώματα, διαστ. $0,045 \times 0,050$ μ.

Κ' ΑΤΤΙΚΑ ΜΕΛΑΝΟΜΟΡΦΑ. Α' Ὅστρακα μεγάλων ἀγγείων. 163 α εἰκ. 15, 2-3. Μέρος στεφάνης μεγάλου ἀττικοῦ μετὰ κιονοειδῶν λαβῶν μελανομόρφου κρατήρος, (Columncrater), ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν συγκεκολλημένων ὄστράκων καὶ δύο ἐτέρων 163β, μὴ ἐπισυναπτομένων πρὸς αὐτά, ἀλλ' ἀσφαλῶς συνανηκόντων. Πηλὸς ἐρυθρός, ἀττικός. Χρώματα μέλαν στιλπνόν, ἰώδεις ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι. Τὰ τρία συναπτόμενα ὄστρακα ὀρίζουν διάμετρον ἐξωτερικὴν $\pm 0,48$ μ., ἄνοιγμα δὲ στομίου $\pm 0,38$ μ. Τὸ πλάτος τῆς στεφάνης εἶναι $0,040$ μ. καταλήγει δὲ εἰς πλατὺ $0,045$ μ. ἀδιακόσμητον μελαμβαφὲς περιχέλωμα (πρβ. τομὴν εἰκ. 15 α, α). Ἡ ἄνω ἐπίπεδος ἐπιφάνεια τῆς στεφάνης κοσμεῖται ὑπὸ ζώνης ἐναλλὰξ πανθήρων, λεόντων καὶ σειρήνων (Nilsson JdI, 18 (1903) 126 Attische Vasen mit Tierstreifendekoration) κατὰ τὸν μελανόμορφον τρόπον, διὰ μέλανος καὶ ἰώδους ἐπιθέτου χρώματος καὶ ἐγγαράκτων λεπτομερειῶν. Δύο εὐθεῖαι γραμμαὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ὀρίζουσαι τὸ σημεῖον τῆς ἐκφύσεως τῶν ἐπὶ κιονοειδῶν βάσεων στηριζομένων τετραπλεύρων ἀπολήξεων τῆς στεφάνης καὶ τοῦ περιχειλώματος — τῶν κυρίως λαβῶν τοῦ ἀγγείου — περιέχουν παράστασιν σειρήνος μεγαλυτέρων διαστάσεων. Ἡ διακόσμησις τῆς στεφάνης τοῦ ἡμετέρου κρατήρος ἐνθυμίζει τὴν ὁμοίαν περίπου τοῦ κρατήρος τῆς Νέας Ὑόρκης 31, 11, 11, τοῦ ἀποδιδόμενου εἰς τὸν Σακωνίδην (G. Richter Metropol. Mus. Stud. IV, 1933, 169 εἰκ. 3-4. Α. Rumpf, Sakonides, Bilder griech. Vasen, 11, σ. 28 ἀριθ. 91, πίν. 23 (21-22)).

Καὶ αἱ ἐπὶ μέρους λεπτομέρειαι τῶν παραστάσεων τῶν ζώων: κεφαλαὶ πανθήρων, ὀφθαλμοὶ καὶ προτομαὶ σειρήνων, καμπύλη γραμμὴ προτεταμένου στήθους των, σχηματισμοὶ τῶν οὐρῶν τῶν ζώων: ὁμοιάζουν τόσον πολὺ ὅχι μόνον πρὸς τὰς λεπτομερείας τῆς στεφάνης τῆς Νέας Ὑόρκης (Richter ἔ. ἀ. 170-172 εἰκ. 3) ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλας παραστάσεις ἀποδιδομένων εἰς τὸν ἴδιον ζωγράφον ἀγγείων (Rumpf ἔ. ἀ. πίν. 15α = ὑδρία Villa Giulia, σ. 27 ἀριθ. 76).

Ἄν συγκρίνωμεν τὴν σειρήνα τῆς ὑδρίας ταύτης πρὸς τὴν καλύτερον σωζομένην ἡμετέραν τοῦ ὁστράκου 163β εἰκ. 15, 2 βλέπομεν ὅτι συναντῶμεν τὸ αὐτὸ κυρτὸν προτε-

Εἰκ. 15. Λαβὴ καὶ χεῖλη μελανομόρφων ἀττικῶν κρατήρων.

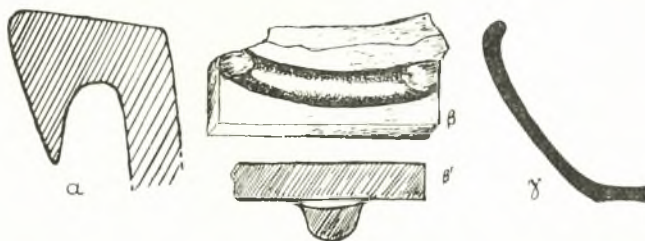
ταμένον στήθος, τὸν ἐπ' αὐτοῦ παχὺν βόστρυχον τῆς κόμης, τὰς αὐτὰς ἰώδεις ἐγχαράκτους λεπτομερείας πίν. 6 = ἀριθ. 41 πῶμα Παλέρμου, πίν. 19 = Ἀκροπόλεως θραῦσμα 607 παρὰ Rumpf ἀριθ. 110 σ. 18 = μέση φάσις. Πίν. 15α, 17 ε, 23 διὰ τὰς ἐγχαράκτους τῶν λεόντων καὶ πανθήρων λεπτομερείας. Βεβαίως ὁ κρατὴρ τῆς Νέας Ὑόρκης ἔχει ποικιλίαν ζώων εἰς τὴν σύνθεσίν του, εἰς δὲ τὰς ἐξοχὰς τῶν λαβῶν γοργόνεια, ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἐλαττώνει τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν καὶ πρὸς τὸν ἡμέτερον ὁμοιότητα καθὼς καὶ τὴν μερικὴν τῶν ὁμοίων εἰς ἀμφοτέρας τὰς στεφάνας ζώων, ἅτινα ἔχουν κοινὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κύκλου τοῦ ζωγράφου. Τὰ χαρακτηριστικὰ ἄλλως τε τῶν ζώων αὐτῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῶν λεόντων, οἵτινες εἶναι τῆς προτιμήσεως τοῦ ζωγράφου, ἐχρησιμοποίησεν ὡς βάσιν τῆς συγκροτήσεως τοῦ ἔργου του καὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀνυπογράφων ἀγγείων λ. χ. ἀριθ. 76 ὑδρίας πίν. 15α ὁ Rumpf ἔ. ἀ. σ. 11. Δυστυχῶς ἡ

τύχη δὲν περιέσωσε μέρος τῆς κοιλίας τοῦ κρατήρος, ἐκ τοῦ διακόσμου τῆς ὁποίας, ὡς κυρίου θέματος, θὰ ὑπεστηρίζετο περισσότερον ἢ ἀπόδοσις τῆς στεφάνης εἰς τὸν ζωγράφον τοῦτον. Ἡ διακόσμησις τῆς στεφάνης, ὡς γνωστόν, εἶναι κατωτέρας πάντοτε καλλιτεχνικῆς ἀξίας, ὡς θέματος δευτερεύοντος καὶ καθαρῶς διακοσμητικοῦ, ἐνῶ ἡ τῆς κοιλίας ἀποτελεῖ τὴν κυρίως σύνθεσιν.

Ὁ κρατὴρ τῆς Νέας Ὑόρκης καταστάσεται ὑπὸ τοῦ Rumpf ἔ. ἀ. σ. 18, ἔ. ἀ. 177 21 εἰς ἔργα τῆς μέσης φάσεως τοῦ τεχνίτου, περὶ τὸ 540 π. Χ. πρβ. Richter ἔ. ἀ. Πιστεύομεν ὅτι εἰς τὴν ὁμάδα ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ ἐκ Καβάλας στεφάνη χρονικῶς.

163γ. Μέγα μέρος ἐκ τοῦ λαιμοῦ τοῦ κρατήρος διασφῆζον τὸ ὀλικὸν ὕψος του 0,09 μ. ὅτι τὸ ὄστρακον συνανήκει μετὰ τοῦ προηγουμένου ὑποστηρίζεται ἐκ τῆς χορδῆς τοῦ κύκλου. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ λαιμοῦ ἐσωτερικῶς δὲν καλύπτεται ὑπὸ βερνικίου, διότι καλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ περιχειλώματος δὲν ἐφαίνεται. Περὶ τὴν ρίζαν τοῦ λαιμοῦ καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ὤμων τοῦ κρατήρος ἔχομεν τὸ γνωστὸν γλωσσωτὸν κυμάτιον δι' ἐναλλάξ ἰωδῶν καὶ μελανῶν χρωμάτων γεγραμμένον. Ἴσως εἰς τὸ ἴδιον ἀγγεῖον νὰ ἀνήκῃ τὸ

Εἰκ. 15α. α τομὴ ὄστράκου 163 εἰκ. 15, 2-3.
β· β' κάτωφες καὶ τομὴ λαβῆς εἰκ. 15, 1.
γ τομὴ ὄστράκου ἀριθ. 307.

ὄστρακον 163δ, ἐφ' οὗ μετὰ τὸ γλωσσωτὸν κυμάτιον ἔχομεν τὰ ἄκρα τῶν κρανῶν πολεμιστῶν διαστάσεις ὄστράκου $0,09 \times 0,05$ μ. Ἐσωτερικῶς εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τοῦ λαιμοῦ ἔχομεν πλατεῖαν ἰώδη ταινίαν καὶ εἶτα μελαμβραφὲς χρῶμα. 163ε Ἀξίον προσοχῆς εἶναι τὸ ἀδιακόσμητον τοῦτο μελαμβραφὲς τμήμα τῶν ὤμων τοῦ ἀγγείου, διότι ἐπ' αὐτοῦ διακρίνονται αἱ ρίζαι τῶν ἀποσπασθέντων κιόνων τῆς μιᾶς τῶν λαβῶν του, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐφέρετο ἡ τετράγωνος ἀπόληξις τῆς στεφάνης καὶ τοῦ περιχειλώματος. Ἡ μεταξὺ τῶν κιόνων ἀπόστασις εἶναι 0,09 μ. Ἐκ τῶν περιγραφομένων ἀνωτέρω πέντε ὄστράκων τὰ τέσσαρα ἀσφαλῶς συνανήκουν καὶ ἀπετέλουν τὸ ἄνω μέρος τοῦ γνωστοῦ τύπου κρατήρος μετὰ δύο κιονοειδῶν λαβῶν πρβ. Richter - Milne Shapes and names of Athenian vases σ. 7. εἰκ. 43-48. Jacobstahl, Ornamente πίν. 53.

164 εἰκ. 15, 1. Μεγάλῃ τετράπλευρος ἀπόληξις λαβῆς ὡσαύτως κιονοειδοῦς κρατήρος ἄνευ περιχειλώματος, μετὰ παραστάσεως πάνθηρος. Πηλὸς ἐρυθρὸς, καθαρὸς, ἀττικὸς χρώματα μέλαν στυλπνόν, ἰώδες ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι, διαστ. $0,090 \times 0,135$ μ., πάχος 0,017 μ. ὁμοῦ δὲ μετὰ τοῦ ἀναγλύφου δακτυλίου, τοῦ τὴν ἀπόληξιν τῆς λαβῆς ὑποστηρίζοντος ὀλικὸν πάχος 0,040 μ. Μεταξὺ τοῦ ἐπικολληθέντος κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀναγλύφου τούτου δακτυλίου καὶ τῆς ἐπιπέδου λαβῆς ὑπάρχει κενὸν εἰκ. 15α, β-β'. Ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιπέδου ἐπιφανείας τῆς λαβῆς παράστασις πάνθηρος βαδίζοντος ἐν πλαι-

σίφ μελανῷ. Τὰ χαρακτηριστικά τοῦ προσώπου τοῦ ζώου καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι τοῦ σώματος λεπτομέρειαι εἶναι ἐγγάρακτοι. Τὸν λαιμὸν τοῦ ζώου κοσμεῖ συμπαγὲς ἰῶδες χρῶμα. Μέσον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

165. Ὅστρακον χονδρὸν ἀνήκον εἰς πλευρὰν ἀγγείου, πηλὸς ἀττικὸς μετὰ ἐσωτερικοῦ ἐπιχρίσματος, σφζ. μῆκος 0,05 μ., χρώματα μέλαν καὶ ἰῶδες. Ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι. Παράστασις μορφῶν ὀρθίων (;

166. Ὅστρακον μετὰ παραστάσεως περρωτῆς σφιγγός. Πηλὸς ἐρυθρὸς ἄνευ ἐσωτερικοῦ ἐπιχρίσματος, ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι, ἰῶδεις ἐπίθετοι ραβδώσεις. Διαστάσεις 0,05 × 0,05 μ.

167. Ὅστρακον μετὰ παραστάσεως πάνθηρος καὶ ἄλλου τινὸς ἀντωποῦ πτηνοῦ ἢ ζώου μετὰ στικτῶν καὶ ἐπιθέτων λευκῶν καὶ ἰωδῶν στιγμῶν ἐπὶ μέλανος καστανοῦ ἐπιχρίσματος πηλὸς ἀττικὸς (;

168. Μικρὸν ὅστρακον μετὰ ὑπολείμματος παραστάσεως πολεμιστοῦ, γεγραμμένης δι' ἐνιαίου μελανοῦ χρώματος. Πηλὸς ἀττικὸς, διαστάσεις 0,04 × 0,03 μ. Ἐσωτερικῶς δακτύλιοι τροχηλάτου. Ἐξωτερικῶς χρώματα μέλαν καὶ ἰῶδες, ἐγγάρακτοι γραμμαὶ ὅχι σταθεροῦ περιγράμματος. Τέλος τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

169. Ἦμισιν λαβῆς καλυκοσχήμου ἀττικοῦ κρατῆρος· μῆκος σφζ. 0.12 μ. ἀρίστη διατήρησις στιλπνοῦ μελανοῦ χρώματος.

170. Βάσις ἐπίπεδος μεγάλου, ἀποκλειομένης τῆς κύλικος, ἀττικοῦ ἀγγείου· διάμετρος 0,075 μ.

Β' Ἀττικαὶ μελανόμορφοι κύλικες. Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀττικῶν ἀγγείων εἶναι τὸ ἐπικρατέστερον μεταξὺ ὅλων τῶν κατηγοριῶν τῶν ὀστράκων τοῦ εὐρήματος. Πάμπολλα εἶναι τὰ ὅστρακα, τὰ προερχόμενα ἐκ βάσεων λαβῶν καὶ μεγάλων τμημάτων τοῦ κυπέλλου τῶν κυλίκων, μετὰ ἐσωτερικοῦ ἐδαφοχρώμου κύκλου καὶ στιγμῆς εἰς τὸ κέντρον καὶ ἐξωτερικῆς ἐδαφοχρώμου ταινίας (171-181). Τὰ γραπτὰ ὅστρακα τῶν ἀττικῶν ὑποδιαίρουμέν εἰς τὰς ἑξῆς τρεῖς κατηγορίας.

Ι. Τύπος Σιάνων¹.

Κύλικες μετὰ περιχειλώματος (Randschalen ἢ Lip-cups), τῶν ὁποίων ἡ διακοσμητικὴ ζώνη ἐπεκτείνεται ἐπὶ τοῦ χείλους καὶ τῆς μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνης τοῦ ἀγγείου, αἱ δὲ μορφαὶ προβάλλονται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀργανικῶς καὶ διὰ μελανῆς γραμμῆς ἀκόμη χωριζομένων τμημάτων αὐτοῦ. Συνήθεις παραστάσεις εἶναι αἱ παρατακτικῶς ἐπαναλαμβανόμεναι ἢ κατὰ ζεύγη μορφαί, βαδίζουσαι ἢ ὀρθαὶ καὶ παρακολουθοῦσαι σκηνήν τινα (ἱππεῖς, ὀπλίται κλπ. Ure AE 1915, 116 σημ. 1). Πολλάκις τὰ χεῖλη καὶ ἡ μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνη φέρουσι χωριστὴν διακόσμησιν· ἐπὶ τοῦ χείλους συνήθως ταινίαν φύλλων ἢ ἀνθεμίων, ἐπὶ δὲ τῆς μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνης διαφόρους παραστάσεις (Ure ἔ. ἀ. σ. 116. Beazley Metr. Mus. Stud. V. σ. 11 ἀρ. 69, 74).

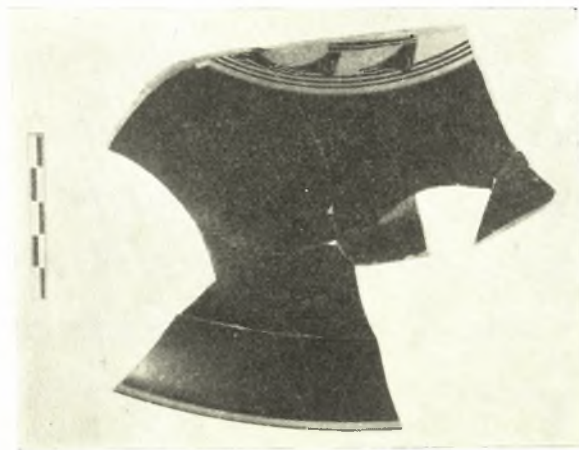
Ἐσωτερικῶς τὰ ἀγγεῖα ταῦτα φέρουν εἰς τὸ βάθος τοῦ κυπέλλου παράστασιν ἐν ἐγκολπίῳ πλαισιουμένην ὑπὸ γλωσσωτοῦ κυματίου ἢ πολλῶν ταινιῶν.

Ὁ τύπος οὗτος τῶν κυλίκων κυριαρχεῖ καθ' ὅλον τὸ β' τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶ-

1 Ὁ ὅρος ἐκ δύο κυλίκων τοῦ βρεττανικοῦ Μουσείου 49 (1929) σ. 260. Beazley JHS, 51, 275. Ὁ ἴδιος Metr. Mus. Stud. V 1934-36 σ. 93 ὑποσημ. 2.

νος καὶ παρεντίθεται τυπολογικῶς μεταξύ τῶν προγενεστέρων τοῦ τύπου τῶν «κωμα-
στῶν» (Greifenhagen, Ein attische s. f. Vasengattung, Diss. Königsberg 1929) καὶ τῶν
μικρογραφικῶν κύλικων¹ (Kleinmeister, Pfuhl § 280 σ. 273. Beazley JHS 52 (1932)

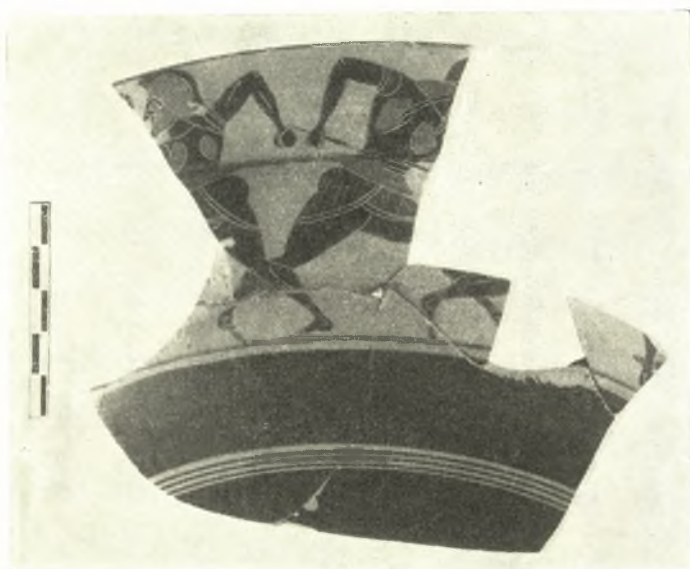

Εἰκ. 16. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς κύλικος εἰκ. 17.

λεπτομέρειαι. Ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν πόδα ἐξωτερικῆς τοῦ κυπέλλου ἐπιφανείας ζώνη ἐδα-
φόχρους καὶ ἐπ' αὐτῆς τρεῖς
λεπταὶ ταινίαι (πρβ. Ἐθν. Μουσ.
Ἀθηνῶν ἀριθ. 12667. CV Br.
Mus. III He πίν. 9 1 β. CV Co-
penhague III πίν. 114. μέσον
6^{ου} π. X. αἰῶνος).

183 εἰκ. 18, 18. Ὅστρακον
μετὰ παραστάσεως πολεμιστοῦ,
τοῦ ὁποίου σφίζεται μέρος καὶ
ἀσπίδος διακοσμουμένης διὰ ρό-
δακος. Χρώματα μέλαν, ἰῶδες,
ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι (πρβ.
CV. Br. Mus. III He πίν. 2c).

184 εἰκ. 18, 13-15. Τρία
ὄστρακα κύλικος συγκολληθέντα
ἐκ διαφόρων μικροτέρων, ἀσφα-
λῶς συνανήκοντα, ἀλλὰ μὴ συνε-
φαπτόμενα. Ἐσωτερικῶς μέλαν
ἐνιαῖον χρῶμα, περὶ τὰ χεῖλη στενὴ ταινία ἐδαφόχρους. Ἐξωτερικῶς παράταξις ἱππέων

Εἰκ. 17. Μελανόμορφος ἀττική κύλις τύπου «Σιάνων».

1 Ὁ ξένος γνωστὸς ὄρος Kleinmeisterschalen καὶ
Little master cups ἀπεδόθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ
Ure AE 1915 σ. 117 «μικρογραφικαὶ (κύλικες) ἢ μορφαί».

2 Ὅπου ὁ πηλὸς τῶν ἀγγείων τούτων δὲν ἀναφέρε-
ται ἐξυπακούεται ὡς ἀττικός.

ἐπὶ μελανῶν καὶ ἐναλλάξ λευκῶν ἵππων. Ἐπίθεται ἰώδη χρώματα καὶ ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι. (Πρβ. Ἀθηνῶν 530. Metrop. Mus. Stud. V. σ. 98 εἰκ. 12-13. Νέας Ὑόρκης GR. 512, εἰκ. 3 Heidelberg εἰκ. 6, μέσα 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος).

Εἰκ. 18. Ὅστρακα μελανόμορφων ἀττικῶν κυλίκων.

185-191 εἰκ. 18, 1-6, 9. Ὅστρακα ἀνήκοντα εἰς χεῖλη κυλίκων διατηροῦντα μόνον τὰς κεφαλὰς τῶν ὀρθίων προφανῶς παρισταμένων μορφῶν ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μελῶν τοῦ ἀγγείου-χείλους καὶ τῆς μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνης (πρβ. CV Bibl. Nat. I πίν. 45, 1-5) ἐπὶ τοῦ 190 πιθανὸν νὰ παρίσταται τύμβος.

192. Μικρόν ὄστρακον ἀνήκον πιθανῶς εἰς ἀγγεῖον τῆς ομάδος ταύτης μετὰ παραστάσεως συμποσίου. Μόλις σφύζεται μέρος τῆς τραπέζης.

193. Ὀστρακον ἀνήκον εἰς στεφάνην ὁμοίου ἀγγείου, ἀλλ' ὑστέρας τέχνης. Ἄνω μέρος πολεμιστοῦ μετ' ἐγγαράκτων γραμμῶν ἀσταθοῦς περιγράμματος. Τέλος τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

194-195. Τὸ πρῶτον μικρόν ὄστρακον στεφάνης κύλικος μετ' ἀνθεμίου. Τὸ 195 εἰκ. 18, 16 διαμ. $\pm 0,23$ μ. φέρει ἐπὶ τοῦ χείλους ζώνην ἀνθεμίου καὶ κάτωθεν αὐτῆς παράστασιν σφιγγός(;) ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνης. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν τύπον τοῦ ἀνθεμίου εἶναι σοβαρώτερος ἀπὸ τὸν Ἀθηνῶν 529, Jacobstahl Ornamente πίν. 67 c. Beazley-Payne JHS 1929 σ. 259, 23, πίν. XV 10-11 καὶ XVII 23. Ἀρχαὶ τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος· πρβ. ὄστρακον ἐκ Σελινούντος Monum. Antichi τόμ. XXXII πίν. XCI, 4.

196-201. Διάφορα ὄστρακα ἐκ τῶν ἐν τῇ βάθει τοῦ κυπέλλου τῶν κυλίκων ἐγκολπίων. Πιθανὸν μερικὰ ἐξ αὐτῶν νὰ ἀνήκουν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τῶν κυλίκων τύπους, δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ καθορισθῇ οὗτος ἐπακριβῶς.

202. εἰκ. 20, 18. Μικροσκοπικὸν ὄστρακον· διαστ. σφζ. $0,028 \times 0,22$ μ. Ἐξωτερικῶς μέλαν ἐνιαῖον ἐπίχρυσμα καὶ ἔχνη ἀρχῆς τοῦ ποδὸς διὰ τῆς ἀφῆς μόνον ἀντιληπτὰ. Ἐσωτερικῶς ὑπόλειμμα παραστάσεως κεφαλῆς λέοντος ἐπὶ τοῦ μελανοῦ ἐνιαίου πρώτου χρώματος τῆς κεφαλῆς ἐπετέθη παχὺ λευκόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου λεπτόταται ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι τῆς χαίτης τοῦ ζώου. Διὰ τῶν ἐν λόγῳ λευκῶν χαραγμάτων δὲν διαφαίνεται ἐπομένως ὁ πηλός, ἀλλὰ τὸ ὑπὸ τὸ λευκὸν χρῶμα μέλαν τοιοῦτον. Διὰ λευκοῦ χρώματος παρίστανται καὶ οἱ ὀδόντες τοῦ ζώου, ἡ γλῶσσα δὲ καὶ τὰ χεῖλη δι' ἰώδους.

Ἀντιθέτως πρὸς τὰς ὑπὸ τῆς τύχης ἐπιφυλαχθείσας μικροσκοπικὰς διαστάσεις τοῦ ὄστράκου τούτου αἱ γραμμαὶ τῆς παραστάσεώς του εἶναι θαυμασίας σταθερότητος καὶ λεπτολόγου ἐκτελέσεως. Αἱ λοξῶς παρατασσόμεναι ζητοειδεῖς ἐγγάρακτοι γραμμαὶ ἀποτελοῦν εἶδη ὑποτυπωδῶν μαιάνδρων καὶ ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν συνεστραμμένου σχοινίου-βοστρύχου. Τὰς ζητοειδεῖς ὁμοίας ἐγγαράκτους γραμμὰς χρησιμοποιοῖ εἰς τὴν ἀπόδοσιν ἀκριβῶς τῆς χαίτης τῶν λεόντων τοῦ ὁ Σακωνίδης (A. Rumpf ἔ. ἀ. πίν. 15. b. c. προτομαὶ λεόντων εἰς ἐπίσημα ἀσπίδων ὑδρίας ἀριθ. 76 πίν. 17 c εἰς κύλικα Fitzwilliam Museum 60 παρὰ Rumpf ἀριθ. 18 σελ. 24, πίν. 24 κρατῆρος Βολωνίας. πίν. 29, πρόχου Βερολίνου 1732 (Κόχλου).

Τὰ ἀνωτέρω βεβαίως χαράγματα δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἐπιθέτου, ἀλλὰ δὲν λείπει καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὰ παλαιότερα κυρίως ζωγράφου ἔργα (Rumpf ἔ. ἀ. πίν. 5, a, c, e, g, ὅπου ἔχομεν ἂν ὅχι τόσον πολὺ, ὅπωςδήποτε τὸ λευκὸν ἐπίθετον χρῶμα). Καὶ εἰς τὸν θαυμάσιον κρατῆρα, τὸν εὐρεθέντα ὑπὸ τοῦ Broneer ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν καὶ προερχόμενον ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Ἑξηκίου αἱ χαῖται τῶν λεόντων φέρουν τὰς ἰδίας ἐγγαράκτους λεπτομερείας (Hesperia 6, 1937, σελ. 483 εἰκ. 8).

II. Μικρογραφικαὶ κύλικες (Kleinmeisterschalen).

Τύπος α'. Μετ' ἀβάφου περιχειλώματος (Randschalen ἢ Lip-cups), κατὰ τὸν ὅποιον ἡ στεφάνη τοῦ ἀγγείου σαφῶς καὶ ὁργανικῶς χωριζομένη ἀπὸ τοῦ ὑπολοίπου βαθυτέρου τμήματος τοῦ ἀγγείου-τοῦ κυπέλλου-ἀποτελεῖ στενὴν ἐδαφόφρουν διακοσμουμένην λωρίδα. Κατὰ τοῦτον κοσμεῖται πρῶτον ἡ στεφάνη μόνον διὰ μικροσκοπικῶν

μεμονωμένων παραστάσεων ἢ μικρῶν συμπλεγμάτων καὶ ἢ μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνη μένει κενή. Ἐπειτα ἀντιθέτως καὶ ἀκόμη περαιτέρω δημιουργοῦνται διάφοροι ἄλλαι ὅσον ἀφορᾷ τὸν διάκοσμον παραλλαγαί. (Beazley Little - Master cups JHS 52 (1932) σ. 167 κ.ἐξ. FR III σ. 219 ἔ. Buschor).

203 εἰκ. 18, 12. Ὅστρακον μετὰ παραστάσεως πάνθηρος ἐπὶ τῆς στεφάνης καὶ ἄλλου ζώου, τοῦ ὁποῖου μόνον οἱ πόδες σφύζονται. Διάμ. $\pm 0,185$ μ., πηλὸς ἐρυθρὸς μετὰ λεπτοτάτων ψηγμάτων μαρμαρυγίου, χρώματα μέλαν, ἰώδες ἐπίθετον, λευκόν· ἐγγράρατοι λεπτομέρειαι. Πρώϊμος 6^{ος} π. Χ. αἰὼν (πρβ. CV Br. Mus. III He πίν. 14,1).

204 εἰκ. 18, 7-8. Δύο ὅστρακα στεφάνης. Ἐπὶ τοῦ ἐτέρου παράστασις παλαιστοῦ (;) διὰ λευκοῦ, ἰώδους καὶ μέλανος γεγραμμένη. Ἐγγράρατοι λεπτομέρειαι β' τέταρτον 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος. (Beazley JHS 52, σ. 168 LO).

205 εἰκ. 18, 10. Ἐπὶ τῆς στεφάνης χαρίεσσα μικροσκοπικὴ παράστασις ἵππου διὰ χρωμάτων μέλανος, ἰώδους καὶ λευκοῦ· β' τέταρτον 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος (Beazley JHS 52, σ. LO).

206 εἰκ. 18, 17. Μέγα μέρος στεφάνης καὶ κυπέλλου κύλικος μετὰ παραστάσεως δύο ἀντωπῶν κωμαστῶν. Περίγραμμα μορφῆς γωνιῶδες κάπως καὶ ἐσχηματοποιημένον. Ἐπιγραφαὶ ἄνευ νοήματος. Διάμ. ἀγγ. $\pm 0,145$ μ. (Beazley Att. bl. fig. a sketch σ. 23 «Elbowsaunts»).

207-210. Χεῖλη κυλίκων μετὰ καρδιοσχήμεν φύλλων κισσοῦ καὶ λωτοῦ. Τὸ 208 θὰ ἡδύνατο καὶ ἰωνικῆς προελεύσεως νὰ εἶναι (E. Kunze Ionische Kleinmeister Ath. Mitt. 1934 σ. 81 ἐξ.).

211. Μικρὸν χεῖλος ἐδαφόχρουν (πρβ. 204) μετ' ἐπιγραφῆς ἐγγαράκτου οἱ ἴσως [ΠΑΡΘΕΝ]ΟΙ.

212-213. Δύο ὅστρακα μικροσκοπικῶν κυλίκων. Ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς δευτέρας ἴχνη πτερωτῆς μορφῆς (σειρήνος). Ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνης τοῦ πρώτου παράστασις ἀκατάληπτος.

Τύπος β'. Μετὰ μελαβαφοῦς περιταινιώματος (Bandschalen ἢ band-cups JHS 52, 187 κ.ἐξ.), κατὰ τὸν ὅποιον ἡ στεφάνη δὲν χωρίζεται ὀργανικῶς, ἀλλὰ καταλήγει βαθμιαίως εἰς τὸ κύπελλον καὶ καλύπτεται ἀντιθέτως πρὸς τὸν προηγούμενον διὰ πλατείας μελανῆς ταινίας. Κατὰ τὸν τύπον τοῦτον μόνον ἢ μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνη διακοσμεῖται καὶ κατὰ τὰ ἐξῆς θέματα:

I. Πτηνὰ - Ζῶα.

214 εἰκ. 19, 2. Διάμετρος ἀγγείου $\pm 0,20$ μ. Παράστασις ἐλάφου καὶ πάνθηρος, πρβ. Clara Rhodos III εἰκ. 14 σ. 30. IV, 93 εἰκ. 75. CV Br. Mus. III He πίν. 16, 9-10.

215 εἰκ. 19, 1. Παράστασις τράγου μετὰ λευκῶν ἐπιθέτων ποικιλμάτων συγκριτέα πρὸς τοῦ Τλήσωνος. Horpin B. F. 372. Ἐνυπόγραφον ὅστρακον τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου ἐκ τοῦ ἱεροῦ Καβάλας βλ. ΠΑΕ 1938 σ. 79 εἰκ. 5.

216 εἰκ. 19, 4. Κεφαλὴ κριοῦ καὶ ἄκρα ἐτέρου ζώου.

217 εἰκ. 19, 3. Ὅρνις καὶ κριός. Πρβ. Τλήσωνος Horpin B. F. 366, 391, JHS πίν. IX καὶ ἀριθ. 219.

218 εἰκ. 19, 5. Παράστασις κριοῦ ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνης διὰ χρώματος

καστανόχρου χρυσίζοντος. Τὰ κέρατα διὰ παχέος λευκοῦ ἐπιθέτου, ὁ λαιμὸς δι' ἰώδους, σύνολον ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι. Ἐσωτερικῶς στιλπνὸν ἐπίχρῳμα καφέχρουν ἀνοικτόν.

219 εἰκ. 18, 11. Κριὸς πρβ. 217 καὶ Horpin B. F. 398. CV Br. Mus. III He πίν.

220, 221, 222. Ὅρνιθες πρβ. CV Bibl. Nat. I πίν. 45, 6-8.

223 εἰκ. 19, 6. Ἀλεκτορομαχία. Πρβ. τεμάχιον Λούβρου παρὰ Ure JHS (1932)

Εἰκ. 19. Ὅστρακα ἀττικῶν μελανομόρφων κυλίκων.

(52) Droopcup σ. 63, 69 εἰκ. 6 ἀριθ. 79 καὶ πίν. II 21-25. 540-530 π. X.

224-231, διάφορα ζῶα.

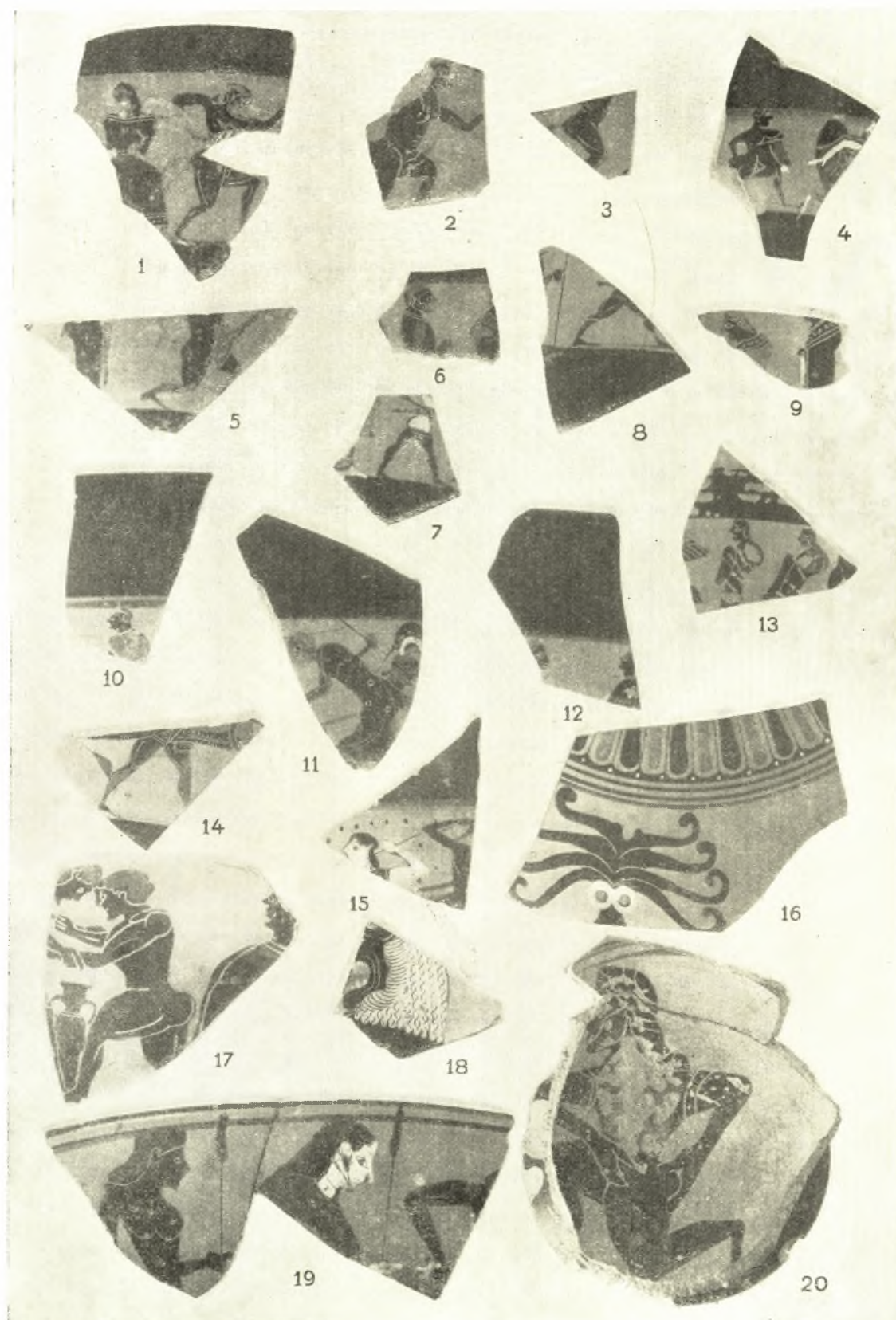
II. Μυθολογικά ζῶα.

232 Σειρήνες.

III. Μάχαι.

233 (;), 234 εἰκ. 20, 11. Ἐπὶ τοῦ ἱματίου τοῦ ἡνιόχου λευκοὶ ἀστερίσκοι, ἐπὶ τοῦ κράνους τοῦ πολεμιστοῦ λευκὸν καὶ ἰῶδες ἐπίθετον χρῶμα.

235 εἰκ. 20, 15. Ἀθηνᾶ (;) καὶ πολεμιστῆς, στιγμαὶ πληρωτικά, μιμήσεις ἴσως ἐπιγραφῶν.

Εἰκ. 20. Ὅστρακα μελανομόρφων κυλίκων καὶ ἄλλων ἀγγείων (17, 19).

236 εἰκ. 20, 14. Κάτω ἄκρα πολεμιστῶν.

IV. Σατυρικαὶ παραστάσεις.

237-239 εἰκ. 20, 1-5. Πρβ. Beazley JHS 1932 (52) σ. 187-188 ΒΟ εἰκ. 20 εἰς σελ. 204 παρατεθειμένην κύλικα Ν. Ὑόρκης.

V. Διάφοροι σκηναὶ μικροσκοπικά.

240-252 εἰκ. 19, 7 καὶ εἰκ. 20, 6-10, 12, 13.

VI. Πολεμισταί.

253-257 εἰκ. 21, α. Τὸ 253 εἶναι μέγα μέρος κύλικος διάμ. $\pm 0,185$ μ. Ἐπὶ τῆς

Εἰκ. 21. Τὰ ὄστρακα ἀριθ. 253 καὶ 297.

ἀσπίδος τοῦ μεσαίου σφύζεται διὰ λευκῶν ἐπιθέτων χρωμάτων γραφὴν ὡς «ἐπίσημον» παράστασις πάνθηρος, ἐπὶ τῶν ἀντύγων τῶν ἄλλων ἀσπίδων ἰώδεις στιγμαί. Εἰς τὸ 257 πιθανὸν παράστασις πάνθηρος. Τὸ 256 ἴσως νὰ ἀνήκη καὶ εἰς κύλικα τύπου Σιάνων. Εἰς τὰ παρὰ τὰς ρίζας τῶν λαβῶν ἐκφυόμενα ἀνθέμια ἀνήκουν τὰ ὄστρακα 259-264 εἰς ὑπόλειμμα δὲ ἐπιγραφῆς τὸ 265.

266-268. Τρία ὄστρακα κυπέλλων κυλίκων μετ' ἀνθεμωτῶν κοσμημάτων. Τὸ διὰ φύλλων κισσοῦ κοσμούμενον εἶναι τὸ νεώτερον ἐκ τῶν τριῶν, τέλος τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

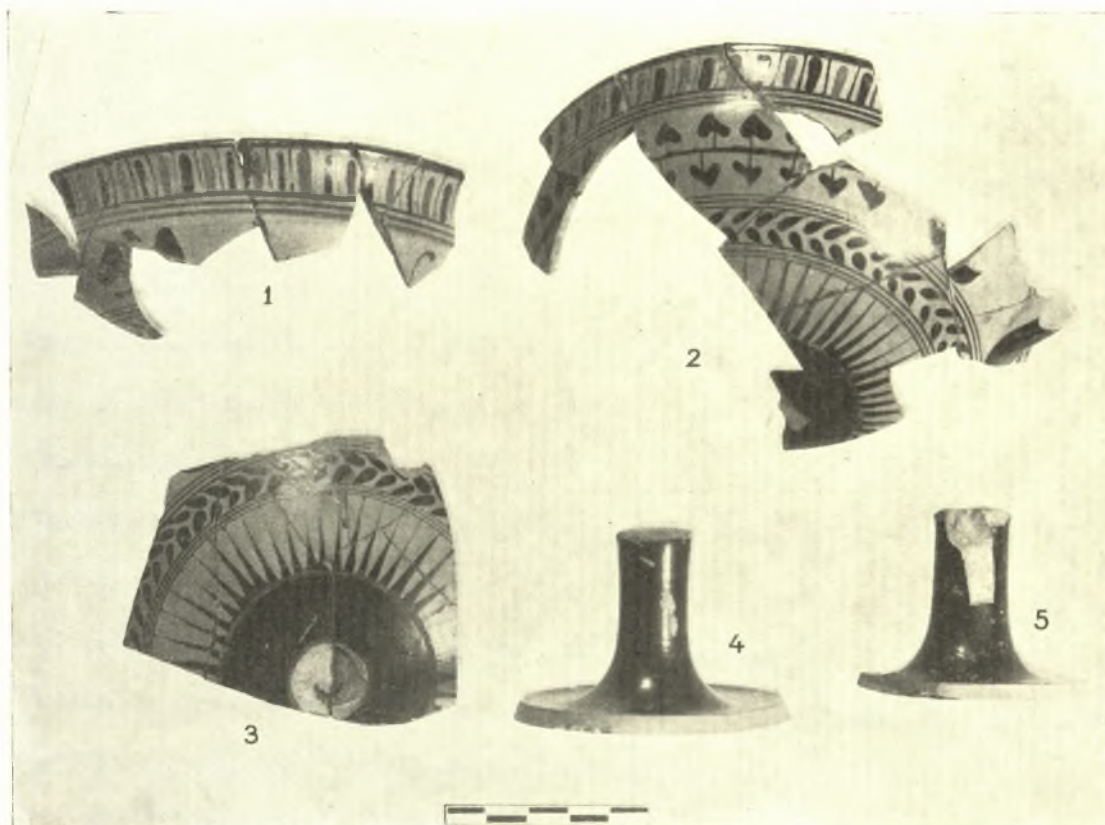
269. Χεῖλος κύλικος ἀμαυροῦ μέλανος βερνικίου, χονδρῶν τοιχωμάτων καὶ ὑπολείμματος ἀνερμηνεύτου παραστάσεως. Ἴσως πρόκειται περὶ ἀπομιμήσεως ἀττικῆς.

270 καὶ 271. Δύο ὄστρακα κυλίκων μικροσκοπικῶν μεθ' ἐνιαίων μελαμβραφῶν παραστάσεων πολεμιστῶν. Διαστ. τοῦ πρώτου $0,05 \times 0,05$ μ. Τέλος τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

272. Ὅστρακον βάσεως κύλικος, Uge JHS (52) 1932 σ. 59 εἰκ. 3 πίν. III 97 540-530 π. Χ. σ. 66 εἰκ. 8 ἀριθ. 109, 540 π. Χ.

III. Μικραὶ ἀττικαὶ κύλικες τύπου τοῦ «Kassel».

Εἰς χαριτωμένας μικρὰς καὶ λεπτοτάτης τεχνικῆς κύλικας ἀνήκουν πλεῖστα ὅσα ὅστρακα ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ συνανήκοντα ἀπετέλεσαν μεγάλα μέρη ἀγγείων. Δυστυχῶς δὲν κατωρθώθη νὰ ἀποτελεσθῇ ὁλόκληρον ἀγγεῖον. Εἶναι ὅμως τόσα πολλὰ τὰ ὅστρακα ὥστε εὐκόλως καὶ βασίμως νὰ δυνάμεθα νὰ ἀναπαραστήσωμεν τὸν τύπον των

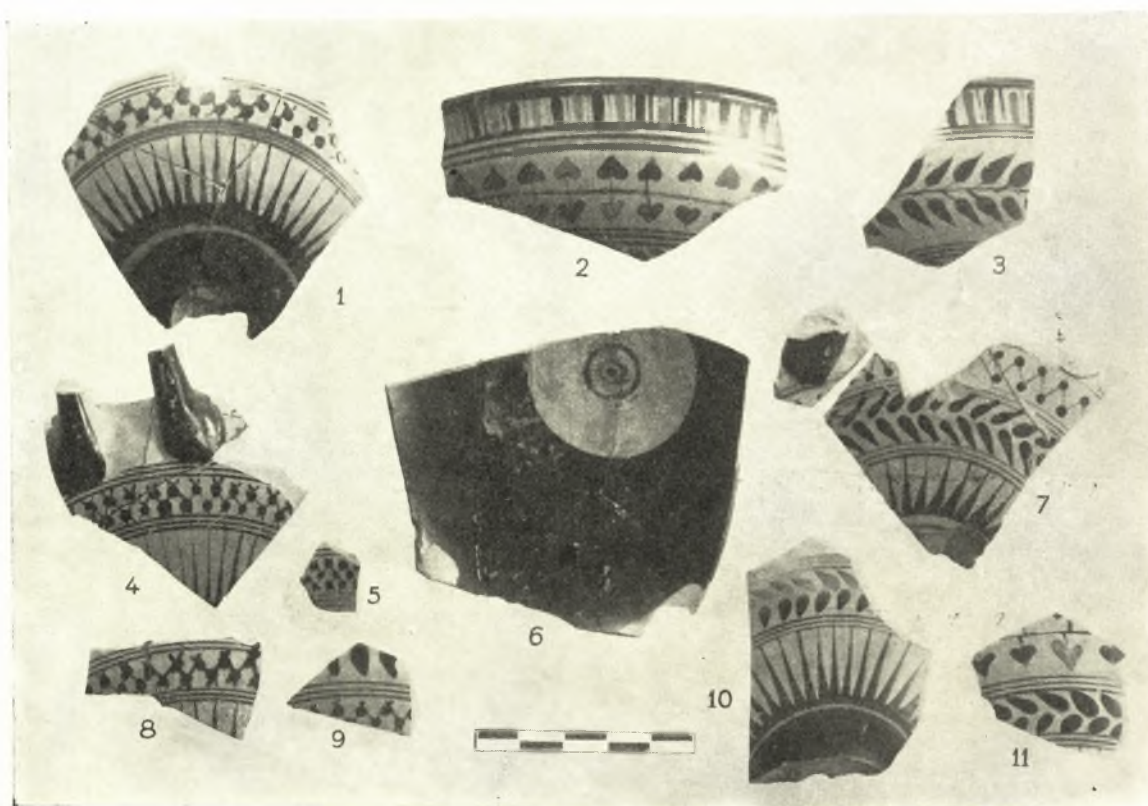
Εἰκ. 22. Ὅστρακα ἀττικῶν κυλίκων τύπου Kassel.

καὶ ἂν ἀκόμη ἔλειπον αἱ εἰς τὰς διαφόρους συλλογὰς διασωθεῖσαι ὅμοιαι ἀκέραιαι κύλικες. 273-287 εἰκ. 22-23. Πηλὸς ἐρυθρός, καθαρὸς, ἀττικός. Κάθετος κυματοειδὴς στεφάνη ὡς τῶν κυλίκων μετὰ περιταινιώματος (band-cups), ἐλαφρῶς βαθὺ κύπελλον, ποὺς ῥαδινός, συνολικὸν ὕψ.-0,750 μ. διάμ. 0,130 μ. Ὁ ἐξωτερικὸς διάκοσμος εἰς τὰ περισσότερα θραύσματα εἶναι ὁ ἑξῆς· περὶ τὴν στεφάνην τὸ ἐναλλάξ μελανόχρουν καὶ ἰώδες γλωσσωτὸν-ἰωνικὸν-κυμάτιον. Ὑπ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνης πλατεῖα στεφάνη ἐκ καρδιοσχῆμων φύλλων κισσοῦ ἐναλλάξ ἰωδῶν καὶ μελανῶν. Ἐπακολουθεῖ στεφάνη ἐκ φύλλων μύρτου ἄνευ μίσχων κατευθυνομένων εἰς ἄλλας μὲν κύλικας πρὸς τὰ ἀριστερά, εἰς ἄλλας δὲ ἀντιθέτως καὶ εἶτα τὸ περὶ τὴν βάσιν ἀκτινωτὸν κόσμημα (εἰκ. 23 α, α).

Τὸ εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀποφύσεως τῆς βάσεως ἐνιαῖον μελανὸν χρῶμα χωρίζεται ἀπὸ τοῦ ἀκτινωτοῦ δι' ἐξηρημένης ἐπιθέτου ἰώδους γραμμῆς. Διὰ τριπλῶν μελανῶν γραμμῶν χωρίζονται καὶ ὅλαι αἱ προαναφερθεῖσαι ζῶναι τοῦ φυτικῶς διακόσμου.

Τοῦ περιγραφέντος ἀνωτέρω διακόσμου (εἰκ. 22, 2) τὴν στεφάνην τῶν καρδιοσχῆμων φύλλων τοῦ κισσοῦ καὶ τὰ ἄμισχα φύλλα τοῦ μύρτου ἀντικαθιστοῦν εἰς τινὰ ὄστρακα στεφάνη ἐκ φυσικωτάτων ἐμίσχων φύλλων μύρτου καὶ καρποὶ ροιᾶς συνδεόμενοι χιαστί ὑπὸ γραμμῶν (εἰκ. 23, 3 καὶ 9. εἰκ. 23 α, β) ἢ συμπλεκόμενα φύλλα λωτοῦ καὶ περισσότερον ἐσχηματοποιημένοι καρποὶ ροιᾶς-στιγμαὶ (εἰκ. 23, 7. εἰκ. 23 α, γ) ἢ

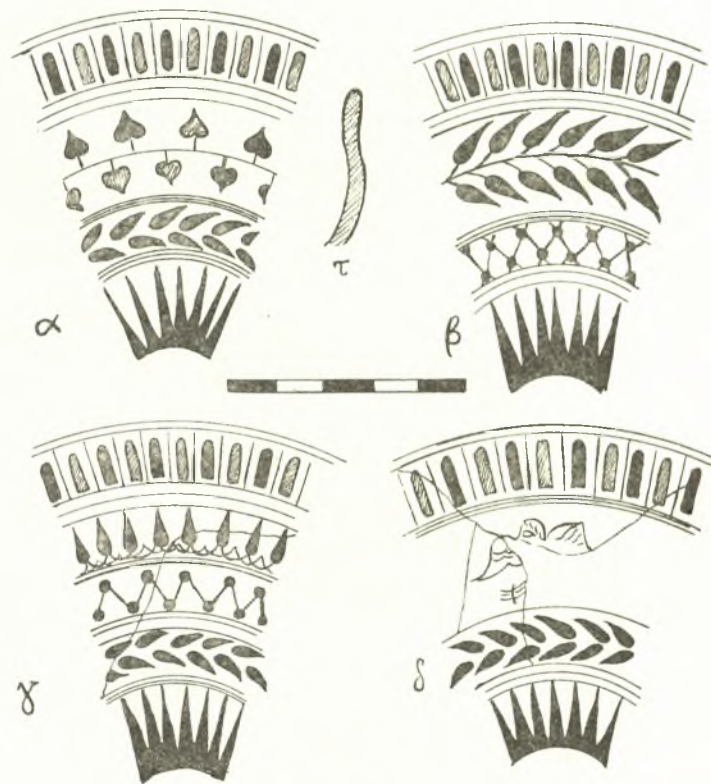

Εἰκ. 23. Ὅστρακα ἀττικῶν κυλίκων τύπου Kassel.

τέλος σειρὰ μεμονωμένων περρωτῶν ἢ ἄλλων μικροσκοπικῶν μορφῶν μετ' ἐγγαράκτων λεπτομερειῶν (εἰκ. 22, 1. εἰκ. 23 α, δ). Ἐσωτερικῶς δλόκληρον τὸ ἀγγεῖον καλύπτεται ὑπὸ μελανοῦ ἐνιαίου χρώματος πλὴν κυκλικοῦ ἐδαφοχρώμου κέντρου εἰς τὸ βάθος τοῦ κυπέλλου, ἐφ' οὗ μελανὸς ἐγγεγραμμένος κύκλος εἰκ. 23, 6. Ὁ ἐσωτερικὸς σωλὴν τοῦ λεπτοτάτου ὡσαύτως ποδὸς τοῦ ἀγγείου καὶ ἡ κάτω ἔδρα του εἶναι ἐδαφόχρωμα.

Ἡ φανερά ἀττικὴ τεχνικὴ τῶν ἀγγείων τούτων καὶ ὁ ἐκ πρώτης ὄψεως ὁμολογούμενος ὑπενθυμίζων Λακωνικὰ διακοσμητικὰ θέματα τῶν ἀγγείων τούτων διάκοσμος (Ure JHS 1932 (52) σ. 70) ὑπέβαλεν εἰς τοὺς πρώτους μελετητὰς ὁμοίων ἀγγείων καὶ πρῶτον εἰς τὸν Boehlau, *Aus ionischen und italischen Nekrop.* σ. 133-34 πίν. X. 2 νά δεχθῇ ὅτι πρόκειται περὶ ἔργων ἰωνικῶν μετ' ἐπιδράσεως λακωνικῆς, τὸν Droop

JHS (30) 1910 σ. 25 νὰ δεχθῇ ὅτι πρόκειται περὶ ἔργων ἀττικῶν μετ' ἐπιδράσεων λακωνικῶν. Τελευταίως οἱ Beazley-Payne JHS (49) 1929 σ. 270 πρβ. καὶ E. Homann-Wedeking Archaische Vasenornamentik σ. 69, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὀστράκου ἀριθ. 59 πίν. XVII 25 ἀποκλείουν τὴν λακωνικὴν ἐπίδρασιν καὶ χαρακτηρίζουν τὰς κύλικας ὡς ἀττικάς, ἐκ τοῦ θραύσματος δὲ τοῦ Kassel (Boehlau ἔ. ἀ. πίν. X 2), συνέπτυξαν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον καὶ ὁμάδα τῶν ἀγγείων αὐτῶν. Ὁ Beazley JHS (1932) 52 σ. 187 καὶ 191 ἐπανέρχεται ἐπὶ τῆς ὁμάδος ταύτης αὐξάνων τὸν κατὰ τὸ 1929 JHS 49, 192 παρατεθέντα κατάλογον τῶν ἀγγείων τούτων. Εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου JHS (52) 1932 σ. 191

Εἰκ. 23 α. Τομή καὶ τέσσαρες παραλλαγὰὶ ἐξωτερικοῦ διακόσμου κύλικων τύπου «Kassel» ἐκ Καβάλας.

νέον κατάλογον προστίθενται ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἐκ Καβάλας ὀστράκων καὶ δύο ἀντίτυπα ἀκέραια ἐκ τοῦ εὐρήματος Ἀναγυροῦντος, τὰ ὅποια ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Π. Οἰκονόμος ἐπέτρεψεν ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν¹, ὀστράκον τῆς συλλογῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης, προσεχῶς δημοσιευθησόμενον ὑπὸ τῆς H. Kenner εἰς τὸ CV, καὶ πολλὰ ὀστράκα τοῦ Museo Topographico τῆς Φλωρεντίας.

Ἐν τέλει ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι αἱ διαστάσεις τῶν ἀγγείων τούτων εἶναι περίπου αἱ αὐταὶ εἰς ὅλα τὰ ἀκέραια σφζόμενα ἀγγεῖα: ὕψ. 0,070-0,075 διὰμ. 0,130-0,135 μ. Ἡ ἡλικία των δὲ τοποθετεῖται ὑφ' ὅλων τῶν μελετητῶν εἰς τὸ γ' τέταρτον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

1 Τὸν καθηγητὴν κ. Γ. Π. Οἰκονόμον καὶ ἐνταῦθα θερμῶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἄδειαν του νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα τὰ ἀγγεῖα ταῦτα.

Γ' Διάφορα ἀγγεῖα. 288 εἰκ. 20, 19. Ὅστρακον ἀνήκον πιθανὸν εἰς κύλικα μετὰ «κομβοφόρων» λαβῶν («Knorpfhenkelschale») ἢ εἰς σκύφον διάμ. ἀγγ. $\pm 0,22$ μ. Ἐσωτερικῶς μέλαν καὶ περὶ τὰ χεῖλη ἑδαφόχρωμος ταινία. Ἐξωτερικῶς μελανὴ ταινία ἀμέσως μετὰ τὰ χεῖλη καὶ παράστασις μορφῶν ἐφήβου καὶ κόρης κρατούντων λόγχας καὶ ἑτέρου προπορευομένου κρατούντος σπάθην μόλις σφζομένην. Ἐπίθετα χρώματα ἰώδη καὶ λευκαὶ ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι. Ἡ ἐπικὴ αὕτη παράταξις ἐνθυμίζει τὸν κἀνθαρον τοῦ Βερολίνου Furtwängler 1737 JdI 1931 πίν. 4, τὸν ὁποῖον ὁ Langlotz Zeitbestimmung σ. 10 χρονολογεῖ μὲ τὸν δῖνον τοῦ Λυδοῦ πρβ. καὶ Beazley Payne JHS (49) 1929 σ. 272 ἀριθ. 60 πίν. XVI, 13 περὶ τὸ 540 π. Χ. καθὼς καὶ τὴν κύλικα Villa Giulia 3559 CV. Villa Giulia III πίν. 27, 4.28, ὅσον ἀφορᾷ τὴν παράστασιν τῶν ἐφήβων κυρίως.

289. Ὅστρακον καθέτων τοιχωμάτων πιθανὸν καλυκοσχήμου ἀγγείου $0,055 \times 0,040$ μ. Ἐσωτερικῶς περὶ τὴν στεφάνην τρεῖς ἰώδεις ταινίαι ἐπὶ τοῦ μέλανος. Ἐξωτερικῶς χεῖλη καὶ ταινία μελανή, παράστασις ἱππέως καὶ ἐπιγραφαὶ ἄνευ νοήματος. Χρώματα ἰώδη καὶ λευκὰ ἐπίθετα, ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι.

290. Ὅστρακον σκύφου(;) μετὰ παραστάσεως λέοντος ἐστραμμένου πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅπου διασφύζεται μορφή τις διάστ. $0,03 \times 0,03$ μ.

291. Ὅστρακον καθέτων χειλέων μετὰ γλωσσωτοῦ κοσμήματος ἀνήκοντα εἰς ἀταύτιστον ἀγγεῖον. Διάστ. $0,05 \times 0,03$ μ.

292. Ὅστρακον ἀνήκον εἰς κύλικα ὀφθαλμοφόρον (Augenschale). Εἶναι τὸ μόνον ὄστρακον τοῦ εἶδους τούτου ἐν τῷ εὐρήματι.

293. Ὅστρακον μετὰ παραστάσεως κύκνου, ἀνήκον εἰς ἀταύτιστον εἶδος ἀγγείου. Διάστ. $0,055 \times 0,035$ μ.

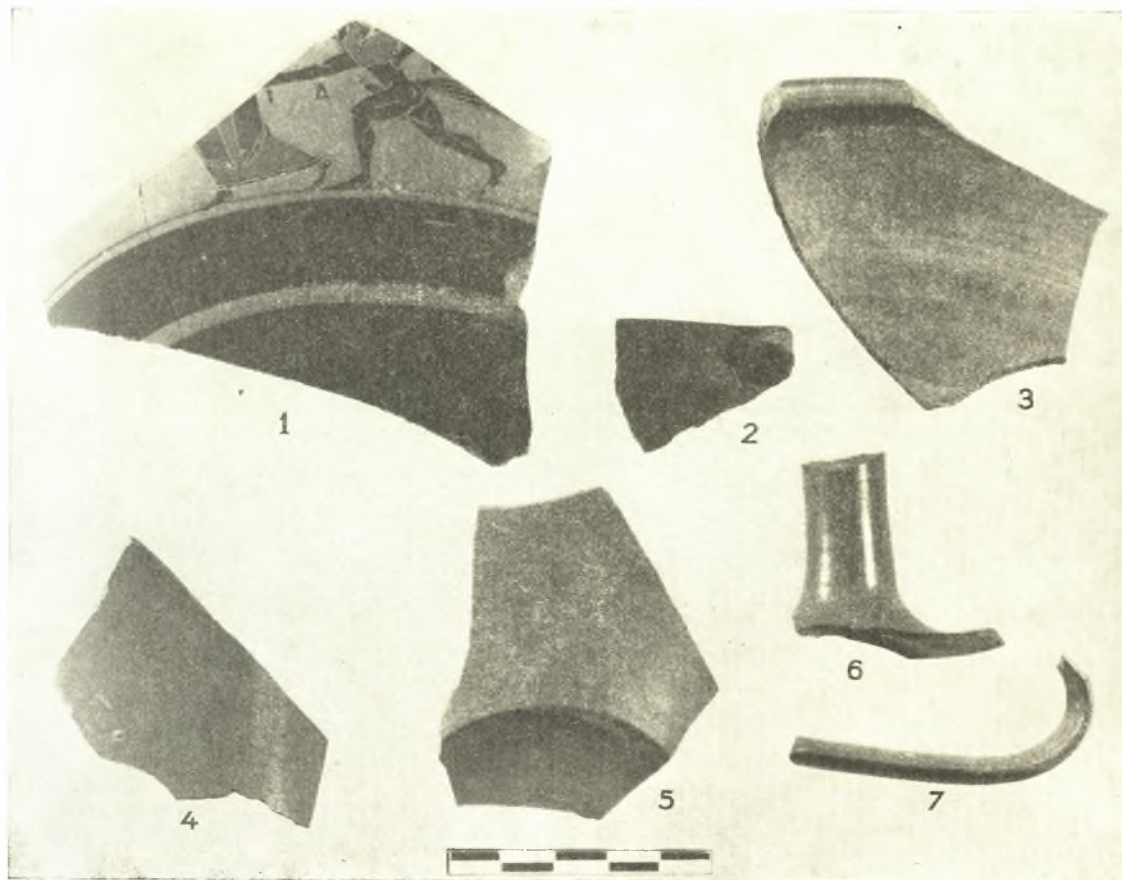
294. Βάσις ληκυθιδίου(;) μετὰ γλωσσωτοῦ κυματίου καὶ τῶν κάτω ἄκρων μορφῶν μελαμβαφῶν συμπαγοῦς περιγράμματος, ἄνευ ἐγκαράκτων λεπτομερειῶν, τέλος τοῦ 6^{ου} αἰῶνος.

295 εἰκ. 20, 17. Ὅστρακον ἀνήκον εἰς ὦμον ληκυθιδίου(;) διάστ. $0,04 \times 0,04$ μ. Παράστασις ἐφήβων συμπλακέντων εἰς πάλην καὶ μετὰ αὐτῶν πρόκειται ἀμφορεύς, τὸ ἄθλον προφανῶς τοῦ ἀγῶνος. Δεξιὰ εἰκονίζεται μορφή θεατοῦ. Κόμη ἰώδης, ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι ἐξαίρουσαι τὸ μυῶδες τῶν γυμνασμένων σωμάτων. Ἐσωτερικῶς μέλαν ἐνιαῖον καὶ ραβδώσεις τροχηλάτου. Περὶ τὸ 540 π. Χ.

296 εἰκ. 24, 1. Μέγα μέρος κύλικος ἐκ δύο συγκολληθέντων ὀστράκων. Διάστ. σφζ. $0,090 \times 0,05$ μ. Πηλὸς ἀττικός. Ἐσωτερικῶς παχύ, στιλπνόν, ἐρυθρὸν-κεραμόχρουν (brique) ἐπίχρισμα καταλαμβάνει ὁλόκληρον τὸ ὄστρακον. Ἐξωτερικῶς ἔχομεν τὸ αὐτὸ χρῶμα ἀντὶ τοῦ συνήθους ἀκτινωτοῦ κοσμήματος παρὰ τὴν βάσιν τοῦ ἀγγείου. Ἐπακολουθεῖ ταινία ἑδαφόχρωμος καὶ εἶτα πλατεῖα ζώνη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κεραμόχρου ἐπιχρίσματος καὶ ἐπιτεθέντος ἀραιοῦ καστανοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο πιθανὸν νὰ ἦτο ἀρχικῶς μέλαν καὶ νὰ ὀφείλῃ τὴν ἀπόχρωσίν του ταύτην εἰς τὴν ὀπτησιν. Ἄνωθεν τῆς ζώνης ταύτης παράστασις Νύμφης(;) βαδίζούσης πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ σατύρου ἰθυφαλλικοῦ. Ὡς κύριον χρῶμα τῆς παραστάσεως ἔχομεν τὸ αὐτὸ κεραμόχρουν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἰῶδες ἐπίθετον καὶ λευκὸν-στιγμὰς εἰς τὰς παρυφὰς τῶν ἐνδυμάτων τῆς Νύμφης, γενεῶν τοῦ

σατύρου - καὶ ἐγχαράκτους τοῦ συνόλου λεπτομερείας. Ὑπολείμματα ἐπιγραφῆς διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐπιχρίσματος] 1ΔΑ[.

Σπανιώτατον, καθόσον γνωρίζομεν τοῦλάχιστον, εἶναι εἰς τὰ ἀττικά ἀγγεῖα τὸ ἀντικαταστήσαν τὸ σύνηδες μέλαν κεραμόχρουν τῆς παραστάσεως ταύτης ἐπίχρισμα. Ἡ Δ¹⁵ Talcott φιλοφρόνως μοὶ ἐπέδειξε μικρὰ ὄστρακα ἀττικῆς μελανομόρφου κύλικος φερούσης ἐπίσης τοῦτο, προερχόμενα ἐκ τῆς παρὰ τὴν ὁδὸν Λένορμαν ἀνασκαφῆς τάφων.

Εἰκ. 24. Ἀττικὴ κύλιξ καὶ ἐρυθρὰ Buchero.

Διὰ τὸ χρῶμα ἀκριβῶς καὶ ὅχι τὸ εἶδος τοῦ ἀγγείου ἀπεχωρίσθη ἐκ τῆς ὁμάδος εἰς ἣν ἀνήκει ἀνωτέρω ἀριθ. 237.

297 εἰκ. 21, β. Ὅστρακον ἀνήκον πιθανῶς εἰς λαιμὸν ἀγγείου ἢ ἄλλο τι ἀντικείμενον. Πηλὸς φαιὸς διάστ. 0,05×0,05 μ. Ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς καφέχρουν παχὺν στιλπνὸν ἐπίχρισμα. Ἐπ' αὐτοῦ διὰ μέλανος παραστάσις ἄκρων ποδῶν, κυματοειδῶν γραμμῶν καὶ φύλλων κισσοῦ ἐναλλὰξ ἰωδῶν καὶ μελανῶν. Μεταξὺ τῶν ἄκρων ποδῶν ἐπιγραφαὶ γραπτὰ ἄνευ νοήματος, ἴσως ἡ πρώτη ἀναγνωστέα...ΝΠΑΝ,,. Ὁ πηλός, τὸ ἐπίχρισμα καὶ ἡ διακόσμησις κάπως διάφορα τῶν ἀττικῶν.

298-302. Ὅστρακα ἐσωτερικῶν ἐγκολπίων κυλίκων πιθανὸν τύπου Σιάνων. Περὶ τὸ γλωσσωτὸν κυμάτιον ταινίαὶ περικλείουσαι στιγμάς. Ὁ πηλὸς τῶν ὀστράκων τούτων

εἶναι ὡς ὁ τῶν ἀττικῶν, τὸ ἐπίχρῖσμα ὅμως ἀντὶ τοῦ γνωστοῦ μέλανος εἶναι μελίχρουν. Ἐξωτερικῶς ἐδαφόχρους ταινία.

303 **εἰκ. 20, 16.** Ὀστράκον κυπέλλου κύλικος ἀντιστρόφως εἰκονιζόμενον. Πηλὸς ὡς ὁ τῶν ἀττικῶν. Περὶ τὸν ἐλλείποντα πόδα γλωσσωτὸν κυμάτιον ἐναλλάξ ἰῶδες καὶ μέλαν. Ἐπίθετοι εἰς ἴσας ἀποστάσεις λευκαὶ στιγμαί. Ὀκτάπους ἐσχηματοποιημένος. Ἐπίθετα λευκὰ καὶ ἰῶδη χρώματα σχηματίζουν τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἐγγάρακτοι λεπτομέρειαι εἰς τὴν ρίζαν τῶν πλοκάμων του. Ἐσωτερικῶς μέλαν ἐνιαῖον καὶ λεπτὴ ἰώδης γραμμὴ. Ἡ τεχνικὴ τοῦ ὀστράκου οὐδόλως διαφέρει τῶν ἀττικῶν, ἡ λεπτολόγος ὅμως χάρις τοῦ ἴσως νὰ ὀφείλεται εἰς τινὰ νησιώτην-Ἴωνα τεχνίτην. Εἰς ἀττικὰς ἀγγειογραφίας μόνον ὡς ἐπίσημον ἀσπίδων ἀπαντᾷ ὁ ὀκτάπους (Graf Ἀκροπόλεως πίν. 55, 890. Castellani πίν. XCVI 1-2), εἰς νομίσματα τῆς Θορακικῆς πόλεως Δικαίας παρὰ τὰ Ἀβδηρα ἔχομεν ὀκτάποδα ἀνάγλυφον Svoronos *L'Hellénisme primitif de la Macédoine* πίν. XVII, 34. Διάστ. σφζ. 0,07×0,04 μ.

304 - 306. Βάσεις κυπέλλων κυλίκων μετὰ λεπτοτάτων παραλλήλων ταινιῶν ἀντὶ τοῦ ἀκτινωτοῦ συνήθους κοσμήματος. Τὸ 304 διάστ. 0,070×0,045 μ. φέρει ἐσωτερικῶς μέλαν ἐνιαῖον χρῶμα καὶ ἐξωτερικῶς ἄκρους πόδας μορφῶν καὶ ζώον. Τὰ 305 καὶ 306 καίτοι δὲν συνεφάπτονται συνανήκουν. Τὸ β' διαστ. 0,065×0,040 μ. διατηρεῖ καὶ μέρος τοῦ ποδός του. Ἐσωτερικῶς κύκλος ἐδαφόχρους μετὰ λεπτοτέρων μελανῶν ὁμοκέντρων ἐπ' αὐτοῦ. Ἐξωτερικῶς ἐπ' ἀμφοτέρων λεπταὶ μελαναὶ περιβάλλουσαι ταχυτέρας ὁμοχρώμους καὶ ἰώδεις ταινίας. Περὶ τὴν ρίζαν τοῦ ἐλλείποντος ποδός ἀνάγλυφος ἐδαφόχρους δακτύλιος (G. Richter - M. Milne *Shapes and names of Ath. Vases* σ. 16 - 18 **εἰκ. 159 - 162**).

Λ' ΕΡΥΘΡΑ BUCHERO. Μεταξὺ τῶν ἐκ τῶν πυρῶν ὀστράκων συγκαταλέγονται καὶ τινὰ μετὰ στιλπνῆς ἐρυθρᾶς ἐπιφανείας ὀφειλομένης πρῶτον εἰς ἐπίχρῖσμα καὶ εἶτα εἰς στιλβωμα προφανῶς πηλὸς ἐρυθρός, φουσαλλιδωτός.

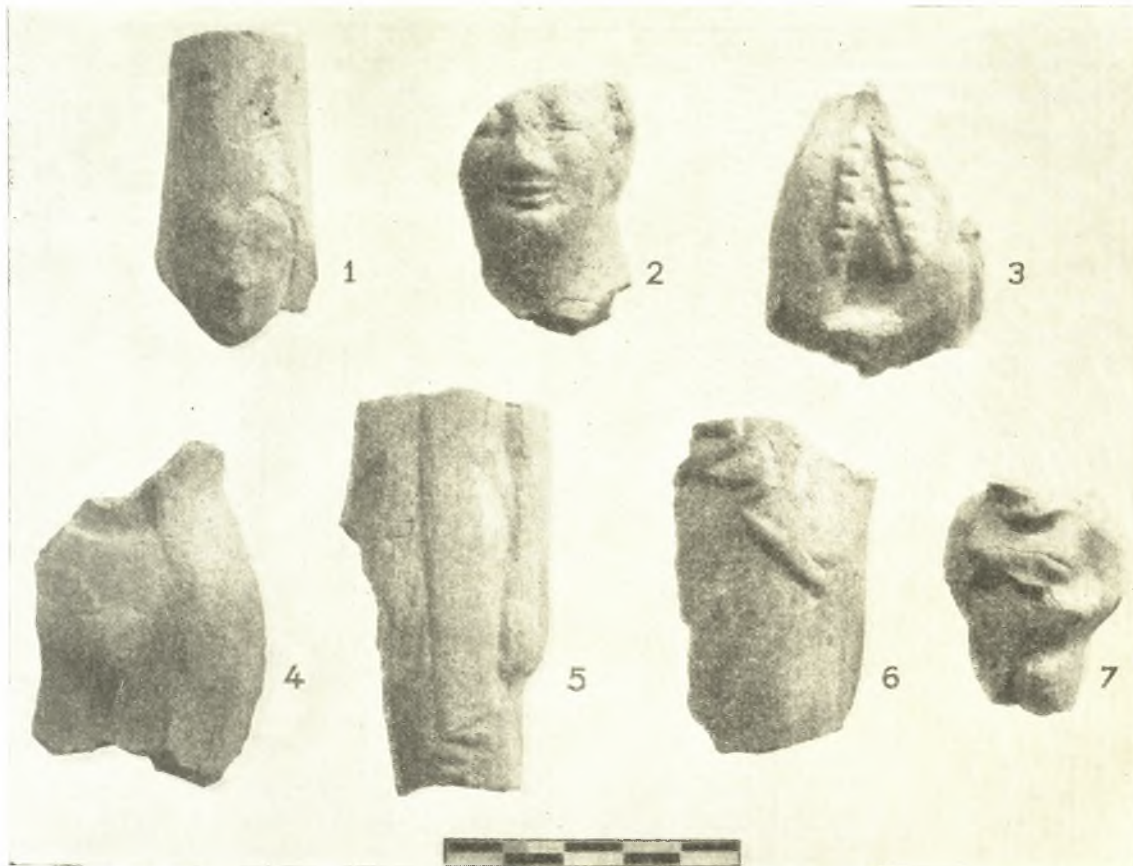
307, 309 **εἰκ. 24, 2, 3, 5.** Διάστ. σφζ. 0,065×0,070 μ. καὶ 0,050×0,070 μ. ἀνήκουν εἰς φιάλας μετ' ἐπιπέδου βάσεως, λοξῶς ἀνερχομένων πρὸς τὰ ἄνω τοιχωμάτων καὶ εἰσεχόντων καμπύλων χειλέων **εἰκ. 15α, γ.** Ἐπὶ τοῦ 308 σφάζεται καὶ μικρὰ ἀπόφυσις. Καὶ ὁ τύπος τῶν ἀγγείων τούτων ἀκόμη εἶναι εἰς πολὺν παλαιότερους χρόνους συνήθης, προϊστορικούς. Ὅμοια ἀγγεῖα μόνον ἐκ Μυτιλήνης γνωρίζομεν καὶ δὴ μικροσκοπικόν τι ὀστράκον (W. Lamb *Antissa BSA* 1931 - 32 (XXXII) πίν. 24, 19. τὰ συνήθη ἐκ Μυτιλήνης εἶναι μελανὰ buchemo καὶ ἐρυθρὰ ἀδρᾶς ὅμως ἐπιφανείας καὶ μετ' ἐγγαράκτου διακόσμου). Τὸ 310 ἀνήκει εἰς λαιμὸν πρόχου(;) διαστ. 0,050×0,60 μ. (**εἰκ. 24, 4**). Τὸ 311 εἰς πόδα κύλικος. ὕψος σφζ. 0,04 μ. **εἰκ. 24, 6.** Τὸ 312 **εἰκ. 24, 7** εἰς λαβὴν πρόχου τύπου γνωστοῦ ἐκ μελανῶν buchemo Μυτιλήνης. Ὑψ. σφζ. 0,06 μ.

Μ' ΕΙΔΩΛΙΑ. 313 **εἰκ. 25, 1.** Κεφαλὴ γυναικεῖα φέρουσα ὑψηλὸν κυλινδρικὸν πόλον κεκαλυμμένον διὰ πέπλου, ὃ ὁποῖος κατήρχετο μέχρι τῶν μὴ σφζομένων ὤμων ὕψος σφζ. 0,050 μ. πηλὸς ἐρυθρός, πλήρης μικρῶν ψηγμάτων μαρμαρυγίου χρυσίζοντος. Ἴσως δὲν ἔφερε ποτὲ ἐπίχρῖσμα. Χαρακτηριστικὰ ὄχι ἔντονα. Ὁ τύπος γνωστός ὡς ἰωνικὸς ὑπενθυμίζει ἔργα τῆς ἰωνικῆς-γλυπτικῆς, καθήμενα ἢ ἰστάμενα. Ὁ Winter I σ. 43 **εἰκ. 5** = Müller *Polos* πίν. 158 παραθέτει πολλὰ παραδείγματα διὰ πόλον μετὰ πέπλου. Τὰ κατα-

τάσσει εἰς δύο ομάδας ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν (σ. 106, 12, 107, 3). πρβ. Expl. Délos XI σ. 161 εἰκ. 117 καὶ 118. Blinkenberg Lindos ἀρ. 2127. Clara Rhodos. III 125 εἰκ. 118 IV 397 εἰκ. 328. Olynthus IV σ. 8 πίν. 5, 20.

314. Τεμάχιον πόλου διατηροῦντος ἐρυθρὰν ταινίαν, ὕψος σφζ. 0,020 μ. πηλὸς ὡς ὁ προηγούμενος¹.

315 εἰκ. 25, 2. Μέγα μέρος κεφαλῆς κόρης διαγωνίως ἀποκεκρουμένης ἀπὸ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ λαιμοῦ, ὕψος σφζ. 0,040 μ., πηλὸς ὁ αὐτὸς μετ' ἐσωτερικοῦ φαιόχρου πυρεῖ-

Εἰκ. 25. Θραύσματα πηλίνων εἰδωλίων.

νος. Ἐσωτερικῶς φαίνεται ὅτι ἦτο κοῖλον τὸ εἰδώλιον. Ὁφθαλμοὶ ἀμυγδαλωτοί, εἰς τὰ χεῖλη τὸ γνωστὸν ἀρχαῖκόν μαιδίαμα, μῆλα προτεταμένα, εἰς τὸ σφζόμενον ἀριστερὸν οὖς ἐνώτιον. Lindos πίν. 96 ἀριθ. 2119-27 σ. 514.

316 εἰκ. 25, 3. Τεμάχιον δεξιοῦ τμήματος στήθους κόρης, κρατούσης διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς πτηνόν. Οἱ ἀρχαῖκοι ἐσχηματοποιημένοι βόστρυχοι ἔπιπτον ἐπὶ τοῦ στήθους εἰς δύο ομάδας· ὕψος σφζ. 0,050 μ. Winter σ. 41 εἰκ. 1, 3, 4, 42, 1-3. Lindos πίν. 45 ἀρ. 2106. Ἀθηνῶν 5668, 5669, 6012.

317 εἰκ. 25, 4. Στήθους ἀριστερὸν τμήμα ὕψος σφζ. 0,60 μ. Ὑπὸ τὸ στήθος κηλὶς ἐρυθροῦ χρώματος.

¹ Ὃπου δὲν ἀναφέρεται ὁ πηλὸς τῶν εἰδωλίων ἐξυπακούεται ὡς τοῦ 313.

318 εἰκ. 25, 5 Μέγα μέρος εἰδωλίου ἱσταμένης κόρης, φερούσης μακρὸν χιτῶνα μετὰ μακρῶν πτυχῶν, τύπου γνωστοῦ πολλῶν κορῶν τῆς μνημειώδους γλυπτικῆς. Ὑψος σφζ. 0,070 μ. Εἰς τὰς ἀντακώσεις τῶν πτυχῶν σφύζεται ἐρυθρὸν χρώμα. Ἡ ἀριστερὰ χεὶρ καθειμένη ἐπὶ τῆς πλευρᾶς. Ὁ Winter σ. 42 παραθέτει περὶ τὰ 10 σχεδὸν τεμάχια διαφόρων μικρασιατικῶν καὶ ἰωνικῶν προελεύσεων σ. 105, 2 Δυτικὴ ὁμάς, πρβ. εἰς τὴν γλυπτικὴν Buschor Altsamische Standbilder 1923, πίν. 163, 164. Ὁ τύπος τοῦ ἐνδύματος συνήθης καὶ ὡς ἀνδρικός Buschor ἔ. ἀ. εἰκ. 160.

319 εἰκ. 25, 6. Τμήμα πτυχωτοῦ ἐνδύματος εἰδωλίου κόρης. Ὡραία διάσωσις πτυχῶν μετ' ἰχνῶν ἐρυθροῦ χρώματος ὕψος σφζ. 0,060 μ.

320. εἰκ. 25, 7. Μέρος εἰδωλίου γυναικὸς οὐχὶ καλῶς διατηρούμενον ἑλλείπουν ἡ κεφαλὴ καὶ οἱ ἄκροι πόδες. Ἐμφάνισις χονδρὰ καὶ κωμική. Ἐπιφάνεια ἀπολεπισμένη. Ὅπισθεν διατηρεῖται καλῶς ἡ ἐσχηματισμένη ἐπὶ τῶν νώτων τετράγωνος κόμη. Ἐμπρὸς διακρίνονται οἱ μαστοὶ καὶ αἱ διασταυρούμεναι πρὸ τοῦ στήθους χεῖρες, αἵτινες ἐκράτουν μόλις διασωθέντα μικρὸν μεταλλικὸν δακτύλιον. Ὑψ. σφζ. 0,040 μ. Winter σ. 213 ἀπὸ τὴν Σάμον Karikierte Figuren=Böhlau πίν. XIII 1 Figur eines Bösertigendaemons σ. 39. Lindos ἀριθ. 2314-15 πίν. 108 σ. 559 μετὰ σχετικῆς βιβλιογραφίας «τύπος ὀφειλόμενος εἰς δεισιδαιμονίας καὶ προλήψεις τοῦ λαοῦ». Ἀθηνῶν 5256.

321. Μέγα μέρος μορφῆς γυναικὸς ἀνακλιμένης. Ἐπιφάνεια ἀδρῶς ἀνάγλυφος, ἄκρα χεὶρ ἐσχηματοποιημένη. Μῆκος σφζ. 0,120 μ. ἐπὶ βάσεως τετραπλεύρου. Κάτωθεν τῆς βάσεως ὁπὴ κυκλικὴ διατηρηθεῖσα διὰ τὴν ὀπτησιν. Winter 191, 2, 192, 3, διὰ τῆς ἐτέρας κρατεῖ ὀντόν. Délos XV 160 εἰκ. 115. Clara Rhodos III 172 εἰκ. 136. Olynthus VII, πίν. 35, 278.

322. Βάσις εἰδωλίου καθημένης μορφῆς. Διασφύζονται μόλις οἱ πρόσθιοι ἄκροι πόδες. Ἐπὶ τῶν πλαγίων ἴχνη θρόνου. Ἐπὶ τῆς βάσεως ὁπὴ. Διαστ. σφζ. 0,040 × 0,65 μ. Lindos πίν. 103 ὑπάρχουν τριγωνικαὶ τομαί.

323. Πτηνὸν ἀκέφαλον καὶ ἀποκεκρουμένον τὰς πτέρυγας ἐπὶ τετραγώνου βάσεως διαστάσεων 0,050 × 0,40 × 0,005 μ. μῆκος πτηνοῦ σφζ. 0,060 μ.

324. Μικροσκοπικὸν πτηνὸν ἀποσπασθὲν προφανῶς ἐξ εἰδωλίου ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ὁποίου ἐκρατεῖτο. Περιστερὰ (;) πρβ. Lindos 579 καὶ ἐξῆς πίν. 113. Olynthus VII πίν. 43.

325. Προτομή βοὸς μῆκος σφζ. 0,050 μ.

326. Ἡμίτομον καρποῦ, μήλου πιθανόν. Pottier-Reinach Nécropole de Myrina 243. Lindos 579 πίν. 13, 588. Πίν. 114 ἀριθ. 2441-2446. Olynthus IV πίν. 34, 343-344.

327. Ἐκ τῶν πολλῶν ἐν ταῖς πυραῖς ἀνευρεθέντων ἀστραγάλων παρατηρήθη καὶ εἷς διάτρητος.

328. Ἐκ τῶν πυρῶν ὡσαύτως προέρχεται καὶ ὁστέϊνος ἀμφίστομος πέλεκυς διακεκοσμημένος δι' ἐγγαράκτων γραμμῶν καὶ διατρήτου αὐλοῦ, χρησιμοποιούμενός ποτε πιθανόν ὡς κεφαλὴ περόνης τινός, διαστ. 0,020 × 0,015 μ. Ὅμοιοι ἀκριβῶς εὑρέθησαν 93 ἐν ὄλῳ ἐν Σπάρτῃ Artemis Orthia σ. 238 πίν. CLXIII 6, CLXVI 2, μετὰ ἀγγείων γεωμετρικῶν τοῦ 8^{ου} π. Χ. αἰῶνος-λακωνικῶν Δ', τοῦ τέλους τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΚΑΛΑΚΗΣ